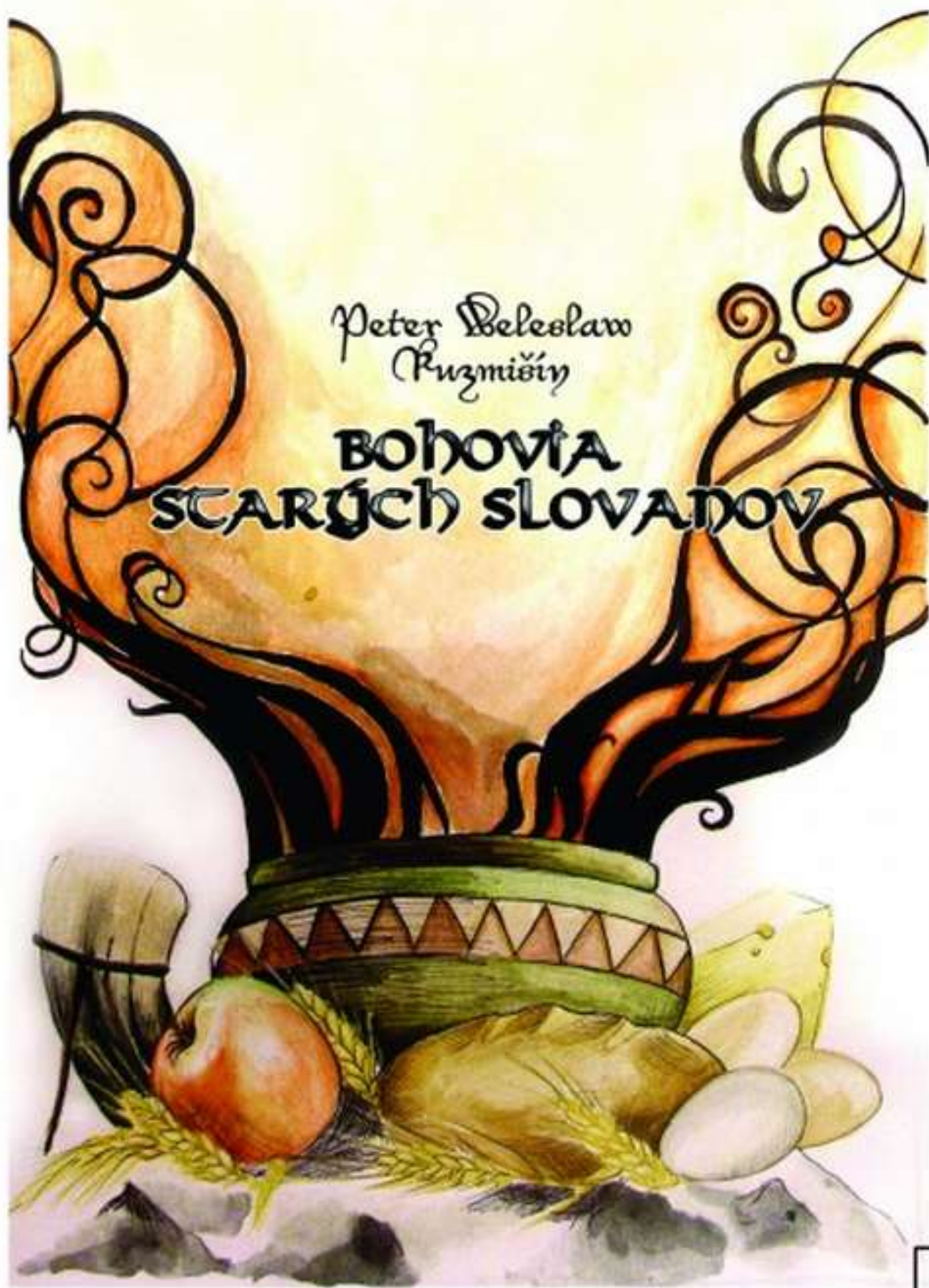

PETER VELESLAV KUZMIŠIN BOHOVIA STARÝCH SLOVADOV

Obsah:

SLOVO AUTORA.....	4
ÚVOD.....	7
ÉRA PRVÁ:	10
Éra Prabohov.....	10
ROD	10
O počiatku Všehomíra.....	12
LADA.....	16
Stvorenie človeka	18
TRIGLAV - BELOBOG	22
Jasný Deň – Belobog a Tmavá Noc – Černobog	24
SVAROG.....	28
Iria - svet bohov	30
PERÚN	34
Bratia.....	36
VELES.....	42
Dvakrát narodený	44
MOKOŠA.....	48
Mokošič, prvý žrec	50
NIJ - SKYPER ZVER	54
Koniec sveta	56
DAŽBOG.....	60
Hľadá sa Slniečny vozataj.....	62
CHORS	66
Čudný hrob.....	68
MORENA	71
Bude môj.....	73
DIJ.....	77
Za všetkým hľadaj ženu.....	79
ŽIVA	83
Živa.....	85
KAŠČEJ - ČERNOBOG	89
Koniec Všehomíra	91
STRIBOG	95
Nespokojný Stribog.....	97
SIMARIGL.....	101

Simariglov dar	103
KOLIADA	106
Dieťaťko najmocnejšie	108
JARILO	111
Jarilo zaspal	113
KUPALO	116
Brat a sestra	118
SVANTOVÍT	121
Svantovítov kováč	123
PIZMAR.....	127
Ako sa Pizmar stala bohyňou	129
VESNA A OSEŇ	132
Dvojičky	134
RUGEVÍT, PORENUT, POREVIT	138
Traja bratia.....	140
PROVE A PERPLUT	144
Zruta.....	146
USUD A JEHO DCÉRY:.....	150
SERČA A NESERČA	150
Zakliate vreteno	152
POREBOG A PODAGA.....	156
Porebog - Planetník.....	158
SVÄTOGOR A MAGURA.....	161
Svätogor na prechádzke.....	163
KOVLAD A RUNA	167
Kovlad, kráľ podzemného bohatstva	169
VODAN A DIVA	172
Sadko vo vodnej ríši	174
SMRŤ	178
Krcho a Smrť.....	180
POLEVIK A KURENT.....	183
Velesovi synovia.....	185
DOMÁCI DÉMONI.....	190
Domovník.....	193
DÉMONI ČASU.....	196
Dvaja bratia.....	198

DÉMONI VETRA.....	200
Baba Jaga.....	201
DÉMONI OHŇA.....	204
Dva ohne	206
VODNÍ DÉMONI.....	208
Vodníkova kmotra.....	210
DÉMONI LESNÍ A POĽNÍ	212
Škodoradostný Džvirník	215
DÉMONI PODZEMIA A HÔR	217
Prečo sa stratili škriatkovia z hôr	219
ĽUDSKÍ DÉMONI A DÉMONI CHORÔB.....	221
Majstrová je Striga	223
OBRI A DRACI	225
Obor a kamenár	227
ZÁVER.....	230
BIBLIOGRAFIA.....	231

SLOVO AUTORA

Po celom svete ľudstvo verilo v bohov a rozprávali o ich dobrodružstvách. Prečo to robili? V dávnych časoch nejestvovali ani lietadlá, ani veľké lode, aby ľudia mohli poznávať svet. A už vôbec nejestvovali kozmické lode, ktorými by sa mohli dostať do vesmíru. A tak veľa otázok zostávalo nezodpovedaných. Vďaka mýtom si však ľudia mohli vysvetliť tajomstvá a záhady. V minulosti každá civilizácia poznala len malú časť sveta. No nevedeli, čo je ďalej. Žeby tam bola domovina bohov?

Každý národ si predstavoval svet podľa toho, čo ľudia dennodenne videli v ôkol seba.

Svarog, Perún, Veles, kto by nepoznal tieto staré slovanské božstvá? To som si myslel pôvodne i ja predtým, ako som začal pracovať na tejto knihe.

Prišiel som však na to, že väčšina z nás vie o božstvách našich predkov veľmi málo.

Poznáme rôzne staroveké mýty - grécke, rímske, poznáme množstvo božstiev indických, ba aj o Ódinovi alebo Thorovi toho vieme viac ako o našich pôvodných slovanských božstvách.

Od mala sa mi snívalo o bohoch, ktorým som dával rôzne mená a staval im malé kamenné oltáre. Hľadal som v mnohých knihách tie správne mená pre bohov z mojich snov, až kým som neprišiel na to, že bohovia, čo sa mi zjavujú, sú bohmi našich slovanských predkov.

A tak som sa podujal na napísanie tejto knihy, ktorá nemá byť vedeckou publikáciou či štúdiou slovanského panteónu a mýtov, ale skôr takou slovanskou Odyseou. Nájdete tu staré, takmer zabudnuté legendy, ako aj opisy bohov a démonov slovanského panteónu. Dozviete sa, ako asi naši predkovia svojich bohov vzývali, ako sa k nim modlili, a čo im obetovali.

Keďže slovanské kmene sa rozšírili na veľkom území, stretol som sa s problémom rôznych odchýlok, kto bol kým, aké meno mal, a aká bola jeho funkcia. To už nehovoriac o rôznych, niekedy skoro až protichodných legendách a príbehoch.

A tak pri spracovaní všetkých prameňov som si dovoľil vytvoriť tak trochu vlastný, no ucelený obraz.

Pri písaní tejto knihy som čerpal informácie z rôznych zdrojov. Nielen zo slovenských či českých, ale aj z poľských a v neposlednom rade ruských a ukrajinských. Chcel by som sa poďakovať svojej mame, ktorá mi veľmi pomohla s prekladom ruských a ukrajinských textov.

Raz sa ma jeden priateľ spýtal, či je vôbec potrebné písať o niečom, čo je už viac ako tisíc rokov zabudnuté a mŕtve. Nesúhlasil som s ním, predstavy

o našich predkoch nie sú dávno zabudnuté, ale hádam len spia. Dúfam, že táto kniha ich v nás zobudí.

Autor

ÚVOD

Slovania je označenie pre obyvateľstvo hovoriace slovanskými jazykmi, dnes zahŕňajúce Rusov, Bielorusov, Ukrajincov, Poliakov, Lužických Srbov, Slovákov, Čechov, Slovincov, Srbov, Chorvátov, Čiernohorcov, Macedóncov a Bulharov.

Ich pôvod úzko súvisí s vývojom indoeurópskeho spoločenstva, kam patrili Indovia, Iránci, Kelti, Germáni, Gréci, Trákovia, Baltovia, Ilýrovia a pravdaže aj Slovania.

Táto veľká skupina ľudstva, niekedy spojená spoločným jazykom, mala pravdepodobnú pravlasť niekde v strednej Ázii, alebo na južnom pohraničí medzi Áziou a Európou. Odtiaľ sa v 3. - 2. storočí pred naším letopočtom začala rozchádzať na západ a juh. Lokalizácia Praslovanov je rovnako otázná, ale uvažuje sa o dolnom Podunajsku, ako aj o území medzi Odrou a Vislou, Vislou a Dneprom.

Prvé zmienky o najmladšej skupine indoeurópskych národov sa objavili pomerne neskoro. Prvé presvedčivé správy o Slovanoch sa objavujú v 6. storočí nášho letopočtu v záznamoch autorov Plinius Staršieho, Tacitusa, Klaudiosa Ptolemaja a ďalších. V roku 550 historik Jordanes označuje Slovanov ako Venedov a hovorí o nich ako o početnom národe, ktorý sídli na veľkom území.

A skutočne podľa súčasných archeologických výskumov vieme, že na konci 5. storočia sa mohutné slovanské skupiny a kmene vydali zo svojich sídiel niekde v Zakarpatí cez karpatský oblúk na cestu do strednej a južnej Európy. Nasledujúcich niekoľko storočí bolo v znamení intenzívnej kultúrnej a politickej symbiózy veľkej časti Slovanov. Slovania sa ďalej vyvíjali v kultúrnej i jazykovo čiastočne odlišných komplexov ako východní, západní a južní Slovania. Tento rozmach sa pravdepodobne odrazil aj v slovanských

duchovných predstavách. Dobové informácie o týchto predstavách sú nejednotné a značne skreslené.

Základným zdrojom informácií o slovanskej mytológii a bohoch sú písomné pramene, rôzne kroniky, listiny, kázania a ľudové príbehy či legendy. Jedna z najstarších správ o predstavách Slovanov je od historika Prokopiosa z Caesareie, ktorý spomína vo svojej knihe Vojny gótske slovanského boha blesku, ako aj uctievanie riek a nýmf. Ďalšími významnými dielami pre poznanie slovanských predstáv sú rôzne ruské byliny ako Slovo o pluku Igorovom alebo Velesova kniha. Vďačným žriedlom informácií sú aj ľudové rozprávky a povesti.

V čase slovanskej expanzie sa predpokladá, že kultúra Slovanov bola veľmi jednoduchá. Po usadení sa v nových sídlach sa začala prispôsobovať habitusu vtedajšej Európy. V ekonomike prevládalo poľnohospodárstvo, chov dobytka a domáce remeslo. Najstaršie formy náboženstva boli primitívne.

Na konci 8. storočia môžeme sledovať dynamický proces sociálnej diferenciácie, kde sa vytvárajú veľmožské stavy, čím sa stabilizovala politická moc. Dochádza tu k rozkladu patriarchálnej veľkorodiny a k prehĺbeniu spoločenskej diferenciácie. Na základe toho sa slovanské kmene začali formovať do štátnych foriem, ako Veľká Morava, Kyjevská Rus či Rujana.

V niektorých, najmä polabských a pobaltských kniežatstvách sa začali rozvíjať politické útvary, ktoré v prvej fáze ostali voči kresťanstvu pomerne odolné. V týchto kniežatstvách so štrukturalizovanou spoločnosťou a pomerne pevnou a silnou politickou správou sa objavili kulty štátnych či kmeňových božstiev, pričom sa vytvorila organizovaná kňazská vrstva. „Pohanstvo“ sa tu vyjadrovalo a vyznávalo ako náboženstvo.

Napríklad v roku 980 knieža Vladimír vztýčil idoly niektorých slovanských bohov. No o osem rokov neskôr, kedy prijal kresťanstvo, dal zoťiť idoly, ktoré dal sám postaviť. Takýto zvrät v polabských a pobaltských kniežatstvách nastal až v 12. storočí, ale to nestačilo k tomu, aby sa vyformoval ucelený náboženský systém.

Príchod kresťanstva tento rozvoj zastavil. Ale na druhej strane je to práve kresťanská vzdelanosť, ktorá zachovala, aj keď často veľmi skreslene, staroslovanské náboženské predstavy.

Táto kniha sa bude zaoberať práve týmito staroslovanskými predstavami a bude sa snažiť o ich zjednotenie do uceleného komplexu.

ÉRA PRVÁ:

Éra Prabohov

ROD

Rode, Rode si začiatok i koniec.

Si všetkým a vo všetkom.

My chválime a ctíme si ťa.

Požehnaj nám i nášmu rodu.

Sláva Tebe Otče buď.

Roda oslavujem na zemi

a zaklínam všetkých bohov,

nech večný oheň horí.

Žehnaj bohom i ľuďom,

žehnaj všetkému životu.

O počiatku Vŕehomíra

Na začiatku vekov bola len veľká tma a bezbrehé more chaosu. Jeho vlny sa vírili priestorom a obmývali zlaté vajce, ktoré bolo uprostred. V tom zlatom vajci prebýval Rod - pôvodca všetkého. To on bol chaosom a chaos bol ním. Boh Rod spiaci v zlatom vajci si tichúčko spal a o vlny chaosu nedbal. More chaosu však chladilo vajce svojím pohybom, Rodovi však začalo byť zima, až sa nakoniec prebudil. Uzavretý v zlatom vajci najprv zrodil Lásku – bohyňu Ladu. Silou lásky rozbil zvnútra zlaté vajce, a tak stvoril Vŕehomír, ktorému dal zákon a poriadok. Utíšil vlny mora chaosu a stvoril nespočítateľné množstvo hviezdnych svetov, ako aj náš Svet.

Po stvorení Vŕehomíra, Otec Rod zrodil vtáka Mater Sva a Zemskú kačku a vpustil ich do Vŕehomíra.

A tu sa vtáci začali ruvať. Raz mal na vrch jeden, inokedy druhý. Večný bol ten zápas medzi trojhľavým vtákom Mater Sva volaným aj Belobogom či Triglavom a Zemskou kačkou zvanou Černobog. A nevyhral ho ani jeden z nich, lebo obaja boli z boha Roda. Ale praboh Rod zveril vládu nad Vŕehomírom Triglavovi – Belobogu a dovolil, aby prijímal pocty Najvyššieho a začal vyháňať Černoboga zo sveta, alebo ho aspoň krotil. Lebo zničiť Zlo nemožno, tak ako nemožno zničiť nijakú bytosť či vec stvorenú Rodom.

Keď praboh Rod vyriekol prvé slovo, zrodil sa jeho syn Svarog. Svarog spolu s bohyňou Ladou pomáhali Rodovi pri tvorení nášho sveta.

Rod vytvoril aj kozu Sedun a kravu Zemun, z ktorých sa narodili jeho ďalší dvaja synovia, bratia Perún a Veles. Z vemien kozy Sedun, ako aj z kravy Zemun sa rozlialo mlieko a z jeho kvapiek sa zrodili hviezdy. Z masla vytvoril Rod spolu s Ladou a Svarogom Matičku Zem - Mokoš.

Rod zalial zem vodami veľkého mora, z ktorého vystúpila na hladinu Zemská kačica, ktorá neskôr stvorila mnohých bohov a démonov.

Ako už legenda napovedala, Rod volaný aj Rid, Rožaj, Radaj je začiatkom i koncom všetkého. Praboh Rod je prameňom podstatného aj nepodstatného, je hmotný tak, ako aj nehmotný, poznateľný aj nepoznateľný. Praboh Rod je bohom, ktorý sa zrodil z mora chaosu a on je týmto morom a ono je v ňom, preto Praboh Rod úzko súvisí so živlom vody. Žijúc v mori a majúc v sebe more, Rod stvoril celý Všehomír, ako aj náš svet. Z neho sa všetko rodí a do neho sa navracia.

Rod ako boh stvoriteľ, je bohom zrodu, života a znovuzrodenia. Jeho symbolom je vajce, z ktorého sa zrodil, a do ktorého sa opätovne ukladá na spánok. Toto vajce sa nachádza uprostred Všehomíra a práve oň zvädzajú večný súboj dva protiklady života, ktoré Praboh Rod stvoril na počiatku vekov. Tieto protiklady sú stelesnené vtákom Mater Sva - Belobogom a Zemskej kačky - Černobogom.

Ako aj v iných náboženstvách, tak aj u Slovanov Boh Rod - počiatok a koniec, prenecháva vládu nad Všehomírom, svetom a ľuďmi svojim vteleniam a deťom, pričom sám ustupuje do úzadia. Ukladá sa na spánok v novom zlatom vajci. A zobudí ho až zima, ktorú spôsobí víťazstvo Černoboga nad Belobogom, keď celý Všehomír sa zrúti do mora chaosu a ponorí sa do tmy.

Skôr ako sa ustatý Otec Rod rozhodol, že sa znovu utiahne spať do zlatého vajca, vytvoril kameň bytia Alatyr. Rod vzal tento svätý kameň a vhodil ho do mora. Tak sa Alatyr stal stredom sveta, stredobodom Poznania, sprostredkovateľom medzi ľuďmi a bohmi. Nikto ho nemôže nájsť, nikto ho nemôže zdvihnúť. Môže byť malý a ľahký, ale aj veľký a ťažký ako hora. Alatyr je obetným kameňom najvyššieho Roda. Na ňom Rod prináša sám seba ako obeť (žertvu) a premieňa sa na Alatyrský kameň. No v jeho tvorení pokračuje jeho syn Svarog spolu s Ladou.

Rod sa prvýkrát prejavil stvorením pramatky Lady, bohyně lásky plodnosti a materstva, pre ktorú svojím prvým slovom stvoril muža, boha Svaroga. Ďalšími jeho synmi boli Perún a Veles. Títo traja synovia sú vteleniami Beloboga trojhlavého vtáka Mater Sva. Oni sú bohom Triglavom, v ktorom sa spájajú v jedno.

Nesmieme však zabudnúť ani na stelesnenie boha Roda ako Zemskej kačky – Černoboga. A teda, tak ako sú Svarog, Perún a Veles prejavmi Beloboga – Triglava, rovnako aj Kaščej, Nij – Skyper Zver a Dij sú synmi boha Roda a prejavom Černoboga.

Praboh otec Rod sa zjavuje ako bielovlasý a bradatý starec – otec. Praboha Roda si môžete teda predstaviť ako starca oblečeného v dlhej bielej košeli a bielom plášti s kapucňou, podopierajúceho sa o dubovú palicu, ktorá je symbolom jeho vlády nad stromom života.

Dodnes sa zachoval v ľudovej tradícii v podobe „Starého“. Môžeme ho nájsť v rôznych ľudových tancoch, ktoré sa tancujú hlavne v období zimného slnovratu. Rod sa však môže zjaviť aj ako vládca a najvyšší cár nad Všehomírom, a teda je možné si ho predstaviť aj ako kráľa oblečeného do bohatého rúcha sediaceho na vysokom tróne. V tomto zjavení Rod drží v rukách jeho symboly, dubové žezlo a zlaté vajce.

Ako vládcovi stromu života je mu zasvätený dub, tvoriaci os nášho sveta. Tak ako má strom korene, kmeň a korunu, aj náš svet je rozdelený na tri časti, ktorým vládnu jeho traja synovia.

Zo zvierat je mu zasvätený sokol, pretože boh Rod putujúci svetmi sa rád premieňa a zjavuje ako sokol. Je to práve tento vták, ktorý vypúšťa do Všehomíra iskričky vedomia. Tie sa však na konci ich púte opäť k nemu navracajú.

Boh Rod je hlboko zviazaný so slovanskými národmi ako to vidno v koreňoch slov: rodný, národný, rod, národ, narodeniny, pôrod, rodina,

príroda. Rovnako aj označenie Rodná – viera či Rodoslavia je vierou v nekonečne sa prejavujúceho Boha Roda, ktorý je počiatkom tvorenia svetov a všetkého živého. Silný vzťah k rodu sa spája so silným vzťahom k predkom. Pre Slovanov je charakteristické uctievanie generácií predkov bez obmedzenia sa na: „cti otca svojho a matku svoju“ ako u kresťanov, ale celkom prirodzene je rozšírené i na babky, dedkov a prababky, ako aj na ujev a tety.

Na počiatku vekov Boh Rod zrodil bohyňu Ladu a šiestich synov - Svaroga, Perúna, Velesa, Dija, Nija a Kaščeja. Predtým, ako sa uložil na opätovný spánok do zlatého vajca, zrodil ešte jedného syna, ktorým je Prove.

Hlavným sviatkom Boha Otca Roda je prvý spln po jarnej rovnodennosti. Aj obdobie zimného slnovratu (21. december), kedy sa slaví sviatok zrodu nového slnka v podobe božiča Koliadu, je zasvätené Rodovi.

Zrod nového slnka predznamenáva porážku bohyne smrti a zimy Moreny. Jej porážka je dovršená prebratím vlády Vesnou, bohyňou jari, počas splnu pred sviatkom jarnej rovnodennosti (21. marec). Pred týmto sviatkom, počas novu mesiaca sa vyzýva aj Praboh Rod, keďže je bohom obnovy a počiatku.

Z dní mu je zasvätená nedeľa.

Doporučuje sa mu obetovať najväčší dar plodov zeme – okrúhly bochník chleba ako symbol vďačnosti a záväzok pokračovania v tvorení a udržiavaní rovnováhy protikladov. Ďalšie obety prinášané Rodovi sú chlieb, vajíčka, kohúty alebo sliepky, proso, ovsená kaša, syr, med, medovina, boršč, pirohy, lokše, olej a pivo.

LADA

Ó, pramatko Lada,

Ty si Láska, ty si zjednotenie.

V tebe sa Rod náš prejavil.

Tebe sa všetci bohovia klaňajú.

Naplň nás láskou svojou.

Žehnaj nám, pramatko naša!

Stvorenie človeka

Skôr ako praboh Rod stvoril čokoľvek iné, stvoril Ladu. Len vďaka nej sa mu podarilo rozbiť zlaté vajce a vynoriť sa na vlnách studeného chaosu, aby ich mohol opäť skrotiť a stvoriť Všehomír.

Rod stvoril nový Všehomír a vládu nad ním zveril svojim trom synom. Najstarší z nich, Svarog, hádam najviac pomáhal otcovi, keďže ako kováč je z troch bratov najzručnejší. Svarog napokon nechal otca oddychovať. Koval a tvoril Všehomír sám. Bohyňa Lada sa sprvoti na to len pozerala no videla, že Svarog potrebuje pomoc. Preto pridala ruku k dielu a stvorila mnoho nádherných a jemných vecí.

Pri spoločnej práci našli v sebe Lada a Svarog také zaľúbenie, že jedného dňa predstúpili pred samotného Roda a požiadali ho, aby ich zosobášil.

Bola že to svadba nevídaná, celá Iria sa zišla vo veľkej dvorane Svarogovho a Ladinho krásneho paláca, postaveného na vršku uprostred Irie. Obrad zväzovania rúk vykonal samotný Rod a nakoniec Svarog nastokol na prst Lade prvú obrúčku, ktorú pre Ladu potajme ukoval.

Po dlhej oslave pokračovali Svarog a Lada v spoločnom tvorení. Lada vôbec nezaostávala za svojím mužom. Svarog koval veci pevné, Lada tvorila veci jemné. Tak spoločne Svarog a Lada tvorili Všehomír.

Raz Lada prišla za bohyňou zeme - Mokošou a požiadala ju, aby jej dala trochu hliny pre stvorenie bytostí, ktoré osídli zem. Mokoša jej s radosťou hlinu dala, z nej potom Lada vymodelovala všetko živé, čo môžeme nájsť na zemi. Lada vymodelovala aj bytosti podobné bohom majúce telá z hliny, kostí z kamenia, krv z mora, vlasy z trávy a prázdne vnútro. Keď uvidel Svarog tieto duté bytosti z kamenia a hliny, veľmi sa potešil, ale pochopil, že v tej dutine sa môže usídlieť tak dobro, ako aj zlo.

Preto sa Svarog nadýchol a dúchol do ich dutín. Keď Svarog dúchol do ľudí, bolo ho počuť a ten zvuk nazval slovom. Tak sa vo vnútri ocitla duša.

Rod sa náramne potešil, keď zbadal ľudí, a keďže chcel, aby ľudia rozumeli tomuto slovu, ktoré do nich vdúchol Svarog, bozkal ich na čelo. Z čela dostali tieto tvory meno človek. Týmto bozkom dal Rod ľuďom prvý veľký dar, dar mysle a vedomia. Rod, Lada a Svarog tak stvorili človeka zo zeme, slova – duše a vedomia.

Na znak toho sa po smrti vráti telo zemi bohyni Mokoši a duša odchádza do podsvetia, kde ju sprevádza boh Veles a vedomie sa vracia k prabohu Rodovi.

Bohyňa Lada je ženským prejavom všemocného, najväčšieho boha Roda a manželkou Svaroga, volaná aj Leda, Rada, Roda.

Lada bola stvorená otcom Rodom ako prvá, a aj preto je považovaná za najvyššiu bohyňu, kráľovnú všetkých bohov. Lada je počiatkom všetkého, dokonca je počiatkom aj samotného praboha Roda, ktorý jej stvorením rozbil zlaté vajce a začal tvoriť Všehomír. Ona je prejavom mora chaosu, jej živlom je preto voda.

Lada je symbolom všeobjímajúcej lásky a mieru, ktoré sú základom života na zemi. Je bohyňou života, plodnosti, znovuzrodenia a obnovy. Dáva život prírode a robí Zem plodnou. Je tvorkou a opatrovatelkou všetkého živého.

Ako pramatka je ochrankyňou detí, žien, manželstva, lásky, rodičovstva a úrody.

Bohyni Lade je vlastná jemnosť, mäkkosť a poddajnosť, ale aj nestálosť a zmena. Symbolizuje tak porozumenie, chápanie a múdrosť, schopnosť zosúladiť, či spojiť.

Jej meno úzko súvisí so slovami ladný, súlad, ladnosť.

Funkcia Lady je taktiež úzko spätá s dušou. Matka Lada totiž zbiera vedomie mŕtvych a vracia ho Rodovi, od ktorého dostáva nové iskry vedomia a ide s nimi do ľudského sveta, kde ich vkladá do lona žien.

Lada je považovaná aj za bohyňu opojenia a veselosti, ale aj sexu a náruživosti. A tak pekné dni mája a začiatok júna sa pripisujú Lade a oslavujú sa všeobecnou veselosťou a hrami.

Každoročne, počas zimnej rovnodennosti bohyňa Lada rodí nové slnko - boha Koliadu. Najsilnejšia je v období jari a leta, jej obdobie pôsobnosti slabne od letného slnovratu. Lade je zasvätený deň splnu pred letným slnovratom.

Podobne ako Svarog, Perún a Veles sú bratmi a vteleniami Triglava – Beloboga, môžeme povedať, že Lada, jej dcéra Mokoša a jej dcéry Živa a Morena vytvárajú štvoricu bohýň Rožaníc či Roditeliek.

Lada je matkou našej matičky zeme Mokoše, a tiež slnečných božstiev Dažboga a Koliadu. Ďalším jej synom je boh lásky Kupalo.

Kráľovná Lada je zvyčajne odetá v zlatý kráľovský šat a na hlave má prekrásnu zlatú korunu. V ruke drží jeden z jej symbolov, miskú, v ktorej je vajíčko alebo červené jablko spolu s klasmi obilia. V náručí má nemluvňa, ktoré symbolizuje vtelený svet a je aj prejavom plodnosti najvyššej bohyne, a teda aj prejavom materstva a lásky. Vajíčko či jablko je zase symbolom počiatku všetkého existujúceho, a podobne ako klasy, aj symbolom plodnosti a úrody.

Ponad náš svet lieta v zlatom voze, do ktorého sú zapriahnuté labute a holuby, ktoré sú tiež jej symbolmi a symbolmi lásky a mieru. Lada zo svojho voza vyháňa svojou silou lásky zlé a temné sily z nášho sveta.

Spolu so svojím mužom Svarogom kraľujú v Irii v prekrásnom zámku, pri ktorom rastie prekrásny svätoháj. V ňom sú Lade zasvätené lipy a brezy.

Z dní je jej zasvätená sobota, a práve preto sa v tento deň konajú sobáše.

Sviatky Lady sa slávia spevom piesní počas celého mesiaca od 25. mája do 25. júna. V tomto období počas splnu vrcholí jej moc. Počas obradov sa tancujú tance svargi, ktoré usporiadávajú Všehomír, obnovujú rovnováhu v prírode a ľudských dušiach. Tým, ktorí sa jej obetujú, zjavuje budúcnosť. V tomto období ženy, ktoré nemôžu mať deti, by mali by Lade priniesť obety, aby im požehnala ich počatie.

Ďalším obdobím oslavy bohyně Lady je obdobie jarnej rovnodennosti (21. marec), vtedy sa oslavuje aj príchod bohyně Vesny a čas znovuprebudenia sa prírody.

Veľkou oslavou je aj obdobie zimného slnovratu (21. december), ktoré je obdobím zrodzenia jej syna božiča Koliadu ako nového slnka.

Lada je privolávaná v magických rituáloch tvorby, ale aj ako ochrankyňa rodiny, rodu či národa. Vyzývaná je aj pri rituáloch tvorenia a obradoch nových začiatkov, pri mágii lásky, pri volaní partnerov či milencov.

Lade sa prinášajú obety: vajíčka, chlieb, kaša, zrno, oplátky, syr, med, mlieko, krúpy, pirohy a olej, ale aj nite, stužky, látky, vlna, koža a riad v podobe misiek, tanierov a pohárov.

TRIGLAV - BELOBOG

Jasný boh tváří troch,
Ty na tróne sedíš,
Svaroga, Perúna a Velesa v sebe objímaš.
Trojhlavý Belobogu,
Ty si dobro a ochrana naša.
Chráň nás pred skutkami Hada čierneho.
Na slávu tvoju obety prinášame.
Požehnaj a stoj pri nás.

Jasný Deň – Belobog a Tmavá Noc – Černobog

Keď Otec Rod stvoril Všehomír, premenil sa na sokola a zletel na náš svet. Tam si Sokol sadol na dub, ktorý prepájal tri časti nášho stvoreného sveta. Keď sa sokol rozhladol po svete, zbadal, že tam niet života a z oka mu vytiekla slza. Tak sa zrodil trojhlavý vták Mater Sva, ktorý sa prejavil ako Belobog a Zemská kačka prejavujúca sa v osobe Černoboga.

A schytili sa títo rodní bratia za pasy, až zatriasol sa celý svet. Z ich spojenia a ich vzájomného pohybu sa začal rodiť život. Raz sa zdalo, že víťazí jeden, a potom zasa druhý. Keď to zbadal preveľký Rod, rozhodol, že zverí vládu nad Svetom jednému z nich. A keďže nebolo víťaza v ich neustálom boji, boh Rod ustanovil za vládcu nášho sveta Trojhlavého boha Beloboga, volaného aj Triglav. Belobog dostal meno Triglav, pretože sa v ňom spájajú Rodovi traja jasní synovia Svarog, Perún a Veles. Ale aj Černobog sa prejavuje v troch temných bratoch - Kaščejovi, Dijovi a Nijovi, volaného aj Skyper Zver, teda čierny had.

Černobog nikdy nesúhlasil s rozhodnutím otca Roda a o to tuhšie začal bojovať proti Belobogu - Triglavovi.

Černobog počkal, kým sa unavený otec Rod uloží do slnečného zlatého vajca znovu na odpočinok a zaútočil na Triglavov zámok. To už však Svarog prebral vládu nad nebom, Perún nad zemou a Veles začal vládnuť v podsvetí.

A tak, keď Černobog ako Skyper Zver priletel do Irije, kde rozbil nebeskú bránu a vliezol do kráľovskej siene, sedel už na tróne Triglav, spojenie troch jasných bratov.

Po dlhom zápase sa trom bratom podarilo na chvíľku premôcť Skyper Zvera a vytrhnúť mu z jeho ohnivej papule jazyk. Tento jazyk čierneho hada potom vpletli na veľké radlo. Tento prvý pluh ukul Svarog pre Velesa a Veles ním potom rozdelil Svet na kráľovstvo Jav - Dobra a kráľovstvo Nav - Zla.

V kráľovstve Jav začal vládnuť Triglav a v kráľovstve Nav sa stal vládcom Černobog.

No ani potom boj medzi Belobogom a Černobogom neustal.

Trojhlavý vták Mater Sva a čierna Zemská kačka neustále bojujú o slnečné zlaté vajce, v ktorom spí ich otec Rod.

Keď slza Sokola-Roda dopadla na zem, ako prvý vzlietol vták Mater-Sva. A hádam práve preto sa otec Rod rozhodol ustanoviť za vládcu sveta Trojhlavého Beloboga volaného aj Triglav.

Triglav-Belobog, zosobnenie trojhlavého vtáka Mater-Sva je vtelením najvyššieho boha Roda rovnako, ako aj jeho brat Černobog.

Triglav, ako už jeho meno napovedá, je trojhlavým bohom a jeho tri tváre symbolizujú troch synov Boha Roda a to Svaroga, Perúna a Velesa. Ako vládcovi troch svetov je mu zasvätený strom dub, ktorý symbolizuje tri svety - nebo, zem a podsvetie. Jeho číslom je tri, keďže vládne trom svetom a trom živlom - vzduchu, zemi a ohňu.

Triglav-Belobog je ochrancom dobra, zákona a poriadku. Zároveň je bohom zjednotenia a bohom vojny.

Napríklad v Štetínskom chráme sa nachádzalo nezvyčajné množstvo zbraní a bohatstva, keďže miestni bojovníci z každej výpravy desatinu koristi uložili do chrámu. Štetín, ako sa môžeme dočítať, mal vo svojom obvode tri vrchy, z ktorých prostredný a najvyšší sa honosil trojhlavou modlou boha Triglava. Triglavove sochy sa odlievali do zlata ako jednému z mála slovanských bohov. Často mal zahalené oči a ústa, aby nevidel ľudské hriechy a tváril sa mlčky.

Triglav-Belobog je trojhlavým kráľom nášho sveta, a teda podobne ako jeho otca Roda si ho môžeme predstaviť ako silného kráľa, sediaceho na honosnom tróne.

Jeho palác stojí uprostred dubového hája, vypínajúci sa na vršku uprostred Irie – sveta bohov. Je to jeden z najhonosnejších palácov a práve tam je zlatom a striebrom vykladaná trónna sieň, v ktorej sa schádzajú všetci bohovia. Triglavov kráľovský odev je tiež veľmi bohatý, zdobený zlatom a striebrom rovnako, ako jeho brnenie či postroj čierneho koňa. Okolo pása alebo na krku má silnú reťaz, ktorá je symbolom zjednocovania a sily.

Zo zvierat je to práve čierny kôň v zlatej postroji, ktorý mu je zasvätený. Triglavov kôň bol chovaný veľmi starostlivo a tešil sa veľkej vážnosti. Opatrovať ho smel len jeden z kňazov Triglavovho chrámu. Jeho sedlo, zdobené zlatom a striebrom bolo vyložené v chráme a sedlal sa ním čierny kôň pri veľkých sviatkoch.

Triglav-Belobog symbolizuje spojenie troch svetov, troch živlov, aj troch jasných Rodových synov, ako aj večný boj s temným nepriateľom. Tento boj medzi ním a Černobogom je nekonečný, a práve dôsledkom boja medzi nimi vzniká život a je zabezpečená rovnováha vo všetkých svetoch.

Triglav je zvláštnym bohom, keďže je spojením troch synov Boha Roda a sám jeho vtelením nemá vyhradené nejaké zasvätené dni. Obetuje sa mu však v čase obetovania najvyššiemu bohu Rodovi, ako i v čase osláv bohov Svaroga, Perúna či Velesa. Taktiež je vyzývaný a privolávaný pri obradoch zjednotenia, aj pri bojových obradoch a obradoch získavania sily.

Triglavovi-Belobogu sa doporučuje prinášať obety ako sú železné predmety v podobe zbraní či podkov, ale aj zlato a iné drahé kovy. Z bežných obiet sú to ovsená kaša, pirohy, zrno, ovos, ryby, pravdaže aj chlieb, lokše, víno, pivo, kože a kožušiny.

Rovnako ako najvyššiemu bohu Rodovi je aj Triglavovi zasvätená nedeľa.

SVAROG

Ó, Pradedo náš, Svarog – Nebeský oheň.

Ty si naučil nás kovať pluh i zbraň,

aby sme dostatku všetkého mali

a mohli zem našu obrábať i chrániť.

My, milujúce deti, Ti obety v ohni prinášame.

Velebíme Ťa a klaniame sa ti.

Požehnaj nám, o to ťa žiadame.

Iria - svet bohov

Na počiatku, keď sa najvyšší boh Rod prebral zo svojho spánku v zlatom vajci, zrodil bohyňu Ladu. Vďaka sile lásky rozbil zlaté vajce a začal tvoriť Všehomír.

Lada mu pri tvorení pomáhala, ale bola na to sama, a tak Rod vypustil zo svojich úst dych a zaznelo prvé slovo, z ktorého sa zrodil Svarog - Nebeský otec. Svarog spolu s bohyňou Ladou začal pomáhať Rodovi pri tvorení Všehomíra. Rozložil oheň v nebeskej vyhni a začal kuť hviezdy a slnká. Rod sa veľmi potešil vykonanej práci, a preto sa rozhodol uložiť na opätovný spánok do nového zlatého vajca.

Svarog spolu s bohyňou matkou Ladou, ktorá sa stala jeho ženou, pokračoval v Rodovom tvorení a dokončili stvorenie vesmíru a sveta. Predtým, ako Rod opäť zaspal, rozhodol sa, že vládu nad Všehomírom zverí svojim jasným deťom.

A tak Svarog ako najstarší z jasných Rodových synov sa stal vladykom Nebeského cárstva.

Na počiatku vekov Rod vytvoril svätý kameň bytia, ktorý je stredom sveta. Boh Rod vzal tento kameň a vhodil ho do mora, lebo v tom kameni sa skrýva sila všetkého bytia a života. Tam ho však našla Zemská kačica a vytiahla Altyr z morského dna. Altyr bol veľmi malý, a tak ho kačica chcela skryť vo svojom zobáku, aby prevzala moc nad svetom a všetkým bytím.

No Svarog ju prichytil pri tejto krádeži, nečakal a vyriekol čarovné slovo. Altyr, kameň bytia v Kačkinom zobáku začal rásť. Kačica ho už nemohla ďalej ukrývať v zobáku, a preto ho vypustila.

Tam, kde kameň bytia Altyr dopadol, začala rásť mohutná svätá hora Alatyrská. Nikto ju nevie nájsť, iba bohom je dovolené žiť na jej vrchole.

Aby hora Altyrská prestala rásť, udrel Svarog svojím obrovským kováčskym kladivom po jej vrchole. Keď tak urobil, odskočilo od neho množstvo iskier, z ktorých sa zrodili mnohí bohovia, ktorí potom osídlili Altyrskú horu.

Na nej a v jej útrobach si vystavali prekrásne paláce a komnaty. A tak vznikol horný svet bohov - prekrásna Iria.

Na vrchole Alatyrskej hory vysadil Svarog Irijský sad a vykoval trón, na ktorom sedí boh Svarog spolu so svojimi bratmi Perúnom a Velesom.

Traja jasní bratia Svarog, Perún a Veles, zjednotení v jedného boha Triglava, vystavali uprostred Irijského sadu palác obrovskej nádhery. Trón, ktorý vykul Svarog, postavili v prekrásnej trónnej sieni, odkiaľ spolu spravujú svet. Svarog vykoval aj nebeskú bránu do tohto sídla bohov na vrchole Altyrskej hory a iba ňou môžu čas od času smrteľníci prejsť do prenádhernej krajiny bohov - Irije.

Svarog, najstarší syn praboha Roda, volaný aj Svaroh, Svarod, Svarin, Svaren. Jeho ženou sa stala najvyššia bohyňa Lada.

Svarog je jeden z najstarších božstiev Slovanov. Ako nebeský kováč úzko súvisí so stvorením sveta. Svarog je stelesnením boha tvorcu, ktorý na začiatku pomáha najvyššiemu bohu Rodovi pri tvorení spolu s jeho ženou Ladou a následne preberá vládu nad Všehomírom spolu s jeho bratmi Perúnom a Velesom.

Po tom, ako ukoval slnko, ukoval a stvoril aj hviezdne nebo. Toto hviezdne nebo je vlastne kolesom, ktorým otáča jeho brat Perún a zahŕňa v sebe dvanásť súhvezdí zverokruhu, ktoré symbolizujú dvanásť bohov. Každý z nich vládne na nebi dvetisíc rokov.

Svarogovo meno sa skladá z dvoch častí - Sva a Rog. Indoeurópske „svar“ znamená svetlo alebo žiariaca obloha. Iránske „hvar“ znamená slnko. Jeho meno teda označuje vládcu nebeského ohňa, nebeského kováča, vládnuceho nad živlom ohňa a kovu.

Svarog je nebeským tvorcom všetkých vecí, ale keďže bol stvorený prvým Rodovým slovom, je aj tvorcom zákonov. Je to práve Svarog, ktorý je tvorcom remesiel, ktoré po stvorení človeka predal ľuďom. Naučil ľudí používať aj oheň, spracovávať meď a železo. Keďže vykoval prvú manželskú obrúčku, stal sa aj ochrancom manželstva.

Svarog je stotožňovaný s nebeským ohňom a častokrát aj so samotným slnkom, avšak vládu nad ním zveruje svojmu synovi Dažbogovi-Svarožičovi.

Okrem syna Dažboga a Koliadu stvoril bohov Simarigla a Striboga.

Svarog sa zjavuje ako statný plamenný muž, odetý do kováčskej zástery držiaci v rukách obrovské kováčske kladivo a kliešte, ktoré sú jeho symbolmi. Jeho plamenné vlasy obopína žiarivá železná koruna, ktorá je znamením jeho majestátu kráľa a tvorcu sveta.

Jeho palác stojí neďaleko Irijského sadu, ktorý vysadil na vrchole Altyskej hory na počiatku vekov a jeho vyhňa susedí s trónnou sieňou, kde horí večný nebeský oheň.

Na vrchole Svarogovho paláca sa otáča mohutná svarga, na ktorej stojí zlatý kohút, zviera zasvätené Svarogovi. Zlatý kohút prináša ľuďom do ich príbytkov oheň boha Semarigla a svojím zobákom kreše o svargu iskry do bleskov boha Perúna. Svarog neustále pozoruje svet skrz vševidiace oko

svargy, ktorá je taktiež jeho symbolom, ako aj symbolom slnka. Tak ako Rod predal Svarogovi vládu nad svetom, aj Svarog predáva vládu nad slnkom svojmu synovi Dažbogovi – Svarožičovi.

Deň zasvätený Svarogovi je utorok.

Obdobie jarnej rovnodennosti (21. marec) je sviatkom počiatku a tvorby nového života. Tento deň je zasvätený Svarogovi spolu s bohyňou Ladou. Ďalším jeho sviatkom je sviatok v období po zimnom slnovrate (24. december), počas ktorého sa pluh vnáša do príbytkov a kladie sa pod sviatočný stôl. Počas týchto sviatkov, ale aj počas iných obradov je mu navhodnejšie obetovať vodením žertvy do ohňa. S uctievaním je spojený aj obrad chodenia po žeravom uhlí.

Svaroga je vhodné privolať na pomoc predovšetkým na spirituálne, zamerané operácie tzv. seba-iluminácie, teda rozvíjanie vlastností a vzorcov správania sa korešpondujúcich so solárnymi silami, ako napr. seba-vedomie, hrdosť, sila charakteru, žiara osobnosti (charizma), zodpovednosť a podobne.

Prinášajú sa mu obety ako je chlieb, vajíčka, zrno, ovsená kaša, pirohy, lokše, slanina, syr, ryby, olej, pivo, víno, medovina a železné predmety.

Všetky tieto obety sa obetujú vodením do plameňov ohňa.

PERÚN

Perúne, Perúne, hromovládca náš,

Ty oživovateľ všetkého,
nech rozhoria sa ohne na slávu tvoju.

Ty, ktorý v čase mieru
vládneš dažďu, búrke, hromu a blesku,
prinášaš nám úrodu a vlahu.

Ty, ktorý v čase vojny
zaistúješ víťazstvo našim zbraniam
a chrániš nás, čo ideme do vojny.

Príď nám na pomoc v ťažkej chvíli,
aby sme teba chválou velebili.

Požehnaj nám.

Bratia

Na počiatku, keď pradedo Svarog ukoval svet, všade, kam oko dohliadlo, bolo iba nebo a more. Po vodách nekonečného mora sa túlala loďka a v nej sedel boh hromu a blesku - Perún a jeho brat, boh vôd - Veles žil v jeho hĺbinách. Jedného dňa Veles priplával k loďke a vraví Perúnovi:

- Bratku, toľký čas sa už plavíš v tej loďke, túlaš sa bez cieľa. No aj mne sa už zunovalo žiť v podvodnej krajine, s vekom čoraz ťažšie znášam vlhkosť. Keby si aspoň nerobil tie búrky...

- No hej, ale predsa musím mať nejakú zábavku. - bránil sa Perún výčitkám Velesa.

- A čo tak stvoriť niečo stále? – pomyslel si Veles.

- Čo tým myslíš, braček môj? - nedôverčivo sa spýtal Perún.

- No, stvoriť miesto, kde by konečne bolo sucho, miesto, kde by sme si obaja mohli oddýchnuť. Sám to spraviť nevládzem, potrebujem trochu tvojej pomoci.

-No dobre, pomôžem ti. - Perún ešte ani nedopovedal, keď tu Veles skočil späť do vody a ponoril sa až na samé dno. Tam nabral za hrst' piesku a niekoľko zrníčok si schoval do úst.

Keď sa vynoril, podal Perúnovi piesok, a ten ho rozhodil na more. A tak zázračným spôsobom vznikol ostrov. No ostrov bol veľmi malý, ledva sa naň obaja zmestili.

Nakoniec sa bratia dohodli, že budú o ten kúsok zápasíť. Chytili sa teda Perún s Velesom za pasy, že sa do vody budú hádzať. No len čo Veles hodil Perúna do mora, zem sa rozšírila. Tam, kde Perún hodil Velesa, vznikli pohoria, keďže mal Veles ešte trochu piesku v ústach.

Perún sa nahneval na brata, že ho takto podviedol a hodil doň blesk tak silno, že sa Veles pod zem prepadol. Keď sa napokon spod zeme vrátil, povedal Perúnovi:

- Ej bratku, tá Zem nám len sváry narobila.

- Veru, veru, - prisvedčil Perún.

- Dobre teda, ja budem mať kráľovstvo v Podzemí a Ty na Zemi, a nech Svarog vládne v Nebi. - Navrhol boh Veles. Perún s bratom súhlasil, a tak si bohovia rozdelili vládu nad svetom.

Perún, Rodov syn, je volaný aj Parom, Perkun, Peron, Perkunas či Peraun.

Legenda prezradila, že Perún sa stal vládcom na zemi po zápase so svojím bratom Velesom po tom, ako spoločne stvorili zem.

Perún je prejavom boha Triglava - protivníkom Černoboga, s ktorým Perún zvädza večný súboj o zlaté vajce. Nie je len vládcom Zeme, ale aj jej ochrancom, rovnako ako je ochrancom a strážcom zlatého vajca, do ktorého sa opätovne uložil na spánok otec Rod.

Perún dostal do daru od Roda plamennú hromovú sekeru, ktorú ak hodí, zaznie hrom. Hromová sekera je teda symbolom Perúnovej vlády, a rovnako aj luk, z ktorého vystreľuje blesky. Vládne teda hromu a blesku, a tým aj búrke a dažďu.

Po prvom hrmení Perún prichádza na pomoc slnku Koliadovi, ten od svojho zrodenia počas Zimného slnovratu vedie stály zápas s nepriateľskými živlami, ktoré premáha až na jar a oslobodzuje zem. Perún na jar pripravuje čarovný nápoj živej vody, ktorý leje na zem v podobe jarných dažďov. V jeseni zasa uzamyká bránu Irie a ide si odpočinúť do svojho kaštieľa vysoko na Altyskej hore uprostred Irie.

V čase vojny je zástupcom vojakov a strážcov. Je teda aj bohom vojny, zbraní a bojového umenia. V Irii má aj funkciu roztáčača Svarogovho kolesa,

ktorým hýbe celý svet. Ako vládca na Zemi obdarováva ľudí životom a silou, ale aj trestá za ich viny. Dohliada aj na dodržiavanie zákonov na zemi.

Perúnovo meno je odvodené od indoeurópskeho základu per(k/g) (biť, udierať, tĺcť) so zosilňujúcou koncovkou „-un“, čiže doslova „ten čo bije“. Ak by sme chceli niektorého z bohov nazvať osobitne slovanským, určite by ním bol Perún.

Mnohí bohovia po sebe zanechali značné stopy o svojej obľube, ale ani jeden nebol tak známy, ako práve Perún. Jeho kult bol taký silný, že až dodnes sa zachovalo množstvo pozostatkov aj v súčasnej kultúre.

Perún sa spomína v mnohých starých spisoch, najmä v staroruských, kde môžeme nájsť zmienky o jeho sochách a modlách. Často sa jednalo o sochy veľkých rozmerov, ktoré boli bohato zdobené.

Historik Nestor roku 980 uvádza, že v Kyjeve a Novgorode stála Perúnova modla z tvrdého dreva, mala železné nohy a výzdobu z drahokamov. Doklad kultového miesta, obetišťa, priniesli archeologické vykopávky v rokoch 1951 -52 pod vedením V. V. Sedova.

Na severe bývalej Kyjevskej Rusi, blízko Novgorodu, na mieste zvanom Peryň, bola nájdená kruhová priekopa s ôsmimi výklenkami, v ktorých horieval oheň a v centre ktorej sa nachádzala jama po idole. Podľa zdrojov stáli Perúnove modly na niektorých miestach až do polovice 12. storočia.

Perún stál i v čele kyjevského panteónu, až kým sa knieža Vladimír z politických dôvodov obrátil na kresťanstvo a nechal Perúnovu modlu vláčiť na konských chvostoch, pričom ho dvanásť chlapov bilo palicami. Nasledovne bola jeho socha rozsekaná a hodená do Dnepra. Podobne skončila aj Perúnova socha v Novohrade.

Cirkev sa snažila potlačiť Perúnov kult tým, že jeho funkcie preniesla na proroka Eliáša, a tak vznikol „Il'ja gromovnik“.

Perún však aj naďalej ostal božstvom prvotnej, tvoriacej, priamej energie, ktorá je plodiacou energiou, potrebnou pre vznik všetkého na zemi.

Je otcom Časboga a bohov Rugevita, Porevita a Porenuta. Jeho ženou je bohyňa jari - Vesna.

Perún je božstvo zjavujúce sa ako silný mladý a vznešený muž. Najčastejšie býva odetý v jagavej, zlatej kráľovskej zbroji, niekedy zahalený dlhým modrým plášťom. V ruke drží namiesto žezla ohnivú hromovú sekeru a luk, z ktorého vystreľuje svoje blesky. Okolo hlavy má korunu z bleskov, ktoré sú znakom jeho tvoriacej pernej energie, ktorá však môže byť aj energiou ničiacou a spaľujúcou. Perúnova koruna je symbolom jeho vlády nad Zemou a všetkým živým. Jeho hrmotajúci voz, na ktorom sa preváža po oblohe, je ťahaný dvoma statnými kozlami. Keďže sa zrodil z kozi Sedun, je mu zasvätený kozol. Napriek tomu, že Perún je vládcom na zemi, jeho živlami sú oheň a vzduch.

Perún, rovnako ako jeho otec Rod a brat Svarog, je stotožňovaný s dubom, pričom dub je symbolom stromu života ako aj prostriedok rozhovoru s bohmi. Okrem dubu je mu z rastlín zasvätený aj lieskový orech, kosatec a hrach.

Perún je bohom dobrým, i keď vlastnosť trestať uňho dosť vyniká. No napriek svojej pernej povahe je spravodlivý a často sa pri rozhodovaní radí s Provom, bohom spravodlivosti a jeho ženou Perplut, bohyňou pamäti. Jeho tresty sú často až pritvrde, ale kto sa dostane pod jeho ochranu, nemusí sa ničoho báť. Perúnovmu hnevu sa dá predchádzať jeho častým vzývaním a veľkými obetami, po ktorých rád poskytuje svoju silnú ochranu.

Jeho hlavným sviatkom je obdobie od novolunia pred 1. augustom do 1. augusta, kedy jeho sila vrcholí.

Ďalším jeho sviatkom je sviatok Hromníc. Počas nich znovu otvára Irijskú bránu.

Perúnovi sa stavajú modly pod dubom, alebo priamo v jeho útrobach. Počas jeho dňa sa oltáre umývajú obetnou vodou alebo vínom, posvätný oheň sa znovu rožhína trením driev. Typickou Perúnovou svätyňou je posvätný dubový svätoháj. Za dávnych dôb sa na počesť boha hromu a blesku po celý rok udržoval posvätný oheň z dubového dreva, ktorý smel obsluhovať len kňaz. Aby si ľudia získali jeho priazeň, obetovali muži dubom a ženy lipám.

Perúnovi je zasvätený aj jeden deň v týždni, nazýval sa Perendan (Peren - dan, Perúnov deň) a bol ním štvrtok. V tento deň sa Perún vyzýva hlavne počas leta, kedy sa v čase letných horúčav či v období sucha vykonával obrad, nazývaný Perperuna, alebo tiež Dodola či Dudula.

Pri tomto obrade mladá deva tancovala a točila sa okolo ohňa. Tanečnica je prostredníkom, ľavou rukou otočenou k nebu žiada od Perúna požehnanie v podobe dažďa a pravou rukou otočenou k zemi zosiela tento dar na zem. Takýto tanec slúžil na privolávanie dažďa, ale je ho možné použiť aj pri iných prosbách o požehnanie. Perún môže byť vyzývaný aj ako nositeľ pohlavnej moci, keďže Perúnov blesk môžeme chápať aj ako prejav mužskej, pernej prieraznej energie.

V slovanskej tradícii si mladé dievčatá viazali svoje šatky na Perúnovo drevo zo stromu, do ktorého udrel blesk a prosili Perúna, aby im priviedol urasteného, silného a zdravého muža.

Pri oslavách sa usporadúvali zápasy symbolizujúce zápas medzi Perúnom a jeho bratom Velesom, pri ktorom Perún zvíťazil, a tým získal vládu nad zemou. Rovnako sa uskutočňovali aj tance v maskách, ktoré znázorňovali večný boj Perúna s Černobogom – Nijom Skyper zverom.

Počas týchto osláv zvykne prebiehať bujará zábava a veľká hostina, kde účastníci nosili nápoje okolo ohňa a liali ich doň, pričom pripíjali na slávu Perúnovu. Často sa pri takýchto prípitkoch aj prisahalo. Rovnako aj vo všedný

deň bol Perún často vyzývaný a skladali sa mu prísahy, ktoré sa brali veľmi vážne a ich porušenie sa kruto trestalo.

Ako ochrancovi a strážcovi zlatého vajca sa mu predkovia idúci brániť rodnú zem, klaňali ako ochrancovi vlasti.

V magickej praxi sa Perún privoláva ako strážca – ochranca. Korešponduje s pocitmi sily, odvahy a bojovnosti. Jeho magickým číslom je sedem.

Perúnovi sa prinášajú obety - baran, býk, diviak, jeleň či srnec, vždy najsilnejšie zviera zo stáda či čriedy. Rovnako sa mu obetujú aj kone. V dávnych dobách sa mu občas obetovali aj ľudia. Z pokrmov sú to kohúty, vajíčka, pirohy, masť, mlieko, kvas, orechy, med a medovina, taktiež pivo a červené víno. Uspokojivou obetou sú aj kovy, a to nielen železo, najčastejšie v podobe zbraní či podkov, ale aj meď, striebro či zlato. Šperky a drahé kamene mu boli obetované najčastejšie na znak vďaky po víťaznom boji z bojovej koristi.

VELES

Ó boh Veles,

Ty, čo sa staráš o dobytok náš a naše polia.

Ty, všemúdry a silný boh, darca umenia.

Oslavujeme múdrosť tvoju nekonečnú.

Ty, čo naše duše k Rodovi vedieš

a podsvetím ich sprevádzaš.

Požehnaj nám.

Dvakrát narodený

Veles toho veľa prežil, ani jeden božský život na to nestačil. Už od svojho zrodu bojoval s mocnosťami temna. Ešte len prišiel na svet ako syn boha Roda, zrodený z kravy Zemun a Kaščeja - Černobog sa už usiloval získať jeho život. Poslal temného démona, aby ho uniesol. No len čo démon zodvihol kolísku, malinký Veles začal rásť. A keď démon letel nad nekonečným oceánom, Veles už narástol na statného mládenca, ktorý začal s démonom zápasíť. Tak sa stalo, že démon nevládal Velesa udržať, a ten spadol do mora. Tam si vystaval krásny kryštálový palác a vládol moru, až kým s bratom Perúnom nestvorili zem a vládu nad morom prenechal svojmu synovi Vodanovi.

Veles často ľutoval, že prehral zápas s bratom Perúnom o vládu nad zemou, a tak sa po zemi len túlal. Plavil sa po mnohých moriach a chodil po mnohých zemiach, niekde obchodoval, inde učil ľudí umeniu, mágii. No hlavne všade, kam prišiel, bojoval s Černobogovou temnou rodinou.

Na jednej takej potulke začul Veles ponosy na temného boha nočnej oblohy Dija, ako aj modlitby ľudí prosiacich o pomoc. Boh Veles vypočul prosby ľudí a premohol temného Dija, zničil jeho palác, postavený z orlích pier na úpätí Altýrskej hory, na samom kraji Irie. Pri boji sa Velesovi podarilo zvrhnúť Dija z Irie až do temnej krajiny Nav, do kráľovstva Dijovho brata, Kaščeja – Černoboha.

Neodpustil veru Dij Velesovi svoju porážku, spolu so svojimi temnými bratmi Kaščejom a Nijom-Skyper zverom vystrojili prevelikú hostinu, na ktorú pozvali aj Velesa, akoby na znak zmierenia.

Keď vstúpil Veles do hodovnej siene, pristúpil pred neho Dij a hlboko až po samú zem sa mu poklonil, potom mu na znak mieru podal čašu s najlahodnejším vínom.

Veles ho nedôverčivo ochutnal, no dobré víno mu zachutilo, vypil ho až do dna. No len čo odobral pohár od úst, stretli sa jeho belasé oči s temnými očami boha Dija. Až vtedy pochopil, že víno, akokoľvek lahodné, bolo otrávené tým najmocnejším jedom.

Len čo zlatá čaša dopadla na zem, Veles stratil telo a musel naveky

ostať uzavretý v podsvetí. A tak začal bojovať v podsvetí so silami temna

a sprevádzať ľudí jeho temnými cestičkami.

No našťastie prišiel čas, keď sa o tejto podlosti dozvedel Velesov brat Svarog. Ten požehnal Amelfu, dcéru kravy Zemun, a tak sa Veles znovu zrodil druhý raz v novom tele. Na ceste z podsvetia dlho blúdil nesmiernymi temnými chodbami a jaskyňami podzemia, až kým mu cestu nezastavila prekrásna deva a nevyviedla ho von na svetlo rovno na Irijskú planinu na úpäti hory Altyr. Nebol to nik iný ako samotná bohyňa Mokoša, bohyňa Zeme a osudu. Len čo vyšli Veles a Mokoša na svetlo, Veles pokľakol na svoje pravé koleno a požiadal Mokošu o ruku.

Veles, syn praboha Roda, je známy aj pod menami: Vales, Volos, Velinas, Skotij bog. Jeho ženou sa stala bohyňa Zeme Mokoša. Veles je bohom dobytky a úrody, ako aj múdrosti a umenia, bohatstva, vlastníctva, šikovnosti, obchodu, mágie a veštenia. Stal sa aj sprievodcom mŕtvych duší v podsvetí. Je aj ochranca kňazov a žrecov, ako aj veštcov. Považuje sa aj za pomocníka roľníkov.

Veles síce prehral zápas o vládu na zemi s Perúnom, no bohyňu Zeme si nakoniec vzal za ženu práve on. A keďže za pomoc pri boji proti Nijovi – Skyper zverovi dostal do daru od brata Svaroga pluh, stal sa Veles bohom úrody.

Na Irijskej planine zasial čarovné obilie a neďaleko od vchodu do jaskyne vedúcej do podsvetia si vystaval prenádherný zámok, odkiaľ prichádza do podsvetia, aby sprevádzal duše mŕtvych ľudí.

Veles sa však zjavuje aj medzi živými a učí ich poľnohospodárstvo, ako siať a žať, či ako variť pšeničné pivo. Učí tiež, ako sa má správne obetovať bohom a múdrosti hviezd. Je učiteľom žrecov, ktorým prezrádza tajomstvá liečby či veštenia.

Kedže sa po prvýkrát zrodil z kravy Zemun a druhýkrát z jej dcéry Amelfy, pripadla mu na zemi aj úloha boha dobytky a plodnosti.

Pôvodne bol bohom mora, do ktorého padol pri jeho únose démonom, múdry Veles preto úzko súvisí so žvlom vody, ale ako Mokošin muž taktiež súvisí i so zemským žvlom.

Z neznámych dôvodov nebol zaradený do panteónu kniežaťa Vladimíra, no jeho modla stála neďaleko Kyjeva a mal chrám v Novogrode a Rostove. Podobne ako Perúnova modla, aj modla Velesa bola po prijatí kresťanstva obradne vhadzovaná do riek. S príchodom kresťanstva Velesove vlastnosti boli prisúdené sv. Blažejovi. Kresťanská cirkev sa ho snažila degenerovať na démona - čerta, a to hádam kvôli jeho zobrazeniu rohatého boha.

S jeho menom snád' súvisí aj názov súhvezdia Plejád u východných a južných Slovanov: rusky Volosyni, bulharsky Vlascite, srbochorvátsky Vlašici.

Velesovým prvým synom je boh Vodan a jeho ďalšími deťmi sú Usud, Perplut a Podaga, najmladšími synmi Polevik a Kurent.

Boh Veles sa zjavuje najčastejšie v jeho dvoch podobách. Jednou z nich je podoba starého sivovlasého muža v bielom rúchu s pastierskou palicou, ktorá je aj falickým symbolom, a teda symbolom plodnosti. Kedže aj Veles je kráľom a strážcom podsvetia a podobne ako jeho bratia, aj on má občas na hlave zlatú kráľovskú korunu. Tú však radšej nahrádza koženým páskom okolo hlavy. V tejto podobe sa Veles zjavuje najmä ako učiteľ.

Druhou podobou je Velesova bojovná podoba mladého rohatého bojovníka odetého do kože. Vtedy má v rukách najčastejšie kópiu. Práve v tejto podobe sprevádza podsvetím duše mŕtvych ľudí.

Ako sprievodcovi podsvetím je mu zasvätený medveď. Avšak, ako bohu dobytky a poľnohospodárstva je mu zasvätený býk a pluh. Ďalším jeho symbolom je studňa, ktorá vyviera v trónnej sále jeho zámku. Je to magická studňa, z ktorej vyviera voda poznania, ale aj zabudnutia. Pri tejto studni rastie Velesovi zasvätený strom, ktorým je Orech.

Deň zasvätený Velesovi je streda. Velesove sviatky sa začínali v období prvého splnu po hromniciach (1. február) a trvali šesť dní.

Druhý Velesov sviatok sa slávil v čase splnu po letnom slnovrate (21. jún). Oba sviatky sú späté so slnečnými fázami, ale aj s plodnosťou, veštením pre budúcu úrodu a ľudský osud. Počas oboch sviatkov žreci chodili v zvieracích maskách a obrátených kožuchoch a vchádzali do stajní, dvorov a chlievov žehnajúci zdraviu domácich zvierat. Počas zimného slnovratného sviatku sa na Velesovu počesť pod sviatočný stôl vnášal pluh.

V čase dozrievania obilia sa viažu na poli zväzky obilia, ktoré sa volajú Velesovou bradou. Na počesť tejto brady sa spievajú obradné piesne. Takto sa obetujú Velesovi prvé púčiky zlatých klasov. Táto obeta sa volala aj stotinkou. V období vyhánania dobytku na pastvo ľudia spolu so svojimi stádami šli do svätohájov, aby posvätili dobytok a priniesli obeť ochrancovi dobytky Velesovi.

Veles sa privoláva pre magické akcie zamerané na zlepšenie výrečnosti, myslenia, vynaliezavosti, zručnosti, magických schopností, obchodu, ale aj pre zabezpečenie ciest, prípadne pre zdarný priebeh špekulantskej činnosti.

Velesovi sa prinášajú obety v podobe chleba, kaše, zrna, ovsy, vajíčok, medu, vlny, kože a kožušín, plátna, stužiek, hrncov, ale aj peňazí, vína, piva, mlieka, ovocia a kvetov.

MOKOŠA

Ó Mokoša,

preveliká matičko Zem naša,

Ty pradiěš a poznáš osud náš.

Daj nám šťastia a hojnej úrody.

Prekrásna bohyňa, požehnaj nám.

Mokošič, prvý žrec

Prvým bohom, ktorému sa ľudia začali klaňať, bol boh Perún. Všetci bohovia v Irii mu začali závidieť, že mu ľudia stavajú chrámy a úpenlivo ho prosia modlitbami aj žertvou, aby ich vypočul.

Ako prvá sa vynášla bohyňa Mokoša. Zostúpila na zem ako krásna deva a zvedla rúčeho mládenca Mitrana.

A tak sa narodil prvý poločlovek – poloboh Mokošič. Stal sa z neho žrec, ktorý vyzýval len bohyňu Mokoš a prinášal jej obety. Prosil ju o dobrú úrodu kľáčiac na zemi a bozkávajúc ju. Napokon si na ňu líhal s rozpaženými rukami, a tak objímal Matičku Zem.

Mokoš sa mu zjavovala v sne a učila ho starať sa o pôdu, chovať ovce a dobytok. V sne mu zverovala tajomstvá veštieb a osudu. Darovala mu kolovrátok, aby ním naučil ženy priať a tkať súkno, dala mu ešte mnoho darov a naučila ho mnoho vecí. Prezradila mu aj tajomstvo vysokej byliny s veľkými sladkými zrnami i to, kde ho nájde.

A tak sa Mokošič vydal na cestu k bránam podsvetia, lebo práve tam rástla táto vzácna bylina. Putoval dlho, kým našiel bránu do Irie, sídla bohov. Na ceste ho však sprevádzali Mokošine rady, a tak nakoniec predsa len prišiel k hore Altyr, pod ktorou sa rozprestierala šíra pláň vlniacich sa zlatých klasov.

Zaradoval sa Mokošič, poďakoval bohyni za pomoc a chytrou si natrhal zlatých klasov a ponáhlal sa domov, aby ho boh Veles nepristihol, ako mu berie z toho, čo je jeho.

No boh Veles sa predsa len o krádeži dozvedel a už by Mokošiča skántril, keď sa tu zjavila Mokoš a uprosila svojho muža Velesa, aby nezabil jej pozemského syna.

Veles vždy dal na prosby svojej milovanej ženy a aj tentokrát sa nechal obmäkčiť jej prosbami.

-Dobre teda, nechám ho nažive. Ale potrestám ho tým, že bude žiť naveky medzi životom a smrťou, bude pomáhať môjmu synovi Polevikovi pásť môj dobytok a strážiť to, čo ukradol, ako aj bránu do podsvetia.- rozhodol Veles.

Mokoša, dcéra bohyně Lady, volaná aj Pripeligou či Syriou, Matkou Zemou, je ženou Velesa.

Mokoša je veľká bohyňa Zeme a osudu, teda šťastia aj nešťastia. Ako manželka boha Velesa je aj bohyňou úrody a ochrankyňa stád. Tak, ako Veles, aj ona je zviazaná s podsvetím. A keďže to bola ona, ktorá pomohla bohyni Lade pri stvorení človeka, telá zomretých ľudí sa ukladajú do zeme, aby sa ich vedomia mohli vrátiť späť k Rodovi a ich duše mohli voľne putovať do podsvetia, ktorým ich sprevádza jej muž.

Mokoša je bohyňou osudu a pozná teda tajomstvo veštieb. Stará sa o to, aby každý človek šiel po osudom danej ceste života, ale rovnako dáva aj slobodu výberu medzi dobrom a zlom. Pozor dáva aj na dodržiavanie obyčajov a obradov. Jej pomocníčkami sú Usudove dcéry Doleja, volaná aj Serča čiže Šťastena a Nedoleja, volaná aj Nesperča a teda Nešťastie. Sú to práve ony tri, čo spolu pradú nite osudu, čo stoja nad kolískou pri našom narodení.

Mokoša rada odmeňuje bojujúcich o šťastie. Často ukáže aj východisko z beznádejných situácií. Ale to len vtedy, ak sa človek nepoddal zúfalstvu a nestratil vieru v seba. Vtedy stačí človeku otvoriť dvere a Mokoša mu pošle bohyňu šťastia a úspechu – Serču. No ak človek stratil vieru a mával nad všetkým rukou, prehral. Mokoša vtedy odvráti od neho svoj zrak. Vtedy sa na neho vrhnú bohyňa Nesperča a jej sluhovia, starci a stareny, Jednooký

Licho, Krivaja, Nelegkaja, ktorí predstavujú nárek, nešťastie, choroby, biedu a lenivosť. Keď títo zachvátia človeka, už mu niet pomoci.

Ako už naznačuje meno bohyne Mokoše, najpravdepodobnejšie je odvodené od slovanského základu mok, mokr - mokrý, vlhký, je zosobnením Matičky Sýrej Zeme, teda vlhkej a úrodnej.

Rybakov uvádza aj etymológiu mena Mokoš od koš, kš, čo znamená los, údel, osud. A tak aj na základe jej mena je zrejmé, že Mokoša je bohyňou Zeme a osudu.

Mokoša bola posledným božstvom uzavierajúcim kyjevský panteón. Je teda jedinou ženskou bohyňou zahrnutou do Vladimírovho zoznamu bohov. Jej meno je známe i z početných ruských prameňov, napr. Slovo sv. Jána Zlatoústeho, Slovo Nekojeho Christoljubca, Slovo sv. Grigorija a ďalších. O veľkom význame kultu Mokoše sa dozvedáme ešte v 16. storočí, keď sa kňazi pýtali žien pri spovedi, či nechodili k Mokoši. Po prijatí kresťanstva prešlo uctievanie Mokoše na Paraskevu-Piatnicu, čo naznačuje, že piatok bol deň zasvätený bohyni.

Mokoša je matkou bohov a bohýň ako sú Usud, Perplut, Podaga, Svetogor a Kovlad, jej najmladšími deťmi sú Živa a Morena, ako aj dvojčky Polevik a Kurent.

Prekrásna Matička Zem sa rada oblieka do šiat tmavých, no teplých farieb zeme. Jej na pohľad skromné šaty sú však ozdobené prekrásnymi šperkami stvorených zo zemských pokladov. Na jej plavých vlasoch spočíva prekrásna zlatá trblietavá koruna ozdobená drahými kameňmi.

Zo svojho trónu v hodovnej sieni zámku strážiaceho vchod do podzemia rozdáva svojimi dlhými rukami vlahu, a tým aj hojnú úrodu. V čase jari má Mokoša ruky zodvihnuté, čím dáva zemi vlahu a drží teplo. V lete jej

ruky smerujú do zeme, čím požehnáva zemi a dáva jej plodnosť pre dobrú úrodu.

Ako bohyni osudu je jej zasvätené vreteno a kúdeľ, ktoré drží v jednej ruke, pričom v druhej ruke má symbol plodnosti a úrody, ktorým je roh alebo miska. Dňom jej zasväteným je piatok, často spojený s rituálnymi zákazmi práce. Jej zvieratom je krava. Z rastlín je to žito, ľan, konope a stromom jej zasväteným je vrba.

Prvé sviatky a rituálne modlitby venované bohyni Mokoši sa začínajú už na jar, a to sviatkami pálenia bohyně Moreny a jej hádzaním do riek, ako aj rituálnym čistením studničiek spojených s oslavami bohyně Lady a Živy.

Toto sviatočné obdobie vrcholí Velikodňom, kedy sú vykonávané obety bohu Rodu a bohyni Mokoši. Pred Mokošou sa v tento deň predstupuje s prosbou o priaznivý a úrodný rok.

Podobným sviatkom je aj sviatok konaný počas splnu pred 1. novembrom. V tento sviatok sa predstupuje pred matku Mokošu s poďakovaním za úrodu.

Ďalšími sviatkami bohyně Zeme boli slnovratné slávnosti a mnoho ďalších sviatkov spojených s prírodnými cyklami a s poľnohospodárstvom.

Úcta k bohyni matke Zemi jej bola však vzdávaná aj v bežnom živote, keď sa jej obetovala z každého nápoja prvá kvapka a z každého jedla prvá štipka.

V magických rituáloch je Mokoša vyzývaná pri veštení, ale aj pri rituáloch plodnosti a kontaktoch s podsvetím.

Mokoši sa prinášali obety - chlieb, kaša, zrno, mlieko, vlna, nite, šatky, stužky, plátno, riad, víno a med.

NIJ - SKYPER ZVER

Prevelký čierny had!

Vzývam a prosím Ťa,

vnes tmu na oči mojich nepriateľov,

znič ich svojím pohľadom.

Vnes chaos a škriepku do ich srdc i duší.

Prines im chorobu a bôľ.

Koniec sveta

Sú dni, kedy Nij – Skyper Zver priletí na oblohu, vyskočí pred zlatým záprahom Svarožiča Dažboga a rozťahne svoje krídla po celej oblohe. Každé mávnutie jeho krídel zdvihne prach a svet sa zahalí do tmy, a keď šibne chvostom, všetko sa ponorí do hmly.

Nij má tri hlavy plné dračích zubov, z papulí vyplazuje ohnivé jazyčiská a z nozdier sa mu valí krvavo červený oheň a sírny dym. Jeho hadie telo má hrud' z najtvrdšieho železa a mocné nohy s mohutnými pazúrami unesú i tú najväčšiu horu.

Nebol by to rovný boj medzi ním a Dažbogom, keby Dažbogovi neprišiel na pomoc jeho zlatý koník. Ten prvýkrát prekvapí Nija tak, že sa premení na zlatého kozla, ktorý búši svojimi rohmi do jeho železnej hrude, a tak Dažbog môže svojím zlatým mečom odčítať Nijovi prvú hlavu.

Nij - Skyper zver sa však nepodáva, jednou hlavou dobiedza na boha a druhou na kozla. Boj zúri a Dažbog je čoraz viac ustatejší, bes je spredu neporaziteľný. No tu sa zlatý kozol zrazu premení na zúrivého zlatého býka, ktorého zlaté rohy Nija oslepujú. Nij tak v zápale boja odhalí i svoju druhú šiju. V tom sa Dažbogovo rozoženie mečom a konečne odsekne besovi aj jeho druhú hlavu. Nij, hoci len s jednou hlavou, vidí, ako Dažbogovi dochádzajú sily, zamáva svojimi krídlami a vzlietne. Obloha sa chveje.

Nij zaútočí svojou najmocnejšou zbraňou – pazúrami na jeho mocných nohách. Je to ťažký boj. Zlatý býk už kľáči doráňaný na predných nohách, krv sa rinie z mnohých jeho rán, ani Dažbog na tom nie je lepšie. Celý doškrabaný sotva drží zlatý meč v rukách. Zdá sa, že boj vrcholí a zlý koniec je neodvratný. No zrazu, v tom najhoršom, priletí zlatý kohút a znenazdajky zakikiríka.

Nij - Skyper zver len na chvíľku otočí svoju poslednú hlavu za tým zvukom a odhalí svoj tretí holý krk. Zlatý býk sa z posledných síl vzopne a vbodne svoj zlatý roh do besovho krku. Dažbog sa už ledva drží na nohách,

no z posledných síl zatočí nad hlavou mečom, a hádam len vlastnou váhou zasviští meč a aj tretia hlava Nija – Skyper zvera padá k nohám víťazov.

Celý Všehomír sa chveje, keď Nij odlieta z boja bez svojich troch hláv. Tie mu však do druhého dňa dorastú a aj víťazom sa hlboké rany zcelia, a tak sa boj môže opakovať, až kým raz....

Nij – Skyper zver porazí Svarožiča Dažd'boga a ukradne mu zlaté vajce, v ktorom spí praboh Rod. Vtedy nastane večná tma, zima, chaos a neporiadok, až kým sa Rod znova neprebudí. A tak nastane koniec Všehomíra, po ktorom sa začne jeho nová éra.

Nij - volaný aj Skyper zver či Čierny had je synom najvyššieho boha Roda a je vtelením Zemskej kačky. Je nebeským protivníkom zrodiačeho sa spolu s Belobogom, proti ktorému bojuje ako čierny generál temného vojska démonov.

Nij sa snaží ukradnúť zlaté vajce, v ktorom spočíva praboh Rod a následne uvrhnúť Všehomír späť do chaosu a temnoty.

Svoje temné vojsko démonov stvoril tak, že sa tajne priplazil k Altyru, svätému kameniu bytia a udel po ňom mlatom. Z tohto úderu sa po svete rozleteli čierne iskry, a tak sa zrodili temné sily, démoni. Ďalších démonov, vojakov temného vojska, porodila bohyňa Morena. Nijovi slúžia všetky sily tmy, temna a všetci tvorovia posvätné krajiny Nav.

Táto temná krajina vznikla po tom, ako Čierny had priletel do Irie, rozbil tam bránu a zaútočil na Triglava - Beloboga sediaceho na tróne bohov. No ani tentokrát sa Nijovi nepodarilo zvíťaziť, bol mu vytrhnutý jazyk a prikovaný na Velesove radlo, ktorým Triglav – Belobog rozdelil Zem na kráľovstvo Jav - Dobra a kráľovstvo Nav - Zla. V Jave začal vládnuť Svarog,

Perún a Veles ako vtelenia Triglava – Beloboga. V Nave sa ujal vlády Černobog, vtelený ako Kašcej, Nij a Dij.

Nij je temným bohom, protivníkom, a keďže vo Všehomíre je pojem dobra a zla bojujúcich proti sebe nevyhnutnosťou samotného života, je Nij - Skyper zver temnou bytosťou bojovníka, ktorá sa snaží priviesť Všehomír do chaosu a teda aj do prvopočiatku. Nij je tvorcom všetkých nešťastí, chorôb, svárov a vojen, večným porušovateľom zákonov.

Je tiež večným klamárom a pôvodcom ilúzií a klamov. Je ochrancom klamárov, zlodejov, vrahov a všetkých temných duší.

Nij je obdarený obrovskou silou, temnými magickými schopnosťami. Jeho živlami sú oheň a vzduch.

Okrem všetkých démonov chorôb a nešťastí sú jeho synmi démoni Strach a Svár.

Nij sa najčastejšie zjavuje v podobe čierneho lietajúceho hada či draka, preto je často volaný Skyper zverom. Nijovo hadie telo je čierne ako tma. Šupiny jeho nepreniknuteľného panciera akoby pohlcovali všetko svetlo v jeho okolí a jeho mocné netopiere krídla zakryjú celý obzor a ich mávnutie môže spôsobiť veternú smršť. Najnebezpečnejšie nie sú len Nijove dračie zuby a plamene chrlené z jeho papulí, ale aj ostré pazúry na jeho nohách. Skyper zver má často viacero rohatých hláv, na ktorých má plamenné koruny, symbolizujúce jeho vládu nad mocnosťami temna.

Nijovou druhou podobou je postava čierneho bojovníka zahaleného do čierneho pláštá. Z jeho čiernej tváre je mu vidno iba jeho plamenné červené oči a biele zuby dravca. V podobe temného bojovníka jazdí do boja na trojhlavom čiernom vlkovi. Tento vlk stráži taktiež vstup do krajiny Nav. Nijovou zbraňou, ako aj symbolom moci je jeho ohnivý mlat. Ďalším symbolom je jeho rozoklaný hadí jazyk - symbol klamstva a lži.

Zo zvierat je mu zasvätený čierny had a netopier, z rastlín je to durman a blen.

Jeho hlavný sviatok je v čase novu po 1. novembri. Obety sa mu však prinášali až do nasledujúceho novu počas temných nocí, spolu s inými božstvami ako Morena, Kašcej či Dij. Taktiež sa objavuje na slávnostiach iných bohov ako ich nepriateľ a protivník.

Obrady vykonávané na jeho slávu slúžia k privodeniu nešťastia a porážky nepriateľa, ale aj k získaniu pomoci pri nekalej činnosti.

Nijovi sa prinášajú obety - mäso čiernych zvierat a ich krv, víno, zlato a kov, najmä v podobe zbraní. Zlato a drahé kamene sú mu obetované po zdarenom boji či zabití nepriateľa. V dávnych dobách sa Nijovi obetovali aj ľudia.

DAŽBOG

Dažbog, Dažbog, ty Slnko naše,
pomáhaj nám v každej chvíli,
daj nám svojej sily,
svojimi lúčmi zlatými
nám požehnaj.

Hľadá sa Slnčný vozataj

Dávno po tom, ako Svarog vykoval slnko, prišiel za ním boh Časbog a sťažoval sa:

-Ej Svarog, tvojím kolesom točí môj otec Perún, no slnko, čo si vykoval, nemáš na poriadku a mne sa zle deň s nocou delí. Pre slnko treba boha nájst'.- A tak Svarog svojich bratov Perúna a Velesa poprosil, či by mu v hľadaní nepomohli.

Vybral sa teda raz Perún popri brehu rieky, na druhej strane uvidel niekoľko tancujúcich a spievajúcich dievčat. Najkrajšia z nich sa volala Ros a nebola to len tak nejaká deva, ale pozemské vtelenie samotnej bohyně Lady. Perún sa do nej okamžite zamiloval.

Vzal teda Perún svoj zlatý šíp, vložil ho do svojho luku a zamieril, tu sa mu zjavila Lada, a tak Perún v poslednej chvíli vystrelil svoj šíp iným smerom, k druhému brehu ako stála Ros - Lada, šíp letel ako blesk a vrazil do veľkého kameňa. Zasiahnutý kameň začal žiariť a objavil sa na ňom ohnivý obraz mužskej postavy. Vtedy Perún zakričal na Ros:

-Hej krásavica, zavolaj na môjho brata Svaroga a on ti pomôže!- Tak Ros zavolala na Svaroga, ktorý prišiel a pomohol jej vytvoriť z kameňa muža. I dali mu meno Dažbog.

A ako čas plynul, Dažbog sa stal veľmi mocným mládencom, veď bol synom Svaroga, Lady a tak trochu aj synom Perúna.

Jedného dňa sa Perún znova rozhodol zostúpiť na zem, a ako sa tak túlal po svete, prišiel opäť k rieke, kde prvýkrát zbadal Ros. Aj tentokrát ju našiel v sprievode tancujúcich a spievajúcich dievčat. Tá ho hneď spoznala a pekne ho uvítala:

-Zdravím Ťa, mocný Perún, vítam ťa tu, na širšej zemi. Tvoj syn a syn Svaroga dospel a je tam na poli, predvádza mládencom svoje kúsky. Choď tam a uvidíš

svojho syna, ale buď k nemu milý, pretože Dažbog je ešte stále mladý.- A tak Perún aj urobil, prišiel na pole, aby videl Dažboga, ktorý sa hral s veľkým kyjakom a udivoval všetkých svojou silou a obratnosťou. V zápase sa mu nemohol rovnať nijaký mládenec.

Keď Perún videl, ako sa mladý Dažbog vystatuje, pristúpil k nemu a povedal:

-Prestaň sa vyťahovať a ukáž mi, aký si mocný!- Začali sa teda medzi sebou biť. Bojovali tak, že sa krik z boja rozliehal po všetkých krajinách sveta, lesoch a moriach, až nakoniec vyčerpaní obaja padli na zem. Vtedy sa Dažbog opýtal Perúna:

-Povedz mi svoje meno, veľký bojovník!-

-Som Perún, prichádzam zo žiarivej Irije.-

-Odpusť, Otče! Nevedel som, že si to ty, pretože som Ťa nikdy predtým nevidel.- povedal Dažbog na ospravedlnenie, pokľakol a sklonil hlavu.

Po tomto boji sa Dažbog spýtal svojej matky, či mu dovoľí ísť so svojím otcom do žiarivej Irije. Ros mu to dovoľila, a tak sa Dažbog pripojil k Perúnovi a odišiel k ostatným bohom do Irie, kde dostal na starosť zlatý voz a v ňom Zlaté vajce – Slnko.

Dažbog – Svarožič Dažbog volaný aj Radegast, Radegost.

Meno Svarožič má odvodené od svojho otca Svaroga, ktoré znamená syn Svaroga. Prvou ženou Dažboga bola Chors, druhou Morena. Až v tretej bohyni Žive našiel nekonečné zaľúbenie.

Meno Dažbog pozostáva z dvoch slov, a to zo slova daž a slova bog. Slovo daž znamená dať, alebo tiež súvisí s indoeurópskym koreňom *dal* a staroindického *dhā* teda páliť. No a slovo bog môže mať okrem významu boh

aj druhotný význam, a to vo význame slova diel, prídel, či slovom bohatý súvisiaci s ruským bogat, ubog. A tak Dažbog je akýsi „Dajboh“, darca všetkého dobra. Stal sa bohom slnka, svetla, dobra, tepla, prírody, bohatstva, darov a pomoci.

Prejavuje sa v štyroch božích osobách ako Jarilo - boh jarného slnka, Kupalo - boh letného slnka, Svantovít – boh jesenného slnka a Koliada – boh zimného slnka.

Dažbog mal tri ženy, Chors, Morenu a Živu. Ako prvú si vzal Dažbog za ženu veľkú bojovníčku Chors, volanú aj Lunou, ktorá je mesačnou bohyňou. Po jej nešťastnej „smrti“ si Dažbog vzal za ženu Morenu, bohyňu zimy. Avšak ani toto manželstvo nebolo šťastné. Černobog – Kašcej totiž uniesol Morenu a ona sa rozhodla stať sa jeho ženou. Po tejto udalosti Dažbog bojuje s Kašcejom. Nakoniec ho poráža, keď nájde jeho smrť ukrytú vovajci, to vajce v kačke, kačku v zajacovi. Tým však narúša rovnováhu a nastáva ohnivý koniec sveta.

Keď dohorel veľký oheň, zobral si Dažbog za ženu Moraninu sestru, Živu. Na ich svadbe im požehnala bohyňa - matka Lada a po svadbe Dažbog spolu so Živou obnovujú svet.

Dažbog si vzal na starosť obnovenie rovnováhy medzi dobrom a zlom a Živa mala na starosti obnovu všetkého živého. Rieky sa znova preplnili rybami, lesy a lúky divou zverou a objavili sa noví ľudia.

Keďže mal Svarožič - Dažbog tri ženy, mal teda mnohých potomkov. A vlastne všetky slovanské rody sú odvádzané od boha Dažboga, preto sa starí Slovania nazývali aj Dažbogovými vnukmi.

Jasný boh Dažbog je bojovníkom obdarený veľkou silou a odvahou, jeho živlami sú oheň a zem.

Svarožič - Dažbog, jasný boh slnka sa zjavuje ako statný mladík na zlatom koči v jasne sa trblietajúcej zlatej zbroji. Jeho dlhé zlaté vlasy má

zopnuté zlatou slnečnou korunou. Ozbrojený je ohivým mečom, ktorý dostal do daru od svojho otca Svaroga. Často sa zjavuje aj ako štvorhlavý boh hľadiaci zo svojho voza na všetky svetové strany. Každá jeho tvár predstavuje jedno z jeho vtelení. Dažbog nasadá do svojho koča ako dieťa, no domov sa navracia ako starý, no stále mocný starec.

Ako pradedovi všetkých Slovanov sú mu zasvätené všetky slovanské kmene. Jeho znamením je Svarga, symbol slnka a zlatý koč ťahaný bielymi koňmi. Biely kôň je teda rovnako jeho symbolom. Z dní mu je zasvätená sobota.

Toto slnečné božstvo sa uctieva predovšetkým v ročných rytmoch slnovratov a rovnodenností. Zimný slnovrat patrí k oslavám prosieb, kde ľudia vítajú prichádzajúci nový rok a tým aj nové slnko. Letý slnovrat je venovaný oslave boha slnka, ako aj prosbám za dobrú nadchádzajúcu úrodu. Pri oslave Letného slnovratu Vajána je zvykom klásť veľké vatry, preskakovať ich a tancovať okolo nich. V tomto období je Dažbogovi zasvätený deň novu po Vajáne.

V magických obradoch je Dažbog privolávaný ako ochranca rodu slovanského, ako stelesnenie odvahy a sily, a ako bojovník proti démonom a zlu.

Dažbogovi sa prinášajú tieto obety - chlieb, vajíčka, med, žito, pšenica, jačmeň, hrach, plátno, víno, kvety, peniaze, ako aj rôzne druhy plodín a ovocia. Všetky tieto obety sa Dažbogovi obetujú, rovnako ako jeho otcovi Svarogovi tak, že sa hodia do plameňov posvätného ohňa.

CHORS

Chors, prekrásna bohyňa,
nech vylieči každý bôľ
tebou, požehnaná bylina.

Chors, prekrásna bohyňa,

Nech silná a zdravá

je moja rodina.

Prekrásna Chors,

prijmi naše dary,

aby sa nám upíry a vlkodlaci vyhýbali.

Čudný hrob

Stretla raz odvážna a mocná Chors, dcéra temného boha noci - Dija na ceste z Irie statného bojovníka. Bojovník sa niesol hrdo na bielom koni, celý v zlatom brnení, až žiaril do diaľky. Chors mu sama v striebornom brnení zastala cestu. Aby Dažbog mohol prejsť, musel vyzvať túto mesačnú bohyňu k súboju.

Chors sa mu nedala poznať, a keď ani po troch Dažbogových výzvach neustúpila, uchopil Dažbog svoj plamenný meč a zaútočil ním na Chors, no tá nejavila žiadny náznak oslabenia. Urobil tak ešte raz, ale iba čo sa on sám zranil. Tu ho Chors schmatla a hodila do kryštálovej truhly a zamkla ju strieborným kľúčom.

- Odvážny mladý bojovník, počúvaj! Som bohyňa mesiaca a chcem, aby si sa so mnou oženil. - zakričala Chors do truhly. - Vravím ti, ožeň sa so mnou, lebo ak nebudeš chcieť, zabijem ťa!-

Dažbog sa potešil, keď sa dozvedel, kto ho porazil a povedal:

- Ďakujem Chors, súhlasím, stanem sa tvojím mužom.-

A tak spoločne šli do Irie, kde stretli Svaroga a bohyňu matku Ladu, ktorí im požehnali k ich manželstvu. Potom sa v žiarivej Iriji konala krásna svadba. Každý bol šťastný, lebo sa našiel boh pre Slnko i pre Lunu. Toto šťastie však netrvalo dlho.

Raz Dažbog a Chors cválali na koňoch hlboko v horách a našli tam čudný hrob. Na náhrobnom kameni boli vyryté slová: „Ten, kto si sem ľahne, ostane tu z vôle boha Usuda.“

Chors poprosila Dažboga, aby si skúsil ľahnúť do hrobu. Ten to vyskúšal, no hrob bol menší ako jeho postava. Potom to skúsila Chors a hrob bol pre ňu ako uliaty.

- Muž môj roztomilý, zavri hrob, chcem si tu chvíľku poležať, aby som zistila, aké to je.- poprosila Dažboga.

Dažbog to sprvoti nechcel urobiť, no ona ho prehovárala. Zavrel teda hrob kameňom, tak ako to chcela Chors, ale hrob sa už viac nedal otvoriť. Dažbog sa pokúšal kameň rozbiť mečom aj kyjakom, no nepodarilo sa mu to. Nakoniec Chors zakričala z hrobu:

- Muž môj, choď za mojím otcom Dijom, odovzdaj mu môj posledný pozdrav a popros ho, aby mi odpustil, ja musím ostať tu v hrobe.-

Chors, volaná tiež Zlatogorka či Luna, je bohyňou mesiaca, dcérou boha noci, Dija a prvou ženou Dažbogovou. Vláadne nielen mesiacu, ale je aj bohyňou čarov a liečenia. Svojou silou ovplyvňuje nielen moc bylín, ale aj ich rast či zánik všetkého živého na zemi. Na základe jej fáz prebiehajú na zemi rôzne cyklické deje.

Ako dcéra temného boha noci, Dija – Černoboga, je predurčená byť temnou bohyňou, avšak jej spojením s Dažbogom, bohom slnka, je tým jej temná podstata narušená. Ale nikto a nič neujde svojmu osudu, a tak ani bohyňa Chors sa nevyhla svojej temnej podstate. Ako hovorí legenda, po tom, ako si raz Chors ľahla do hrobu, ktorý našli spolu s Dažbogom, ostala v ňom uväznená a potrestaná tak, že sa už nikdy nemohla stretnúť s Dažbogom. Tak sa Chors stala temnou vládkyňou vlkolakov a upírov, ktorí smú vychádzať na svet len v noci. Rovnako je kráľovnou víl a rusaliiek, ktoré sa zjavujú a tancujú za mesačného svitu.

Bohyňa Chors je záhadným božstvom. V ruských rukopisoch je uvádzaná ako Chros, Chrs, či Chers.

Kedže Chors je predstaviteľkou bojovníčky, v niektorých prameňoch je uvádzaná v mužskej podstate. Je tomu tak napríklad v „Slove o pluku

Igorovom“ kde sa píše, že „... knieža Všeslav v noci bežal ako vlk ... a ešte pred svitaním skrížil cestu veľkému Chrsovi.“

Napriek všetkým dohadom je Chors bohyňou mesiaca, vládne živlom vody a zeme.

Chors – Luna, krásna bohyňa mesiaca sa zjavuje ako bledá, no krásna deva v bielych či strieborných šatách. Rovnako sa však môže zjaviť aj zahalená do čierneho rúcha a to hlavne v čase, keď sa prejaví jej temná podstata. Jej biele vlasy obopína strieborná, jemne opracovaná korunka s bielotrblietajúcimi sa drahokanmi. Hruď jej zvyčajne zdobí náhrdelník s perlami zasadenými v striebre.

Chors sa však často zjavuje ako bohatierka v striebornej zbroji na čiernom koni. Postroj koňa je taktiež zdobený striebrom a perlami.

Jej symbolom je teda mesiac. Ako bohyni upírov a vlkodlakov je jej zasvätená čierna mačka. Striebro je jej kovom a jedine tento kov dokáže ublížiť, či dokonca zabiť jej temné deti.

Chors má dva veľké sviatky, a to počas splnu pred zimným slnovratom, a rovnako počas splnu nasledujúcom po jarnej rovnodennosti. Ako bohyňa mesiaca sa môže vzývať aj počas splnu či novu. V čase zatmenia slnka sa vykonávajú obrady na počesť jej víťazstva nad Dažbogom a jej svadby s ním. Zatmenie mesiaca je symbolom jej uzavretia v hrobe.

Počas jej sviatkov sa zvyknú na jej počesť tancovať obradné kruhové tance, volané chorovody.

V magických obradoch je privolávaná ako predstaviteľka nočných démonov, ale aj ako bojovníčka veľkej sily a odvahy.

Pre Chors sa prinášali obety, ako bol chlieb, víno, kvety, strieborné mince, striebro a železo v podobe zbraní. Tieto obety sa najčastejšie obetujú ich vhadením do stojatých vôd.

MORENA

Morena, Morena,

kráľovná zimy a smrti.

Daj, nech plamienok náš

ešte dlho planie.

Prosíme Ťa,

nech tvoj chlad mrazivý

naše srdcia nezasiahne.

Bude môj

Za dávnych čias, keď ešte boli bohovia mladí, mala bohyňa zimy a smrti prekrásny palác v Irii. Morena, dcéra samotnej Lady, patrila medzi najkrajšie bohyne, ak samozrejme nebola tou najkrajšou. No napriek jej kráse či nádhernému palácu sa jej ostatní bohovia vyhýbali a nepozývali ju medzi seba, keďže jej srdce bolo studené ako ľad.

Morena sa však tiež chcela zabávať, preto vo svojom paláci začala usporadúvať vlastné slávnosti. Slávnosti to boli veru prepychové, no účastníkmi boli zväčša škriatkovia, obri, démoni a temné božstvá. Po Irii sa aj povrávalo, že ju samotný Kašcej - Černobog navštevuje.

Raz sa stalo, že sa mladý Svarožič Dažbog, boh slnka, túlal po Irii a zbadal prekrásny palác, v ktorom ešte nikdy predtým nebol. A keďže palác stál až za horou Alatyry, po ceste riadne vysmädol a vyhladol, ba mal pocit, že sa aj nejako ochladilo.

Ako sa tak priblížil k tomu prekrásnemu krištáľovému zámku, začul, že vo vnútri je nejaká oslava. Keď vstúpil do paláca, zistil, že je celý z ľadu. Veruže sa už aj na odchod poberal, keď ho tu Morena zbadala a pozvala k stolu. Až keď Dažbog zbadal Morenu sedieť na vysokom tróne, pochopil, kam sa to zatúlal. Napriek tomu, že sa mu Morena prenáramne páčila, jej pozvanie neprijal. Dažbog totiž vedel, že Morena je veľká čarodejka, a tak sa Dažbog len zdvorilo uklonil a rýchlo odišiel z paláca.

Morena sa nahnevala, že Dažbog odmietol jej pozvanie a zaumienila si, že Svarožič Dažbog sa stane jej mužom. Preto dala rozhlásiť po celej Irii, že Dažbog ju bol navštíviť, a že sa jej veľmi zapáčil.

I dupočul sa o tom Dažbogov otec, Svarog a rýchlo sa ponáhľal poučiť svojho syna, aby nenavštevoval také miesta, ako je Morenin palác.

Ako iné deti, aj Svarožič Dažbog sa urazil na otca, pretože ho začal poučovať, ako má žiť. Krv sa v ňom vzbúrila, a preto šiel natruc do Moreninho paláca. Len čo doň vstúpil, vytiahol jeden zo svojich zlatých šípov a vystrelil ho smerom k Moreninmu trónu len preto, aby sa predviedol. Morenini hostia sa ho opýtali, aký význam mal tento jeho čin. Dažbog, nahnevaný z hádky s otcom sa len na nich oboril a povedal im, že ak nebudú ticho, všetkých rozseká na márne kúsky.

Vtedy sa Morena rozhodla potrestať Dažboga a za jeho správanie ho premeniť na koňa. Našťastie, aj o tejto udalosti sa dozvedel Dažbogov otec, prišiel za Morenou, aby ju prinútil premeniť syna späť do jeho božskej podoby. Morena sľúbila, že premení Dažboga späť do božskej podoby len pod podmienkou, že sa s ňou potom ožení. Tak dosiahla Morena svoje. A Svarožič Dažbog sa stal jej mužom.

Morena, dcéra bohyně Mokoši, volaná aj Morana či Mora, Marmuriena, bola druhou ženou Dažbogovou, no nakoniec sa stala ženou Kaščeja.

Morena je bohyňou zimy a smrti. Je matkou mnohých démonov, chorôb a nešťastí. Vládne spolu s Kaščejom – Černobogom v kráľovstve Nav. Kaščeju uniesol jej prvému mužovi Dažbogovi, no Morena sa však nakoniec sama rozhodla, že rada ostane v podsvetí v kráľovstve Nav a stane sa tak Kaščejevou ženou. Tam si zariadila svoje komnaty, kam nik, ani sám Černobog nesmie vstúpiť, len jej syn Smrť to má dovolené.

Morena má knihu odtlačkov rúk každého smrteľníka a v jednej z jej jaskyni horí každému smrteľníkovi lampa. Až dohorí všetok olej v lampe, pošle svojho syna, aby priviedol dušu do podsvetia. Podľa toho, či je duša jasná alebo temná, ide do kráľovstva Jav alebo Nav.

Vo svojich komnatách stráži mnohé temné tajomstvá. Ako veľká čarodejka vytvorila a dala svetu mŕtvu vodu, ktorej žriedlo sa tiež nachádza v jej komnatách.

Morena preberá nad svetom vládu v čase zimy a zasadá si na svoj ľadový tón vo svojom starom krištáľovom paláci. Na jar však obradne zomiera. No ani v čase, kedy nevládne nad svetom, nie je bezmocná, prejavuje sa ako rôzne choroby a nešťastia.

Jej meno má rovnaký koreň so slovami ako mor či mord, čím sa vlastne dá opäť poukázať na to, že bola bohyňou smrti. Morena predstavuje v našej mytológii obávanú temnú či ľadovú kráľovnú. Vládne živlom, ako je vzduch a voda.

Temná Morena je zobrazovaná ako krásna mladá žena v bielych diamantmi posiatých šatách, často so sviečkou alebo lampášom v ruke. Na hlave ako symbol jej moci má prekrásnu diamantovú korunu a aj do všetkých jej šperkov sú vsadené diamanty. V kontraste k jej bledej tvári sú jej po zem splývajúce, husté čierne vlasy, ktoré má Morena často zapletené do vrkoča. Jej jasnomodré oči akoby vyžarovali ľadový chlad prenikajúci až do srdca.

Ako vtelenie vojny sa Morena zjavuje v čiernom brnení.

Ako kráľovnej zimy a ľadu je Morene zasvätený diamant, zo stromov je to smrek, z rastlín blen a zo zvierat vrana a krkavec. Jej symbolom je vybielená lebka, svieca či lampa. Rovnako ako Lade, aj jej je zasvätená sobota.

Sviatky venované bohyni Morene sa začínajú v jeseni v období, dnes zvaných „dušičky“, teda 1. novembra. Tento sviatok poukazuje na preberanie vlády nad Všehomírom Morenou, ale je aj úzko spojený aj s kultom predkov. Po 1. novembri nasleduje temné obdobie, počas ktorého sa prejavujú temní bohovia ako Nij, Dij, Kaščeť a v neposlednom rade taktiež bohyňa Morena.

Po tomto období nasleduje zimný slnovrat, kedy sa počas týchto sviatkov nosili masky, predovšetkým zvieracie, alebo sa prestrojovali muži za

ženy a naopak. Prestrojovanie sa nepraktikovalo len počas tohto sviatku, ale aj pri iných príležitostiach, ako boli svadby či pohreby. Pôvodný význam prestrojovania a nosenia masiek je zastrašenie démonov a odvrátenie ich zlej pôsobnosti.

Príchodom jari v podobe bohyne Vesny sa končí Morenina moc, čo sa slaví jej symbolickým upálením alebo jej obradným utopením. Tento rituál sa prevádza v čase novolunia pred sviatkom jarnej rovnodennosti. Je veľmi zaujímavé, že napriek tisícročnému potieraniu staroslovanských rituálov sa dodnes zachoval veľmi živo zvyk vynášania Moreny.

V magických rituáloch je vyvolávaná ako pomocníčka v boji s nepriateľom jeho očarovaním a zničením.

Morene sa prinášali obety - chlieb, med, mlieko, olej, kože, víno, vlna, železo, najmä v podobe zbraní. Obetuje sa jej taktiež sliepka či kohút. Medzi obety môžeme taktiež považovať aj zapaľovanie sviečok na pohrebiskách.

DIJ

Preveliký Dij,

Ty si pánom noci.

Pri temných skutkoch mojich

bud' mi na pomoci.

Prikry moje temné činy

svojím plášťom čiernym.

Nech to, čo som vykonal,

ostane naveky skryté.

Za všetkým hľadá ženu

Zvesti o Dažbogovej neveste sa rozšírili po celej Irii, ba dokoca aj sám Kašče - Černobog sa o tom dopyčul až v samotnej temnej krajine Nav.

Kašče - Černobog často navštevoval Morenu v jej krištáľovom paláci, preto dobre poznal krásnu Morenu a veľmi Dažbogovi závidel, že si ho vyvolila za muža. Kašče veľmi dobre vedel, že Morena Dažboga nemiluje a tušil, že tak urobila iba zo ženskej ješitnosti. A tak sa rozhodol, že Morenu unesie a prehovorí ju, aby sa stala jeho ženou.

Aby mu však tento jeho zámer neprekazil jej muž Dažbog, poštvá proti nemu svojho temného brata Dija. Černobog - Dij, pán temnoty a noci sa nedal bratom dlho prehovárať, aby zaútočil na Dažboga. Dij totiž vinil Dažboga za to, že jeho dcéra Chors ostala naveky neživá – nemŕtva po tom, čo si raz ľahla do truhly a Dažbog ju tam na jej želanie uzavrel.

Tak jednej noci Dij zvolal temné vojsko, postavil sa na jeho čelo a vyrazil do boja. Všade, kam prišiel, nastala čiernočierna tma, démoni napádali všetko živé a po krajine sa rozmohli choroby a sváry. Dij si so svojím vojskom podroboval krajinu za krajinou a temnota zahaľovala stále väčší kus sveta. V každej krajine, ktorú si Dij so svojím vojskom podrobil, vyrubil ľuďom vysoké dane a žiadal si ľudské obete. Ľudia prosili bohov o pomoc, no tí hodovali na Dažbogovej a Moreninej svadbe a nedbali o starosti ľudí. No aj svadba mala svoj koniec. Ako sa svadba skončila, bohovia si všimli prosby ľudí.

Dažbog si ako prvý obliekol svoju zlatú zbroj a vysadol na svojho tátoša, aby čelil Dijovi a jeho vojsku démonov. Mnoho bohov sa pripojilo k Dažbogovi a zaútočili na Dijove vojsko.

Vtedy sa Kašče - Černobog vkradol do Dažbogovho domu a začal presviedčať Morenu, aby odišla s ním. Veď Dažbog je iba polobohom lebo je synom Svaroga s obyčajnou dievčinou. Tento úskok sa mu podaril. Morena sa zmenila na vranu a odletela s Kašče - Černobogom do jeho kráľovstva Nav.

V tom Dij zatrúbil na roh a vojsko démonov sa dalo na ústup. Dij sa pomstil. Dažbog prišiel o svoju ženu tak, ako on prišiel o svoju dcéru.

Keď sa Dažbog vrátil domov z boja, dom už našiel prázdny. A tak sa vydal na cestu hľadať Morenu. Dlho hľadal svoju ženu, až nakoniec prišiel do krajiny Nav, uprostred ktorej na vysokej hore čnel čierny zámok.

Len čo Dažbog prišiel pred bránu temného zámku, tá sa otvorila a v nej stála Morena s kalichom v ruke vítajúc svojho muža.

-Oh, muž môj, Kaščeja ma vzal násilím. Zapi touto medovinou svoj žiaľ a zlosť!“-

Dažbog vzal pohár a vypil nápoj. Len čo ho dopil, zvalil sa na zem opitý. Morene sa totiž u Kaščeja - Černoboga zapáčilo a chcela odbiť Dažboga úskokom, preto mu naliala silnú medovinu. Vtom sa zjavil Kaščeja a Morena mu povedala:

-Zabi môjho muža a ja sa stanem tvojou.“-

Kaščeja na nič iné ani nečakal, celý bez seba chytil Dažboga, hodil ho do hlbokej rokliny a prikul ho k stene. Vtedy sa znovu na zem vrhlo temné vojsko, na ktorého čele stál boh noci Dij.

A zem znovu začala zahaľovať temnota.

Dij je ďalším vtelením boha Černoboga, a teda aj synom najvyššieho boha Roda.

Dij je pánom noci a tmy. Jazdieva na čiernom koni a prináša na svet noc a tmu.

Snáď aj preto je patrónom zlodejov a vrahov, ktorých chráni a prikrýva ich svojím čiernym plášťom. Jeho bratmi sú Nij - Skyper zver a Kaščeja, vládca krajiny Nav.

Rovnako ako oni, aj Dij sa snaží, aby Všehomír upadol do temna a tmy. Snaží sa ukradnúť zlaté vajce voznené Dažbogom po oblohe ako naše Slnko, v ktorom prebýva a spí najvyšší boh, otec Rod.

Jediné svetlo, ktoré má Dij rád, je svetlo jeho dcéry Luny - Chors. Keďže Dij viní Dažboga z osudu jeho dcéry, prichádza na oblohu na čiernom koni, aby premenil deň na noc.

Predstava čierneho jazdca na čiernom koni je veľmi stará a objavuje sa aj u Slovanov. Myšlienka jazdca prinášajúceho noc sa zachovala najmä v ľudových rozprávkach, kde putujúci stretáva najprv jazdca na hnedom koni znamenajúceho svitanie, následne stretáva jazdca na zlatom či bielom koni, ten symbolizuje deň a nakoniec jazdca na čiernom koni symbolizujúceho noc.

Je to práve Dij, ktorý má v slovanskej mytológii na starosti noc a tmu. Toto božstvo je úzko späté s mesiacom – Lunou, ale najmä s božskými podobami Černoboga, a to Kašcejom a Nijom Skyper zverom. Z trojicece temných bohov je Dij najmiernejší. Ak by sme Kaščeja prirovnali k Svarogovi a Nija k Perúnovi, potom by Dij mohol byť považovaný práve za protiklad boha Velesa.

Boh Dij - Černobog sa zjavuje najčastejšie v podobe starého čierneho odetého jazdca na čiernom koni. Je zahalený do pláštá, ktorý všetko schová a ukryje. Na hlave má čiernu prilbicu, na ktorej je nasadená čierna železná koruna. Dijovo brnenie a jeho meč je taktiež z čiernej ocele, ktorá akoby pohlcovala všetko svetlo navôkol.

Ako pánovi noci a tmy je Dijovi – Černobogovi zasvätený čierny kôň a netopier.

Jeho symbolom je čierny plášť, ktorý všetko zakryje a pohltí všetko svetlo. Zo stromov je mu rovnako, ako jeho bratovi Kašcejovi zasvätený tis.

Dijovým hlavným sviatkom nov pred zimným slnovratom. Ďalšími sviatkami je aj noc zimného slnovratu, kedy je noc najdlšia, a teda aj jeho vláda trvá najdlšie. Dijovy sú zasvätené aj noci aj novoluniu.

Dijovi sa prinášali obety - víno, pivo, medovina, kože a kožušiny, zlato, striebro, mince a drahé kamene. Obetovali sa mu aj zvieratá čiernej farby.

ŽIVA

Živa, Živa,

z Teba všetko oživa.

Ty si nám dala života,

daj nám aj sily,

aby sme teba slávil

a zo života sa tešili.

Živa, bohyňa naša,

požehnaj nám.

Živa

Živa bola veľmi nahnevaná na sestru Morenu, ktorá prinútila Dažboga, aby si ju vzal napriek tomu, že vedela, ako veľmi sa jej mladý boh slnka páči. O čo viac sa však Živa potešila, keď sa dozvedela, ako sa Morena nechala zviest' Černobogom – Kaščejom a odišla s ním. Ale jej šťastie netrvalo dlho. Dažbog sa totiž rozhodol, že svoju ženu získa späť, no netušil, aké nebezpečenstvo mu hrozí v Kaščejevom zámku.

A tak sa stalo, že Morena Dažboga oklamala a opila ho, potom Kaščeju už Dažboga ľahko premohol a prikul v hlbokkej rokline.

Keď sa Dažbog už dlho nevracal, šla Živa za svojím otcom Stribogom, bohom vetra a spýtala sa ho, či nevidel boha slnka, Dažboga.

Stribog mal svoju dcéru veľmi rád a vedel, že je tajne do Dažboga zamilovaná, preto rýchlo obletel Všehomír a našiel Dažboga prikutého ku skale. Len čo Stribog prezradil dcére, kde boh slnka je, Živa sa premenila na holubicu a priletela za Dažbogom.

Predtým, ako uvoľnila Dažboga z reťazí, spýtala sa ho:

-Dažbog, jasný boh, tvoja prvá žena ťa už nikdy neuzrie, druhá ti bola unesená, chceš si ma vziať za ženu, ak ťa z pút tvojich uvoľním?“-

Dažbog samozrejme súhlasil, veď ona sa mu už dávno páčila, ale musel si vziať jej sestru.

Tak Živa zachránila boha slnka a zdalo sa, že sa už nič zlé nemôže stať...

Ešte predtým, ako si Dažbog vzal Živu za ženu, rozhodol sa pomstiť Kaščejovi a Morene za svoje utrpenie. Vydal sa preto hľadať Kaščejovu smrť.

Dlho putoval po Irii, až nakoniec prišiel za bohyňou zeme a osudu, Mokošou a spýtal sa na Černobogovu smrť.

Mokoša mu prezradila, že smrť, ktorú hľadá, je ukrytá vo vajci, vajce v kačici, kačica v zajacovi, zajac v truhlici a truhlica pod tisom na ostrove.

Po ceste stretol Dažbog postreleného sokola. Zľutoval sa nad ním, vytiahol mu šíp a ranu ošetril. Za to mu však sokol prisľúbil pomoc v núdzi a odletel. Ako tak putoval ďalej krajinou, našiel psa chyteného v klepci. Aj jeho sa mu ulútosťilo a pustil ho z klepca, za čo mu aj pes prisľúbil pomoc, keď to bude najviac potrebovať.

Keď Dažbog prišiel na ostrov, vyvrátil tis z koreňov a našiel tam truhlicu, z ktorej vyskočil zajac. Zajaca chytil pes a roztrhal ho. Vtedy vyletela zo zajaca kačica, no tú chytil sokol. Z kačice vypadlo zlaté vajce, v ktorom bola schovaná smrť Kaščeja - Černoboga.

Dažbog teda prišiel s vajcom do Kaščejevho hradu. Tu ho opäť privítala Morena a znova sa ho pokúsila zastaviť krásou a medovinou, no vtedy zasiahla Živa, premenená na holubicu a pohár s medovinou prevrátila.

Nič a nikto už nemohol Dažboga zastaviť, aby rozbil vajce. Keď to urobil, zrazu sa ozval najmocnejší Rod hromovým hlasom a povedal:

-Rozbil si vajce, ktoré predstavuje zlo, a tým si narušil rovnováhu medzi dobrom a zlom, zničil si smrť a bez smrti niet života.“-

A vtedy najmocnejší boh bohov Rod zoslal na zem Nebeský oheň, aby všetko zničil. Všetci bohovia zostali v Iriji a pozerali sa na peklo, ktoré zoslal Rod.

A celá zem bola zničená a všetko živé zaniklo.

Svadba Dažboga a Živy bola síce obrovská, ale všetci bohovia posmutneli, keď sa pozreli na zem. Všetko bolo mŕtve a nebolo nikoho, kto by sa im klaňal a prinášal obety. Tak Dažbog priznal svoju chybu a rozhodol sa obnoviť rovnováhu na zemi.

Živa sa zas dozvedela od Svaroga tajomstvo života, a tak začala obnovovať život na svete.

Chvíľu trvalo, kým Dažbog spolu so Živou obnovili svet, ale nakoniec stromy znovu začali rásť a kvety kvitnúť, vtáci lietali po oblohe a ryby zaplnili vody sveta. Všetko opäť ožilo.

Živa, dcéra bohyně Mokoše, volaná aj Živena, Siva, Dana či Leľa je ženou Dažbogovou.

Živa sa prejavuje ako bohyňa života a vody, taktiež životnej sily a počiatok sveta. Je obnoviteľkou a ochrankyňou všetkého živého, je aj bohyňou leta. Ako sestra temnej Moreny je svojimi vlastnosťami jej protikladom. Je teda stelesnením mieru, uzmierenia a uzdravenia. Zároveň je bohyňou, ktorá dáva bylinám, minerálom a vodám liečivú silu a moc. Je teda aj bohyňou liečiteľstva. Živa má taktiež spojitosť so slnkom ako žena boha slnka, syna Svaroga, Svarožiča – Dažboga.

S touto bohyňou sa stretávame najmä ako hlavnou bohyňou Polabanov pod menom Siva. Bádateľia pripúšťajú možnosť rekonštrukcie jej mena na Živa. Predpokladá sa jej súvis s kultom plodnosti. Predstavuje vládkyňu životných síl.

Živa bola u Slovanov veľmi ctená, lebo sa často stotožňovala s predstavou obnoviteľky a udržiavateľky všetkého živého.

Živa v pravé poludnie sadá na zlatý vozík ťahaný holubicami a vystupuje s ním z vody, čím vytvára dúhu. Dúha sa považuje za jej prejav a znamenie. Tak ako Morena vládne mŕtvej vode, tak bohyňa Živa je vládkyňou nad živou vodou. Táto živá voda, najmä pramenistá, podobne ako aj oheň, je očistou tela aj mysle, dokáže uzdraviť, ba dokonca aj vzkriesiť. Vody Živy sú nie len očistné, ale aj sväté a omladzujúce, sú vodami pravdy a života.

Živa sa zjavuje ako krásna bohyňa s bielym telom a zlatými vlasmi, odetá vo veľmi jemnom zlatom šate, jazdiaca na zlatom vozíku ťahaného pod vodou zlatými rybami, ktoré sa nad vodou menia na biele holubice. Jej biela pleť akoby vyžarovala jasné zlatisté svetlo, rovnako ako jej zlaté vlasy, ktoré jej siahajú až po zem. V jej jasne modrých očiach sa akoby nachádzali všetky hĺbočiny jej liečivých vôd. Vlasy má často zopnuté zlatou kounkou, do ktorej sú vsadené žiarivé drahokamy. Rovnako aj jej všetky šperky sú zo žiarivého zlata.

Symbolmi bohyně života a vody je dúha a most, zo stromov lipa a breza, zo zvierat biele holubice a ryby, najčastejšie zlaté. Jej zasväteným dňom je sobota.

Na jej počesť sa nad studňami a prameňmi vešali obrázky prekrásnej Živy a tiež hrnček slúžiaci na to, aby sa každý pocestný mohol napiť. Jej znamením a taktiež symbolom je dúha, čoby spojenie slnka a vody.

Živine sviatky sa začínajú na jar, keď sa všetko prebúdz a Živa začína prúdiť rastlinami a živočíchmi. Za jej hlavný sviatok môžeme považovať 1. máj, preto ľudia v prvých májových dňoch putovali k tokom a studniam, aby pôvodkyňu života poprosili o dlhý a zdravý život. Avšak ako bohyni leta jej bola vzdávaná úcta aj počas letného slnovratu.

Živu často vyzývali mladé dievčatá, aby im priniesla milého. A tiež počas svadby, aby požehnala novú rodinu. Pre splnenie želania sa prinášali obety riečkam, potokom a studniam. Ak ľudia chceli privolať dážď, hádzali do Živiných vôd chlieb.

Živa je privolávaná pri magických obradoch obnovy a získavania tvorivej sily.

Prinášali sa jej tieto obety - chlieb, ryby, sladkosti, pečivo, peniaze a na stromy vedľa prameňov a potokov sa vešali farebné stužky.

KAŠČEJ - ČERNOBOG

Černobog, Černobog,
nedopusť sa krivdy na rode mojom,
pripíjam pri tvojej sláve,
lebo bez zla dobra niet.
Neposielaj na nás svojich strašných démonov,
no stoj pri nás v boji.
Daj nám silu a moc.
Na slávu tvoju obety prinášame.

Koniec Vŕšehomíra

Na začiatku vekov bola len veľká tma a bezbrehé more chaosu. Jeho vlny sa vírili priestorom a obmývali zlaté vajce, ktoré bolo uprostred. V tom zlatom vajci prebýval Rod - pôvodca všetkého. Dokonca bol aj pôvodcom všetkých koncov sveta, ktoré sa doteraz na zemi udiali.

Prvý koniec sveta ohňom spôsobil Rodov vnuk Dažbog, keď našiel vo vajci schovanú smrť samotného boha zla, Kaščeja – Černoboga. Po tom, ako Dažbog rozbil vajce, a tým porušil rovnováhu Vŕšehomíra, preveliký otec Rod zoslal na zem plamene, ktoré pohltili všetko živé.

Za druhý koniec sveta mohol človek. Bolo to ešte za tých čias, keď bol človek stvorený na obraz bohov, keď bol silný takmer ako bohovia, ba niektorí aj silnejší. V tej dávnej dobe mali ľudia všetko. A nepotrebovali nič, iba načúvať príkazy a rady bohov.

To sa však človeku nepáčilo. Vraví sa, že to bol Nij, ktorý zasial do ľudských myslí a sŕdc túžbu po slobode či oslobodenia sa od vôle bohov, pýchu nad poznaním, ktoré získali od bohov.

Nahneval sa Rod na ľudí, na ich neposlušnosť a spustil stavidlá nebeských vôd, čím zatopil celý svet. Len jeden človek sa zachránil pred stúpajúcou vodou.

Tretí koniec ešte len nastane, lebo ľudia sa nepoučili a prestali si vážiť matičku zem a zabudli na bohov svojich predkov. Príde deň, kedy Mokoša zhltnie všetkých ľudí, ktorí ju otravujú a očistí sa od zla na nej páchanej.

Prežijú len tí, čo v pokore a bázni budú viesť život a navrátia sa k viere svojich predkov. Títo ľudia obnovia život na zemi a budú napredovať s darmi, ktoré im Mokoša zverí.

A ubehne mnoho rokov a ľudia si podmania nielen zem, ale celý Všehomír, no znova budú oklamaní temnými synmi boha Roda. Tentokrát Stribog – boh vetra bude vymeriavať trest a sfúkne mnoho ľudských sviec a život skoro zanikne. To bude štvrtý koniec sveta, ktorý prežije len málo bytostí.

No tie svet znova obnovia, až kým nenastane posledný súboj medzi vojskom bohov, na ktorého čele bude stáť preveliký Triglav a Černobog so svojou temnou armádou démonov.

Boj bude trvať celé veky a bude dlho nerozhodný. Jedine človek zmení rovnováhu tohto večného boja. Človek opäť raz zabudne na bohov svojich predkov a upadne do temnoty, čím posilni temné vojsko.

Krajina Nav sa zaplní dušami ľudí odsúdenými na temnotu. Tieto duše rozhodnú v poslednom boji, kde Kašče – Černobog ukradne zlaté vajce, v ktorom spí praotec Rod a schová ho v nekonečnej temnote.

Potom toto vajce vrhne do vôd chaosu, ktoré vyvierajú v krajine Nav.

A všetky duše, zlé i dobré budú zničené v nekonečných bojoch. No ani bohovia, ba ani démoni neprežijú.

Nik nezvíťazí, nik neprehrá, celý Všehomír zhynie a ponorí sa do vôd chaosu, ktoré sa vylejú a stratia sa pravidlá a zákony. Znova nič nebude existovať, iba nekonečné vody chaosu, uprostred ktorých sa bude plaviť v zlatom vajci spiaci Rod.

Kašče ako prejav Černoboga je synom samotného praboha Roda, volaný aj Zemská kačka či Čiernohlav. Jeho ženou sa stala bohyňa Morena.

Černobog sa zrodil spolu s bohom Belobogom ako Zemská kačka. Jeho vtelenie Kaščšej - Černobog je pánom zla, chaosu a podzemného kráľovstva. Je synom najvyššieho boha Roda. Kaščej je temným kráľom, ktorý má ešte dvoch bratov Dija - pána noci a temnoty a Nija – Skyper zvera, generála temných vojsk. Spolu ako jeden celok sedia na temnom tróne a volajú sa Černobogom.

Kašej – Černobog je z bratov najstarší a sedí na tróne v čiernom zámku spolu s bohyňou smrti a zimy, Morenou. Kaščej je pánom klamu a bojuje proti všetkým jasným bohom, občas sa však stane aj to, že sa postaví na stranu nejakého z bohov, no robí to iba z jedného dôvodu - poškodiť vieru v tohto boha. Kráľovstvo Černoboga je obrovské - jemu je podriadená celá temná časť bytia. Vládne všetkým démonom, chorobám, hnevom a svárom. Kaščej je pôvodcom a zástancom zla. Jeho jedinou túžbou je zmocniť sa zlatého vajca, v ktorom spí praotec Rod a uvrhnúť toto vajce do večnej temnoty, čím chce znovu nastoliť obdobie chaosu.

Černobog je slovanským bohom, o ktorom kronikár Helmod hovorí toto:

„Po dokončení obety sa ľud začína zabávať. Keď pri hostine kolujú poháre okolo stola, nad ktorým prednášajú slová požehnaní, vyzýva ľud boha dobrého aj zlého, ktorého nazývajú Černobog. Ten riadi všetko nešťastie.“ Je možné, že Černobog bol až neskorou súčasťou pobaltských Slovanov. Bol uctievaný na Rujane, kde stála obrovská socha pokrytá smolou so striebornou bradou a fúzmi.

Kaščej – Černobog je prastarý boh temnej tváre odetý do čiernej sutany a čierneho kráľovského plášťa. Jediné, čo na ňom nie je úplne čierne, je jeho strieborná dlhá brada a krátke postriebrené vlasy, na ktorých má honosnú čiernu korunu ozdobenú čiernymi kameňmi. V rukách drží svoj temný palcát ako žezlo moci nad temnou krajinou Nav. Na boku má pripnutý svoj čierny meč, vytasený akoby pohlcoval všetko svetlo a sám žiari temnou žiarou.

Ako vládcovi Temného kráľovstva a zla je mu zasvätený tis. Zo zvierat je to čierny had, čierna kačka a krkavec. Jeho číslom je tri, keďže vládne trom živlom - ohňu, vode a vzduchu.

Obetovalo sa mu v čase obetovania najvyššiemu bohu Rodovi a taktiež 1. novembra. Kaščeji je zasvätený aj deň novolunia pred hromnicami.

Kašcej - Černobog je bohom zla, a tak keď Slovania zamýšľali tiahnuť do vojny alebo na nejakú výpravu, obetovali aj jemu a prosili, aby im poslal na pomoc svoje vojsko démonov. Černobog ako boh zla sa objavoval často pri sviatkoch iných bohov ako ich protivník.

Z obiet sa mu prinášali - chlieb, lokše, víno, pivo, kože a kožušiny a železné predmety v podobe zbraní či podkov, tiež zlato a mince. Obetovali sa mu aj zvieratá čiernej farby a v dávnej minulosti sa mu prinášali aj ľudské obete, najmä z radov zajatých nepriateľov.

STRIBOG

Vševedúci Stribog,

Ty si pánom všetkých vetrov.

Prosíme ťa, pošli Južný vietor k nám,

nech zaženie zimu.

Vševedúci Stribog,

Ty všetko poznáš a o všetkom dozvieš sa.

Preto ťa prosíme, pômož nám pri našom hľadaní.

Vševedúci Stribog,

Ty si stále na cestách.

Preto ťa prosíme, ved' aj nás po cestách našich.

Nespokojný Stribog.

Na počiatku vekov, keď Svarog udrel mlatom po svätom kameni Alatyre, rozletelo sa na vôkol mnoho iskier, z ktorých sa zrodilo mnoho bohov. Jedného dňa sa rozhodol Svarog rozdeliť vládu nad svetom medzi nich.

Stribogovi, bohu vetra, pripadla vláda nad moriami, oceánmi a pustatinami. Stribog nebol spokojný s úlohou, ktorá mu pripadla a ponosoval sa, že by radšej vládol v podsvetí, no tam vláda už patrila temnému Kaščejovi.

Stribog sa teda nestaral o oceány a pustatiny, ale začal sa ponevierať po Irii, ba i na zem zablúdil, kde potom vyvážal stromy aj s koreňmi, ničil polia i domy.

Otec Svarog, nebeský kováč, sa rozhodol zakovať synovi ústa z obavy, aby Stribog svojím dychom nespôsobil koniec sveta. Toto rozhodnutie Stribog musel poslúchnuť, no nahnevalo a urazilo ho to tak, že sa rozhodol odísť z Irie a nikdy sa tam nevrátiť. Ako sa tak túlal zemou, zbadal raz na brehu potoka prekrásne mladé dievča a vedľa nej plakal jej staručký otec.

Keď sa ho Stribog spýtal, prečo tak narieka, starký mu odpovedal:

- Som duchom tohto miesta. Mal som dvanásť prekrásnych dcér. Každý rok sa tu zjavuje šarkan a zožerie jednu z nich. Jedenásť som ich už stratil a táto je posledná. – ponosoval sa Minčol.

- Prestaňte plakať, som Svarogov syn, boh vetra. Vaša dcéra sa mi veľmi zapáčila, dajte mi ju za ženu a budem o ňu bojovať so šarkanom. –

Starký sa zaradoval Stribogovej ponuke a súhlasil. No po chvíli posmutnel a vraví mu:

- Len či zvíťazíš, lebo tým šarkanom je Kaščejov brat Nij – Skyper - zver.

- Starký, Vy sa nič nebojte, len choďte za mojím otcom do Irie. Musí zrušiť príkaz, v ktorom rozhodol, že musím mať zakované ústa.

Starký s radosťou súhlasil a odišiel do Irie, keď v tom obloha potemnela a v diaľke sa zjavil obrovský šarkan. Vzdialené lesy sa už ozývali rachotom padajúcich stromov a lomoz sa stále zosilňoval.

Stribog rýchlo premenil krásnu dievčinu na biely kvietok a sám sa pripravil na boj. V tom sa privalil obrovský Skyper zver rovno k Stribogovi.

- Čo tu chceš? - osopil sa na Striboga šarkan.

- Prišiel som s tebou bojovať.

- A či si ty boh, že tak smelo odpovedáš? - zasyčal Skyper.

- Ej veru, som. Som syn Svarogov, Svarožič Stribog. - odvetil hrdo Svarog.

- Keď je tak, poďme sa teda spolu pasovať, uvidíme, kto z nás je silnejší.

Tu sa strhol boj preveliký, ako sa tak chytili za pasy, len tak kosti zaprašťali. Chvíľu víťazil jeden, potom druhý. Ich krik bolo počuť široko ďaleko. Nevädno ako dlho by sa tam pasovali, keď tu spadla Stribogovi železná maska z úst. To v tej chvíli Svarog v Iriji zrušil Stribogov trest.

Neváhal Stribog ani chvíľu, z hlboka sa nadýchol a fúkol na šarkana. Zdviho sa víchor a zakrútil šarkanom i všetkým navôkol. A keď vietor utíchol, po šarkanovi nebolo ani stopy.

Po svojom víťazstve premenil Stribog biely kvietok späť na krásnu dievčinu, vystaval na mieste krásny palác a vzal si Veternicu za ženu.

Stribog, syn Svaroga, často nazývaný aj ako Pohvizd, je bohom vetra a pánom nad živlom vzduchu. Jeho ženou sa stala Veternica. Stribog sa môže prejavovať aj ako zlý a ničivý aj napriek tomu, že je Svarogov syn.

Stribog v „Povesti vremennych let“ v roku 980 je pripomínaný ako predmet viery vedľa Dažboga. Odvodenie jeho mena by mohlo byť od slova „stroj, striti“, čo by naznačovalo funkciu správcu dobra a možno odnímateľa dobra, ktorý by stál v protiklade k Dažbogovi.

Stribog je veľmi náladovým bohom, a keďže mu pri rozdeľovaní úloh nad svetom pripadla len opatera nad pustatinami, urazil sa a v hneve opustil otcov dom. Predtým mu však otec Svarog zakoval ústa, aby pri svojich potulkách nespôsobil koniec Všemíra.

Stribogovi podliehali mnohí ďalší démoni vetra. Zosobnené vetry sa nachádzajú v mnohých rozprávkach, nevynímajúc slovenské. Niektoré zdroje hovoria o štyroch hlavných vetroch: južnom, severnom, západnom a východnom. Z nich najviac velebený bol vietor južný, lebo svojím dychom zapudzoval zimu. Nehovorilo sa však len o štyroch veroch, ale aj o siedmych alebo dokonca o dvanástich (používanie magických čísel).

Keďže Stribog je božstvom, ktoré je stále v pohybe a je mu umožnené nazrieť aj do tých najmenších štrbín, vyznačuje sa vševedúcnosťou, preto je možné ho poprosiť o radu a pomoc pri hľadaní.

Stribog nie je len vládcom nad vetrami, ale aj nad smermi. Jeho ďalšou funkciou je preto stráženie štyroch smerov. Ako boh, ktorý je stále na cestách, je ochrancom pútnikov, ciest a výprav.

Stribog sa najčastejšie zjavuje ako prekrásny, dlhovlasý mládenec s jemnými črtami tváre. Jeho krásu však špatia zakované ústa.

Stribog najčastejšie jazdí na koni bez sedla či postroja. Odetý je do bielych striebrom vyšívaných šiat.

Stribogovi je zasvätený kôň ako symbol rýchlosti. Ďalej je to kvietok volaný veternica a jeho číslom je štyri ako prejav vlády nad štyrmi vetrami a smermi.

Stribogovi je zasvätené celé obdobie jesene, no najviac sa prejavuje v čase novu pred 1. novembrom až no novoluníu, kedy sa začína obdobie temných bohov a bytostí.

Tak ako Stribogovi, aj démonom vetra sa obetovali dary ako bola múka vhodená do vetra alebo štyri kúsky chleba položené na okno, či zavesené na priedomí rolničky a zvončeky.

SIMARIGL

Darca svetla,

čo našim predkom oheň dal.

Simargl, bože dvoch tvári,

daj, aby sme nedostatok

tepla a svetla nikdy nepoznali.

Slávu tebe vzdávame,

kúsok z poživne našej

do tvojho ohňa vkladame.

Simariglov dar

Na počiatku vekov, keď Svarog udrel mlatom po svätom kameni Alatyre, z iskier vyprsknutých z kameňa sa zrodilo mnoho bohov. Dve z iskier odleteli až k lipe, ktorá tam rástla. Len čo sa iskry dotkli lipy, tá vzbĺkla obrovským plameňom a horela niekoľko dní. Keď oheň dohorel, z popola vyletel dvojhlavý orol, ktorého perie bolo z plameňov. V Irii od tých čias oheň nikdy nezhasol, Simarigl dostal za úlohu chrániť jeho tajomstvo.

Dlho sa toto tajomstvo nedostalo za hranice Irije. Až raz, keď Simarigl lietal nad svetom ľudí, zbadal ich biedu. Ľudia nepoznali oheň. Uľútovalo sa Simariglovi biednych bytostí a rozhodol sa, že ľuďom oheň daruje. Po návrate do Irie zaletel za bohom Perúnom a požiadal ho, či by mu v tom nepomohol. Perún síce chvíľu váhal, no ľudí si celkom obľúbil, a nakoniec súhlasil, že bleskom zapáli nejaký strom.

Perún si vybral košatý dub blízko ľudských obydľí, starostlivo zamieril a hodil jeden malý blesk rovno do jeho koruny. Simarigl sa v podobe vtáka Ohniváka zniesol na strom. Keď to ľudia zbadali, najprv sa v strachu rozutekali, no Simarigl z plameňov zavolať:

- Nebojte sa, zohrejte si skrehnuté ruky na mojich plameňoch. Oheň sa stane vašim dobrom, len ho musíte kŕmiť suchým drevom.-

Ľudia sprvu nerozumeli hlasu ohňa. A možno aj rozumeli, no báli sa tohto zázraku. Nakoniec predsa len prikročili bližšie a z úctivej vzdialenosti otrčili k nemu dlane. Oheň však pomaly začal dohasínať a Simarigl len z posledných síl zablčal slová:

- Oheň sa stane vašim dobrom, len ho musíte kŕmiť suchým drevom.-

Veru, ľudia neostali hluchí a rýchlo začali prikladať suché konáre na oheň. Časom sa ľudia naučili, ako oheň založiť bez pomoci bohov a naučili sa aj to, ako využiť tento boží dar.

Simarigl, volaný tiež Semargl, je synom Svaroga.

Tento dvojhlavý boh je bohom ohňa a domáceho krbu. Je strážcom sveta pred mocnosťami temna. On prichádza v ohnivom víchre očisťujúceho od všetkého zlého. Tam, kam príde na svojom ohnivom tátošovi, zostáva iba čierna spálená zem.

Simarigl Svarožič stojí v noci na nebesiach na stráži s ohnivým mečom. Chráni svet pred príchodom zla. Len raz v roku, v deň jesennej rovnodennosti zíde z oblohy na pozvanie Kupalnice. A vtedy sa noc stane dlhšou ako deň a zlo začne prenikať na zem.

Simarigl sa vteľuje v dvojhlavého orla, keďže je to boh dvojča. Jeden sa volá Sim a je bohom tepla, ochrancom rastlín. Druhý z nerozlučnej dvojice je Rigl a je bohom svetla a ochrancom dobytky. A tak Sim a Rigl často sprevádzajú bohyňu Mokošu a boha Velesa, ktorým chránia zázračné pole zrna a stádo dobytky.

„Povešť vremennych let“ o ňom hovorí ako o jednom bohu, no „Slovo nekojeho christoljubca“ ho uvádza ako dvoch bohov: Sima a Rgla.

Etymologické vysvetlenia sa preto rozdeľujú na dva smery. Prvý, založený na jednoslovnom názve, odvádza jeho pôvod z iránskeho Senmurv-Símurg.

A. Bruckner vykladá Sima a Rgla ako dve božstvá, pravdepodobne božské dvojčatá, blíženci a ich mená odvádza zo slovanských výrazov sem-semja = rodina, alebo siemenje = semeno, Rgla z praslovanského rež = žito alebo litovského rugti, poľského rug = kvas.

Element ohňa sa v slovanskej mytológii prejavuje v dvojitej forme, dobrej aj zlej. Korene kultu ohňa a jeho démonov majú zjavne indoeurópsky pôvod. Úctu k ohňu Slovanov dosvedčujú arabské pramene a tiež ruské traktáty z 11. - 12. storočia.

Oheň sa považuje za živý a svätý. Zvláštnu úctu má oheň v mágii, rituálnych slávnostiach a pri vyvolávaní extázy. Ohňu podobne ako i vode sa pripisuje liečivá moc, a taktiež chráni pred démonmi. Niektoré vlastnosti ohňa má aj dym, ktorý slúži na očistné vydymovanie. Oheň je reprezentovaný mnohými ohňovými bytosťami, ktoré sú na jednej strane dobré, aj zlé. Často slúžia vlastníkovi, no škodia zasa iným.

Simarigl jazdieva na ohnivom tátošovi so zlatou planúcou hrivou a striebornou srstou. Sám je odetý do červeného brnenia a ozbrojený planúcim mečom. Keďže Simarigl je boh dvojča, na ohnivom tátošovi sedí vždy len jeden z tých dvoch. Druhý z dvojčiat vždy krúži nad ohnivým jazdcom ako vták ohnivák – fénix.

Simariglovi je zasvätený dvojhlavý orol či vták ohnivák. Jeho symbolom je plameň. K jeho vojnovým atribútom patrí ohnivý meč či mlat. Simariglovým číslom je dvojka.

V deň jesennej rovnodenosti sa slaví Simariglov sviatok zapáľovaním posvätných ohňov a celonočným bdením. A to preto, lebo v tento deň Simarigl nie je na stráži a zlo sa môže vkradnúť na svet.

Pre Simarigla a démonov ohňa sa prinášali tieto obety - chlieb, zrno, kvety, mäso a iné druhy potravín, ktoré boli vhadzované do plameňov obetného ohňa.

ÉRA DRUHÁ:

Éra mladších božstiev

KOLIADA

Božič Koliada, slnko nové,
prijmi dary naše a požehnaj nám,
aby sme sa v novom roku mali dobre.
Na slávu tvoju koledy spievame,
dary všetkým dávame,
aby si Ty, Slnko naše,
nám v novom roku
bohatstva a dostatku priniesol.

Dieťaťko najmocnejšie

V čase zimy, dávno po tom, ako Perún zavrel bránu Irie, rozniesla sa po nej radostná novina, že sa narodil Božič Koliada - Nové slnko.

Všetci bohovia Irie sa tomu veru veľmi tešili a prichádzali do Svarogovho paláca, aby uvideli malého Božiča Koliadu - Nové slnko a priniesli mu dary.

Lada so Svarogom radi ukazovali dieťaťko každému, hovorili im, aký je Koliada mocný, a že to bude práve on, kto premôže Morenu, bohyňu zimy a smrti.

Morena, ktorá v ten čas sedela vo svojom zimnom paláci na ľadovom tróne a vládla nad svetom ako Zimná kráľovná, dozvedela sa tiež túto novinu a nahnevala sa tak veľmi, že sa na zemi ešte viac ochladilo. Veľmi silno zadul vietor Severák i jeho sestra Meluzína.

Akokoľvek sa Morena hnevala, bola veľmi zvedavá na Koliadu. Chcela sa presvedčiť, či je skutočne taký silný, aby ju mohol poraziť. Premenila sa na havrana a priletela do Zlatej Irie. Všetci bohovia boli veľmi prekvapení, keď ju zbadali a čakali, čo sa stane. Morena pristúpila ku kolíske s Koliadom a nazrela dnu.

-Ja som najmocnejšia...- Morena to však ani nestihla dopovedať, keď sa malý Koliada strašne rozplakal.

-Prestaň! - zahriakla ho Morena.

No Koliada jačal a vrieskal, až si všetci bohovia mysleli, že im prasknú hlavy. Začali preto tancovať a spievať, aby utíšili malé dieťaťko.

Morena už viac nemohla zniesť Koliadov plač, premenila sa späť na havrana a odletela preč do svojho zimného paláca.

Konečne Koliada zmlkol, zoširoka sa usmial a rozdzavotal sa. Bohovia si zrazu uvedomili, že Moreny už v paláci niet, že Koliada svojím plačom po prvýkrát porazil silnú kráľovnu zimy a smrti.

Koliada, volaný aj Kolejda či Koleda, Božič, je synom bohyne Lady a boha Svaroga.

Koliada je boh zimného slnka a zimného slnovratu. Je tiež bohom svetla a víťazstva dobra nad zlom, ktorý prichádza do každého príbytku na svätý večer ako ozdobená jedlička na znak stromu života. Zobrazovaný je ako dieťa prinášajúce slnko.

Je zároveň symbolom znovuzrodenia a blížiaceho sa víťazstva nad mocou Moreny. Štedrosť k blíznym odmeňuje dostatkom a bohatstvom v Novom roku.

Koliada symbolizuje novonarodené slnko, a teda aj jeho stelesnenie je v dieťati zavintom do bielej perinky. Koliada je obrazom začiatku nového ročného cyklu. Počas sviatku sa obchádzalo po domoch s figúrkou dieťaťa – novonarodeného Koliadu, pričom sa spievalo a vinšovalo a prosilo o obdarovanie. Prejavená štedrosť mala byť zárukou bohatstva v budúcom roku.

Niekedy Koliadu niesli dve v bielom odeté a zahalené devy. Jedna predstavovala chudobu a druhá bohatstvo, boli to pravdepodobne Koliadove sudičky Serča a Naserča.

Gazda si mal jednu z nich vybrať a podľa toho sa mu veštilo, či bude mať budúci rok úrodný alebo chudobný.

Koliada je magickým symbolom znovuzrodenia, a tak jeho symbolom sú večne zelené stromy ako jedlička, smrek a imelo. Zo zvierat je to baran. Jeho číslom je jednotka a svetovou stranou sever.

Koliada sa slávi počas zimného slnovratu, kedy sa predlžuje deň a kráti noc. Keď sa objavuje prvá zora, gazda obradne prináša do domu snop žita a začína tým sviatok kolied a piesní. Na slávnostnom stole má byť dvanásť jedál. Počas sviatkov z domu do domu chodia spievajúci koledníci, ktorí zbierajú dary do spoločného vreca, a potom spoločne jedia darované.

Koliadovi sa prinášali obety – chlieb, zrno, med', peniaze, soľ, víno, slanina, vajíčka, jablká , slivky a višne ako aj lekvár.

JARILO

Jarilo, Jarilo,

po zemi ideš,

v rukách teplo nesieš.

Úroda bude bohatá,

v tom dome, kde volajú ťa ku vrátam.

Jarilo bohatý,

zájdi do mojej chaty.

Nech moja dcéra veľké veno má,

nech môj syn v boji nezhyne

a česť svojho rodu ľahko sa mu bráni.

Jarilo zaspal

Jedného dňa sa Jarilo rozhodol pozrieť sa na zem, ako sa tam ľuďom darí. Ako sa tak túlal po rozľahlých planinách, v diaľke zbadal netvora páliť ľuďom domy a zabíjať všetko živé.

Jarilo neváhal, popohnal svojho sivka a dal sa s netvorom do boja. Tým netvorom nebol nik iný ako Nij – Skyper zver. Boj bol vyrovnaný. Jarilovi by sa ho ťažko podarilo poraziť, keby nemal so sebou veľký zlatý štít, ktorý všetky plamene odrážal a tie pálili samotného Skyper zvera. Nakoniec predsa len Jarilo zatlačil zlatým štítom zvera na ústup a ten sa schoval v hlbokkej jaskyni.

Všetko by sa na dobre obrátilo, Jarilo bol však taký ukonaný, že zosadol z koňa a tam na pustatine, ktorá po boji ostala, zaspal. Na svet bez Jarila doľahla hmla, drevo navlhlo a ľudia i bohovia začali hladovať. Nič nechcelo zakvitnúť a všade bolo vlhko, všetko začalo hniť a rozkladať sa.

Ľudia i bohovia začali Jarila hľadať. Žreci volali jeho meno v márnej nádeji, že ich začuje a prinesie vytúženú jar. No nik ho nemohol nájsť. Jarilo sa totiž prikryl svojím čarovným štítom, cez ktorý nič nepreniklo. Ale predsa si niekto našiel malú štrbinu, ktorou sa k nemu dostal pod štít. Bol to boh vetra Stribog, ktorý sa dostal pod Jarilov zázračný štít, nadvihol ho a odkryl spiaceho Jarila.

No Jarilo spal tak tuho, že Stribogovi sa ho nepodarilo zobudiť. Boh vetra preto zaletel za Jarilovou matkou Podagou, aby vymyslela, ako Jarila prebudiť.

Podaga sa rozhodla poslať za Jarilom včelu, aby ho poštipala do rúk a nôh. A tak sa i stalo, malá včielka priletela k mocnému spiacemu bohu Jarilovi a poštipala ho tak, ako jej jeho matka prikázala.

Jarilo sa síce zobudil, ale tak sa rozúril a rozohnil, až spôsobil, že všetok sneh sa začal zrazu topiť a tak spôsobil povodeň.

Ľudia začali na jeho uzmierenie stavať stĺpy, ktoré ovešali pestrými stužkami a vencami kvetov. To sa Jarilovi zapáčilo, vody tak opadli a Jarilo ľuďom žehnal plodnosti a hojnosti.

Jarilo - nazývaný aj Jarovít, Jaril alebo Jurja, Jur či Vesník.

Je stelesnením boha Dažboga, ako aj jeho synom a bohyně Živy. Jarilo ako boh jarného slnka je bohom rodenia detí, plodnosti, pivovarníctva, poľnohospodárstva a lovu. Taktiež je bohom vojny, ale aj lásky, ľudskej sily, chabrosti a plodnosti.

V bielom plátenom rúchu na šedom koni s bosými nohami, s vencom z jarných poľných kvetov jazdí poľami, lesmi a záhradami. Kde zájde, tam zrno vyklíči a kam sa pozrie, tam kvety rozkvitnú. A keď pozrie na dievčinu, srdce jej láskou zahorí, keď sa pozrie na mládenca, krv v žilách mu skypí a meč sa mu sám do ruky natíska.

Jarovitovi sú zasvätené všetky poľné kvety a včely. Jeho symbolom je zlatý štít. Jeho číslom je dvojka a svetovou stranou je západ.

Jarila môžeme považovať rovnako za vegetatívne božstvo a symbol plodnosti, ale aj za božstvo vojenské. Slovo jarí aj dnes znamená smelý, prudký.

Pôvodne jeho funkcia súvisela s príchodom jari a obnovenia plodivej sily zeme, no neskôr sa stal aj vojenským symbolom. Správy z kroník sa často viažu s vojnovými udalosťami. Podľa záznamov v Jarovitovej svätyni visel zlatý štít, ktorý bol nosený do boja pred vojskom, aby zaisťoval víťazstvo nad nepriateľom.

Na druhej strane na Jarila ako na symbol plodnosti poukazujú rôzne jarne slávnosti a hry, kde mužská postava s maskou a dreveným falusom slávil

svadbu so ženou, ktorá následne predstierala tehotenstvo a pôrod. Spolu s týmto rituálom sa prevádzala rituálna orba a siatie. Obrad mal zjavne magicky zaručiť úrodnosť polí.

Na počesť Jarila svätili sviatky na začiatku sejby stavaním stromčeka (mája) bohato zdobeného stuhami, na čo sa schádzali po dedinách dievčatá vyberajúc s pomedzi seba najkrajšiu a obliekli ju tak, ako si predstavovali boha Jarilu. Posadili ju na bieleho koňa a chodili okolo v zapletajúcom sa sprievode. Na hlavách mali vence z lúčnych kvetov. Keď bolo teplo a slnečno, obrad bol na čistom poli, na zasiatych brázdach. Pri sprievodoch sa spievali piesne o tom, ako Jarilo chodí po poliach a dáva ľuďom úrodu a plodnosť. Hlavným sviatkom boha Jarila je deň splnu pred 1. májom.

Jarilovi sa prinášali obety - chlieb, pirohy, pečivo, mlynčeky, kože, semiačka, zrno, kaša, mlieko, kvety, stužky, ovocie, med a kvas.

KUPALO

Kupalo, Kupalo,
plníme my vôľu tvoju,
by požehnal si nášmu zväzku,
cez vatru skáčeme my spolu

Brat a sestra

Bohovia mali vždy radi ľudí a o to radšej chodili medzi nich, ba dokonca sa aj do ľudí vteľovali. A tak sa občas stalo, že sa bohovia stretli na zemi v ľudských podobách.

V deň letného slnovratu sa kováčovi Samovi, (do ktorého sa vtelil samotný boh ohňa - Simarigl) a jeho žene Kupalnici - Lade narodili dve utešené deti, Kostrama a Kupalo.

Boli to deti živé, veď otcom im bol oheň a matkou voda. Tak, ako všetky deti, aj malý Kupalo so sestrou Kostramou často neposlúchali rodičov a utekali v noci z domu.

Darmo im matka hrozila, že v noci na neposlušné deti číha zlá Klákanica, démonkyňa boha Černoboga, ktorá trestá a unáša deti do Kaščejevho zámku v kráľovstve Nav.

Kupalo a Kostrama neposlúchli upozornenia svojej matky, tajne od nej utiekli s túžbou na nočné dobrodružstvo. A veru že už sa aj z nočného výletu vracali domov a neboli od neho ďaleko, keď ich tu prepadla Klákanica. Darmo malý Kupalo bránil svoju sestru, nepodarilo sa mu ju zachrániť. Tak odlúčil sa brat od sestry a nešťastný Kupalo sa vrátil domov sám.

Kedže už pomaly svitalo, démonkyni Klákanici sa nepodarilo odniesť Kostramu až do krajiny Nav, no len čo vyšlo slnko, nechala ju uprostred poľa a stratila sa v podzemí.

Malú Kostramu ráno na poli našiel dobrý hospodár, ktorý nemohol mať deti, a tak s radosťou prijal malé dievčatko do svojho domu.

Prešlo mnoho rokov, keď sa raz Kostrama prechádzala po brehu rieky a vila vienok. Chválila sa kamarátkam, že jej vietor nikdy venček z hlavy nesfúkne a ona sa nikdy nevydá. No osud chcel ináč utkať tento príbeh.

A tak prišiel vietor. Sfúkol Kostrame vienok z hlavy a odvial ho na vodnú hladinu. Voda ho odniesla až ku Kupalovi, ktorý sa práve kúpil v rieke a vienok vylovil.

Bola vtedy taká obyčaj, že ak mládenec našiel vienok, deva, ktorá ho uvila, stala sa jeho ženou. Ako kázala obyčaj, vydal sa teda Kupalo uprostred leta hľadať devu, čo mu po rieke vienok poslala. Putoval niekoľko dní, a keď prišiel k osade na brehu rieky, uvidel najkrajšiu devu, akú ešte nikdy nevidel. Len čo vienok spod košele vytiahol, Kostrama k nemu pristúpila a ruku s Kupalovou rukou si na znak manželstva zviazať nechala.

Náklonnosť to bola teda obojstranná. No, že je to náklonnosť súrodenecká, spoznali, až keď Kupalo svoju ženu otcovi a matke priviedol ukázať.

Vtedy sa rozhodla Kostrama ukončiť svoj život a utopiť sa v rieke. No keďže Kostrama mala božský pôvod, vo vodách nezhylna, ale premenila sa na vodnú vílu – rusalku. Od tých čias sa utopené devy menia na rusalky.

Aj Kupalo sa rozhodol ukončiť svoj život skočiac do plameňov vetry, no nič sa mu nestalo. Plameň má od vtedy takú moc, že ak dvaja zaľúbení držiac sa za ruky preskočia cez plamene a nepustia sa, môžu sa stať manželmi.

Kupalo, syn Simariglov a stelesnenie boha Dažboga, je bohom letného slnovratu, bylín, lásky a zasnúbených párov zviazaných ohňom i vodou. Počas Kupalovej noci, keď všetko bujnie a zelená sa, boh Kupalo požehnáva dozretie všetkého živého a srdcia mladých zväzuje láskou.

Dvojica, ktorá držiac sa za ruky skáče cez vatru a preskočí ju bez toho, aby sa pustili, považuje sa za zasnúbenú.

Na Kupala sa otvárajú brány nebeské. A všetky modlitby letia ľahko k bohom do neba. Je to najlepší čas, pre začatie nových vecí a projektov.

Kupalovska rosa sa považuje za životodárnu. Bylinky odtrhnuté v túto noc majú veľkú čarovnú moc. V túto noc Perún zapalauje kvet papradia a šťastný je ten pár, ktorý to zbadá.

Kupalo bol uctievaný východnými, južnými a pravdepodobne aj západnými Slovanmi.

Sviatok obradných kúpeľov na začiatku leta mal pravdepodobne magicky zabezpečiť úspešný priebeh leta a dozrievania obilia, ako aj zdravie a silu a zbavovať ľudí chorôb. Oslavy boli bujaré, plné tanca a spevu a neviazanej zábavy, často spojené so sexuálnou promiskuitou.

Kupalo sa zjavuje ako krásny mladík v bielej alebo zelenej košeli s plavými vlasmi a zelenými očami. V rukách má zvyčajne roh hojnosti, z ktorého dáva piť všetkým, čo sa mu zapáčia. V druhej ruke má často kyticu z poľných kvetov, ako aj z dozretých klasov obilia.

Kupalovi sú zasvätené všetky byliny. Jeho symbolom je roh hojnosti, jeho číslom je tri a svetovou stranou juh.

Kupalo je bohom letného slnovratu, a tak sa jeho sviatok pripisuje tomuto dňu.

Na začiatku leta sa vykonávali obradné kúpele a počas jeho sviatku sa kládli veľké ohne, cez ktoré sa skákalo na znamenie a prosby dobrého zdravia.

Počas tohto sviatku sa vyslovovali prosby za dobrú úrodu. Počas Kupalovej noci ľudia neviazane hodovali a užívali si života.

Kupalovi sa prinášali obety - vence z kvetov, orechy, med, hrach, chlieb, mlynčeky, pirohy a perníčky.

SVANTOVÍT

Velebíme Svantovíta, boha nášho,
spievame mu piesne.

Lebo Svantovít je boh veľiký,
čo v rukách roh hojnosti
a práporec víťazný nesie.

Svantovít, Svantovít, daj nám vedieť,
akú úrodu mať budeme,
či šťastena neopustí nás v boji.

Svantovítov kováč

Svantovít, veľký bojovník a ochranca Irie na bielom koni, každé ráno prichádzal zvestovať, že slnko sa začalo prebúdzat' a na zem príde svetlo.

Zavše v tuhom cvale prinášal na zem svitanie a kam preletel na koni, tam rozváňala sila a sviežosť. Jeho prekrásny beluš cválal vždy tak rýchlo cez vrchy a doliny, že každé ráno zodral zlaté podkovy. Preto mal Svantovít na zemi kováča, ktorý mu koňa každý deň podkúval.

Kováč bol veru silný, no časom, keď už mnohokrát podkul Svantovítovho beluša, sila z neho začala odchádzať, nevládal už tak tuho pracovať. Oslovil teda jedno ráno kováč Svantovíta.

-Preveľký Svantovít, nie som taký ako ty, čo máš večný život, mladosť a silu, nikdy nezostarneš ako ja. Už nevládzem deň čo deň tvojho koňa podkúvať. Budeš si musieť mladšieho kováča nájsť.

-Veru, veru - uznal Svantovít – verne si mi slúžil. Povedz si tri želania a ja ti ich za odmenu splním.

-Dobre teda, ak chceš, daruj mi súdok, z ktorého mlieko nikdy neprestane tiecť. A zariad', aby moja hruška v záhrade mala takú moc, že nikto z nej nebude môcť zliezť. Vylezie na ňu len vtedy, ak to sám dovolím. A do tretice daj, aby bez môjho dovolenia do mojej vyhne nikto nemohol vojsť, iba ak kľúčovou dierkou.

Svantovít sa zadivil týmto čudným želaniam, ale splnil, čo si kováč zažiadala. A tak bol kováč úplne spokojný. No postupne ostarieval viac a viac, dokonca raz ho aj Smrť navštívil.

No keď ho kováč uvidel, požiadal ho, aby mu posledné želanie splnil a hrušiek mu natrhal. Vyliezol teda Smrť na hrušku, no zliezť už nemohol. Bol by tam sedel naveky, keby po hrozbách a prosbách kováčovi nesľúbil, že ho už nikdy nenavštívi. Vrátil sa teda Smrť do podsvetia a sťažoval sa matke Morene

i veľkému Velesovi, no tí sa len smiali. Rozhodol sa preto ísť za Kaščejom, aby nejakého démona na kováča poslal.

Na druhý deň kováč šiel do vyhne a čakal, čo sa stane. A tu buchot preveliký, to démon Kaščejom poslaný sa snažil dostať do kováčovej vyhne. Starý kováč vedel, že nik sa k nemu nedostane, len ak cez kľúčovú dierku.

Priložil teda kováčske mechy pred ňu a čakal, kým sa démon dostane dnu, rovno do jeho mechov. Starý kováč zaviazal mech, položil na nákovu a začal najťažším kladivom do mechov mlátiť a neprestal, kým mu démon neprislúbil, že poň už nikdy nepríde.

Keď sa Svantovít dozvedel, ako jeho starý kováč Smrť i démona prekabátil, prišiel on ku kováčovi a ponúkol mu, aby s ním odišiel do Irie a opäť začal kuť podkovy pre jeho beluša. Starý kováč ponuku rád prijal.

V Irii ochutnal z božských pokrmov, jeho sila sa mu vrátila, a tak dodnes kuje zlaté podkovy pre Svantovítovho koňa.

Svantovít (Svijatovid, Jutrobog), stelesnenie boha Dažboga, a zároveň syn Dažboga a Živy. Svantovít je bohom svetla, plodnosti, úrody jesenného slnka, ako aj vojny. Svantovít je aj bohom jesennej rovnodennosti, a zároveň aj bohom svitania.

Je bohom súčasného a minulého, no vidí aj do budúcnosti.

Jemu je určené starať sa o to, aby sa v nebi, na zemi i v podsvetí dodržiavali zákony práva.

Svantovít v sebe združuje vlastnosti boha vojnového a hospodárskeho. Vojnového preto, lebo ako prvý na svojom bielom koni vyráža každodenne do boja s temnými démonmi, čím prináša nový deň. Vojaci ho uctievali ako svojho vládcu v čase vojny, aj v čase mieru.

Hospodárskeho preto, lebo práve ako boh jesennej rovnodennosti vládne obdobiu, v ktorom sa zbiera úroda. A keďže Svantovít má aj dar videnia budúcnosti, z jeho rohu naplneného vínom sa v čase jesennej rovnodennosti veštila úroda budúceho roka.

Kroniky Svantovíta opisujú ako mocné božstvo, ktorého význam ďaleko presahoval domovský ostrov Rujana. V meste Arkona na ostrove Rujana obývanom slovanskými Ránmi, stál najslávnejší pohanský chrám Slovanov. U Ratarov zaujímal prvé miesto, bol dokonca dôležitejší ako Perún. Svantovíta ako ochrancu ohňa vzývali v okolí Splitu, kde gazdiná neskoro večer nakreslila nad krbovým ohňom kríž, prikryla horúce uhličky popolom, aby do rána nezhasli a prosila Sveti Vida (Svantovíta), aby oheň do rána udržal. Na ostrove Rujana moc boha Svantovíta podopierala družina 300 jazdcov a veľké bohatstvo zhromaždené z darov a vojnovnej koristi. Chrám na Rujane mal drevenú ohradu zdobenú maľbami a rezbami. Svätyňu predstavovala drevená zastrešená stavba, vnútri členená závesmi. Roku 1168 padla Arkona a chrám bol zničený dánskym kráľom Valdemarom.

Meno boha Svantovíta je nesporne pôvodné.

Svantovít sa zjavuje ako statný starý muž, v červenej či ohnivej zbroji s mečom v striebornej pošve. Napriek jeho veku má silnú postavu a stále červené husté vlasy a bradu. Svantovít jazdí na bielom koni a v rukách ako svoj symbol nesie červený práporec so zlatým slnkom. Rovnako ako Svantovítov práporec je aj jeho plášť červenej farby. Keď ním Svantovít prikryje oblohu, celá sčervenie, čo je znamením príchodu Slnka, jeho otca Dažboga.

Posvätným vtákom Svantovíta je kohút, keďže rovnako ako on zvestuje príchod slnka. Svantovítovým symbolom je posvätná červená štandarda zvaná stanica (stanicia, stancia). Vojaci ju niesli do boja a verili, že takto sú pod Svantovítovou ochranou.

K jeho vojnovým atribútom taktiež patria veľký meč, sedlo a udidlo. Jeho číslom je štyri a svetovou stranou východ. Vládne živlu ohňa.

Svantovítovým dňom svätenia je deň novu v období jesennej rovnodennosti.

Počas jeho svätenia sa ľudia s ním lúčili, ale s radosťou na znamenie jeho opätovného príchodu v podobe Koliadu.

Počas jeho sviatku sa vykonávali obradné veštbý. Z rohu naplneného vínom sa veštila budúcoročná úroda. Na rovnaký účel sa využíval aj veľký medový koláč.

Biely kôň slúžil na vojnové veštenie. Podľa toho, či prekročil rady skrížených kópií pravou alebo ľavou nohou, veštilo sa, či vojnová výprava bude úspešná. Prekročenie pravou znamenalo šťastie.

Keďže Svantovít je magickým symbolom strážcu, pri magických obradoch bol privolávaný na ochranu pred temnými mocnosťami.

Svantovítovi sa prinášali obety - chlieb, pirohy, med, medový koláč, víno, zrno a zbrane, ako aj časť z každej vojrovej koriste.

PIZMAR

Večne tancujúca Pizmar prekrásna,
krásou ty všetkých očariš.

Požehnaj nám, nádherná Pizmar,
nech tvoja krása sa okolo nás točí,
nech radosť vždy máme.

Vnukni nám myšlienku,
ako velebiť teba krásou máme.

Ako sa Pizmar stala bohyňou

Raz na potulkách svetom zbadal boh vetra Stribog krásu nevídanú. Ako si tak letel ponad krajinu, zrazu začul prekrásnu melódiu. Priletel teda Stribog bližšie, keď tu na brehu riečky uvidel spievajúcu a tancujúcu mladučku Pizmar.

Pri prvom pohľade na ňu a počutí jej prekrásneho hlasu sa veľký Stribog rozhodol, že sa na chvíľku zastaví a pokochá sa toľkej nádhere. Sadol si nedaľeko v tráve a od samej krásy ani nedýchal. Ta chvíľa trvala až do večera, keď sa utešená Pizmar pobrala domov.

Na druhý deň sa Stribog vrátil na to isté miesto, kde ju stretol, a potom sa tam objavil ešte niekoľkokrát. To už začal Pizmarinu krásu skúmať, ba dokonca začal po nej túžiť.

Pizmar veru netušila, akého nápadníka ona svojou krásou a svojím spevom vábi. Najprv Stribog iba ako jemnučký vánok krúžil okolo prekrásnej Pizmar a vlnil trávu okolo nej. Neskôr sa odvážil ako vetrík pohľadiť a objat' jej nádherné mladé telo. Stribog pobadal jej chvenie po jeho objatí a bozkoch a veľmi mu to lichotilo. Začal ju teda každý deň navštevovať, rozprával sa s ňou, hoci ho nevidela a ona preňho spievala a tancovala. Už aj starešiovia jej rodu pobadali, že Pizmar je akási tajomná a začali ju podozrievať, že so zlými démonmi Černoboga začala obcovať. A jej nešťastie sa završilo, keď ju Stribog raz navštívil v podobe vône, inokedy ako dym a vnikol do nej.

Skôr ako by niekto mohol zbadať, že bude čakať dieťa, Pizmar sa rozhodla ukončiť svoj život radšej, ako by sa mala stať obeťou na obetnom oltári.

Smrť už číhal v studených vodách pod bralom riečky. Keď Stribog pobadal, na čo Pizmar myslí, zaletel rýchlo za Dijom, bohom nočnej oblohy, aby zoslal noc a spánok na Pizmar.

Sprvoti Dij nechcel pomôct Stribogovi, no keď ho priviedol k rieke a Dij sa započúval do smutnej, no o to ľúbeznejšej Pizmarinej piesne, hneď letel za Ladou, bohyňou matkou, aby Pizmar darovala nesmrteľnosť.

Bolo že to zhonu v celej Irii, len aby Pizmar, láska boha vetra nezahynula. Nakoniec sa to predsa len podarilo. Keď Pizmar precitla a urobila posledný krok do priepasti, chytil ju Stribog do náručia a odniesol do Iriie. Pizmar sa stala nesmrteľnou, a dokonca ešte skrásnela, rovnako ako jej hlas a pohyby. Jej hra na píšťalke, spev a tanec tak očarili všetkých bohov, že ju razom ustanovili bohyňou umenia.

Pizmar – Bezmiar či Bezmir je bohyňou a múzou spevu, tanca a všetkého umenia, harmónie ako aj sexu. Je stelesnením ladnosti a krásy, keďže jej Lada, bohyňa matka, darovala nesmrteľnosť a prijala ju za svoju dcéru.

Keďže sa narodila ako človek (a snád' práve preto rada navštevuje ľudské obydľia), prináša ľuďom kreatívne nápady, veselosť či dokonca sexuálnu túžbu. Pizmar nie je len bohyňou umenia a kreativity, ale aj vášne a náruživosti.

Dokáže očariť krásou kohokoľvek natoľko, že nie je schopný myslieť na nič iné, iba na ňu.

O bohyni Pizmar sa z historických prameňov dozvedáme veľmi málo. Vieme len, že táto bohyňa sa objavuje najmä u západných Slovanov. Pravdepodobne však jej meno znelo skôr ako Bezmar či Bezmir.

Je odetá do ľahkých, skoro priehľadných bledočervených šiat. Jej nádherná a súmerná tvár jemných črt je lemovaná dlhými vlasmi, ktoré jej padajú až po pás. Niekedy sú svetlé ako zlato inokedy červené ako meď. V rukách má často píšťalku alebo bubienok.

A tak je Pizmar zasvätená práve píšalka, zo zvierat je to slávik. Pre Pizmar je zasvätený Zlatý dážd', no taktiež aj lipa, keďže získaním nesmrteľnosti sa Pizmar stala Ladinou dcérou. Zo živlov vládne Pizmar živlu vzduchu.

Sviatky Pizmar sa slávilí spevom piesní a tancovaním tancov svargi, ako aj pri sviatkoch Lady. Tieto sviatočné dni sú počas celej polovice mesiaca mája až júna, v čase osláv sviatkov bohyne Lady. Tým, ktorí jej obetujú, ona zjavuje a dáva inšpiráciu, skrášľuje ich na tele i duši. Pizmarino svätenie a vzývanie bolo spojené často so sexuálnou neviazanosťou.

Pizmar sa prinášali obety - kaša, oplátky, chlieb, syr, med, mlieko, ale aj hudobné nástroje vhodené do vody.

VESNA A OSEŇ

Krásne to dcéry,
dajte nám z krás svojich svetov.
Jeseň, ty zasnená princezná,
zošli na mňa sladký sen,
po namáhavej práci.
Ty večne mladá Vesna,
prebud' ma smiechom
a radosťou pre nový deň.
Nech úsmev žiari na mojej tvári.

Dvojičky

Boh vetra Stribog sa veľmi potešil, keď sa dozvedel, že bude otcom. Aj samotná pramatka Lada, bohyňa plodnosti sa tiež veľmi radovala, veď to bola práve ona, kto sa najviac zaslúžila o to, aby Pripeliga bola prijatá do Irie a stala sa bohyňou umenia.

Dokonca bola to Lada, ktorá ako jediná vedela, že do Irie nie je prijatá len jedna bohyňa, ale tri. Pripelige sa totiž narodili dcéry dve.

Boli to skutočne nádherné dvojičky. Zo začiatku ich aj samotná Pizmar len ťažko od seba rozoznala. A napriek tomu, že sa dievčatká – bohyne na seba tak podobali, bola každá iná.

Prvá dcéra boha vetra premeneného na vôňu bola vždy usmievavá, veselá, ba až roztopašná. Preto dostala meno Vesna. Vždy šantila a vystrájala, šírla okolo seba nákazlivý smiech, plný radosti. Na čo sa pozrela, rozkvitlo a zazelenalo sa. Je to práve ona, ktorá každý rok, keď sila Moreny slabne, zvädza Perúna. Zobúda ho zo zimného sna, načo Perún otvára brány Irie a prináša na zem prvé jarné búrky. Skôr ako Vesna zobudí Perúna, prevezme žezlo od bohyne zimy Moreny a potom lieta nad krajinou spolu s bohyňami Ladou, Mokošou a Živou. Vtedy spolu prebúdzajú celú prírodu. Pre tú jej veľkú radosť sa stala Vesna bohyňou jari.

Druhá dcéra boha Striboga premeneného na dym sa volá Oseň. Je pravým opakom svojej sestry. Je skôr tichá a mámivá, čo pohladí, to dostane zlatú či medenú farbu. Pod jej rukami všetko dozrieva. A tak jej pripadlo spravovať práve tú časť roka, kedy sa deň kráti, a kedy bohyňa zimy Morena ešte neprevzala moc. Oseň často závidela Vesne jej veselú povahu, ale ona mala radšej samotu. A čím častejšie ostávala sama, tým viac sa jej telo stávalo priehľadnejším a ľahším, až raz sa Oseň úplne rozplynula. Stala sa tak neviditeľnou aj pre samotných bohov. Stala sa snom, snom ľahším ako dym, či

prieľadnejší ako svit mesiaca. Stala sa nepolapiteľnou čo i len v krátkych a prchavých spomienkach naň. Tak ako aj ročné obdobie volané jeseň.

Ak je teplo a slnečno, jeseni pomáha držať žezlo bohyňa Živa. A keď začína byť sychravo a chladno, to už si Morena pýta žezlo.

Vesna, dcéra Pizmar a Striboga, je bohyňou jari. Je šantivá, veselá, ale aj premenlivá a nestála. V čase jari pomáha Lade, Mokoši a Žive prebrať všetko k životu. Svojím úsmevom a veselosťou zaháňa zimu a prináša teplo do záhrad, lesov a lúk.

V období jarnej rovnodenosti zvädza Perúna a počas prvého jarného splnu sa stáva jeho ženou. Vesna je podobne ako Perún úzko spätá so živlom vody.

Je hádam najveselšou bohyňou a veľkou figliarkou, ktorá si rada robí žarty zo všetkých bohov Irie, ako aj ľudí na zemi. Viaže sa s ňou jednoznačne radosť, spev, zeleň, kvety a láska.

Po svojej matke, bohyni Pizmar zdedila krásu. A tak aj ona má jasné zlatisté vlasy splývajúce až po pás. Večne mladá a krásna Vesna je oblečená do jemnozelených šiat s vencom jarných kvetov na hlave.

Vesne sú zasvätené bahniatka a všetky jarné kvietky. Zo zvierat je to kukučka. Jej živlom je voda.

Podľa niektorých zdrojov sa v skutočnosti nepreukázalo, že by sa slávili božstvá ako je Vesna. Ale s určitosťou sa dá tvrdiť, že existovali sviatky, ktoré takpovediac začínali a ukončovali agrárnu časť roka. Tieto sviatky sa udržali až do dnešných čias.

Veľmi výrazným sviatkom je Veľká noc, ktorá vychádza práve z agrárnej mágie a obradov. Symbolika veľkonočných vajec je takisto predkresťanská a v podobe kraslíc bola do kresťanskej Veľkej noci včleňovaná iba postupne.

Vajce bolo u starých Slovanov vnímané ako symbol životnej sily, obnovy života.

Jarné svätenie sa slávalo obradným jarným kúpaním v rieke. To bolo postupne nahrádzané zvykom oblievania vodou. Kúpania sa nezúčastňovali iba dievčatá, ale aj mládenci a muži. Na začiatku jari bolo taktiež máčané a oblievané aj poľnohospodárske náradie.

Pre sviatky Vesny je príznačná radosť a veselie, ktoré symbolizovali akoby prebudenie zo zimnej strnulosti. Za hlavný sviatok bohyne Vesny môžeme považovať deň splnu v období jarnej rovnodennosti.

Kedže sa Vesne páčia veci trblietavé a pestré, tak sa ako obeta pre ňu zdobia stromy a studničky farebnými stužkami či zrkadielkami. Rovnako ako všetkým bohom, aj Vesne sa obetoval chlieb, vajcia, syr, mäso a maslo.

Oseň, dcéra Pizmar a Striboga, volaná aj Jeseňou je bohyňou jesene, spánku a snov. Je to skôr taká zasnená princezná. Na rozdiel od svojej sestry Vesny, pod dotykom Osene všetko dozrieva a pripravuje sa na zimný odpočinok a spánok.

Napriek jej utiahnutosti je veľmi kreatívna. Svojím dotykom v období jesene oblieka prírodu do teplých, pestrých farieb. V čase spánku ako neviditeľná bohyňa prichádza do snov bohov i ľudí a snád' až tam je šantivá tak, ako jej sestra Vesna. Ako žena boha Usuda má možnosť nazrieť do osudov bohov i ľudí, a preto im občas v sne prezradí, čo sa im môže prihodiť.

Oseň sa stala neviditeľnou bohyňou, no predsa sa občas ukáže v šatách farby hnedej, zlatej a medenej. Jej hrdzavogaštanové vlasy zopína najčastejšie veniec z opadaného lístia, do ktorého sú vpletené dozreté klasy a vlčie maky.

A tak za symboly Osene môžeme považovať práve tieto dozreté klasy a vlčie maky. Zo zvierat je jej zasvätená sova.

Oseň ako bohyňa obdobia jesene sa spája so všetkými jesennými sviatkami, a to najmä s jesennou rovnodenosťou. Tieto jesenné sviatky sú spojené z ďakovaním za úrodu leta a lúčenie sa s teplými dňami a prípravou na zimu. Dňom jej zasväteným je augustový deň splnu.

Do dnešných dôb sa tieto sviatky zachovali v podobe dožiniek či kermešov.

Oseni sa prinášali obety zo všetkých urodových plodov, ako aj chlieb, kaša, oplátky.

RUGEVÍT, PORENUT, POREVIT

Rugevít spanilý,

daj nám sily,

aby sme našich nepriateľov v boji porazili.

Nech tvoje cnosti:

rýchlosť, výdrž, vrtkosť, mohutnosť, nespokojnosť,

túžba po víťazstve a nezmieriteľnosť

dodajú nám moc prekonať všetky prekážky.

O to Ťa prosíme.

Porenut premúdry, daj nám napiť sa zo studnice múdrosti,

ktorej večným strážcom si.

Nech nie je pre nás skryté poznanie.

O to Ťa prosíme.

Porevít, bože náš

krásy, potešenia, rozkoší a vášní.

Daj nám okúsiť zo svojich krás,

nech prejasní sa život náš.

O to Ťa prosíme.

Traja bratia

Boh Perún mal troch synov. Najstarší z nich bol stelesnením sily a obratnosti, jeho meno bolo Rugevít. Stredným synom bol Porenut, večne zamyslený boh múdrosti. Ich najmladší braček Porevít bol stelesnenou krásou.

Keď bratia rástli, často si boli vo vlasoch. Po jednej takej škriepke ich chcel otec Perún pomeriť a ukázať im, že spoločnými silami toho dosiahnu oveľa viac.

Rozhodol sa teda, že pošle Rugevíta spolu s Porevítom, aby mu ulovili orla. Múdry Porenut musel ostať s otcom a obďaleč sledovať, ako sa jeho bratia márne snažia. Darmo hádzal Rugevít kópiami a Porevít sekerou, ktorú si od otca požičal. Nijako nevedeli dvaja bratia uloviť orla pre otca. Celý bezradní sa dívali na Perúna, ako sa im z diaľky smeje. Porenutovi bolo tiež z ich výkonov veselo, na chvíľku sa zamyslel a už bežal na pomoc dvom bratom. Perún sa prestal smiať, keď zbadal, čo jeho prostredný syn vymyslel. Áno, bol to luk a šípy, čo podal Porenut Rugevítovi. Keď mu traja synovia zložili orla k nohám, rozhodol sa im Perún dať im ešte jednu úlohu. Mali uloviť statného jeleňa.

Započul, ako dvaja najstarší bratia odstrkujú najmladšieho, a tak na lov poslal len ich dvoch. Vyhliadli si teda veľkú čriedu, v ktorej bol nádherný jeleň s majestátnym parožíom. Ako sa tak prikrádajú k stádu a jeleňa už majú skoro na dosah, zbadali ich lesné víly, čo pomáhali Lesovikovi, bohovi hôr a lesov, pri pasení jeho čriedy.

Lesné žienky od strachu začali kričať a utekať k svojmu pánovi Lesovikovi. Tak, ako bol Rugevít silný a Porenut múdry, tak boli obaja škaredí.

Dvaja bratia iba zízali, aký zmätok spôsobili. “Keby tu bol náš najmladší braček, ten by víly uklúdnil.” pomysleli si bratia, no už bolo neskoro, celá črieda dávno zmizla v húšti spolu s prekrásnym jeleňom. Bolo že to smiechu,

keď sa vrátili lovci domov a vyrozprávali, čo sa im prihodilo. A tak od tých čias si jeden druhého väčšmi vážili a uznali, že len spolu môžu vždy zvíťaziť.

Rugevít, syn Perúnov, volaný aj Rinvit. Rugevít je bohom sily a vojny a je nazývaný aj duchom miesta, keďže často posväcuje miesta, na ktorých sa dá získať sila. Rugevít vládne obrovskou silou. Sú preňho príznačné tieto vlastnosti a cnosti: rýchlosť, výdrž, vrtkosť, mohutnosť, nespokojnosť, túžba po víťazstve a nezmieriteľnosť.

Rugevít bol uctievaný hlavne západnými Slovanmi, napríklad v Korenici, kde mal v 12. storočí svoj chrám. Socha bola vysoká tri metre. Názov boha je vysvetľovaný v zmysle ako pán Rugie, a teda aj ochranca kmeňa Rugiov. Bol nepochybne najvyšším bohom Rugiov, pravdepodobne predchodca Svantovíta.

Má sedem tvárí, ktoré symbolizujú jeho vlastnosti. Rugevít je najvyšším bohom zo všetkých bohov celej Irie. Aj keď je jeho telo štíhle, z Rugevíta sila až vyžaruje, dokonca aj jeho pohľad je plný sily a odhodlania.

Okolo pása nosí sedem mečov a jeden drží stále v pravici, stále pripravený k boju.

Občas si oblieka na seba drôtenú košeľu, no najradšej je do pol pása nahý.

Rugevítovi ako bohovi sily je zasvätený zubor či tur. Jeho symbolom je osem mečov.

Rugevítov sviatok je obdobie dorastania luny pred hromnicami. Bol vyzývaný aj pred vojnovými ťaženiami či zápasmi. V magických obradoch je privolávaný ako bojovník či darca nadpozemskej sily.

Obetovali sa mu - chlieb, pirohy, medovníky, víno, a tiež zbrane a vojnová korisť.

Porenut je synom Perúna, volaný Porenutius či Perunič, je to štvortváre božstvo, s piatou tvárou na prsiach je božstvom múdrosti. Porenut je obdarený nesmiernou jasnozrivosťou a múdrosťou. Je strážcom studnice múdrosti, v ktorej často pláva v podobe pstruha. Voda s tejto studne prináša poznanie.

Porenut je hlbavým božstvom, a aj keď mu pripadla úloha stážcu studne múdrosti, nie je vo svojej podstate bojovníkom. Je však stratégom, ktorý je vzývaný pred bojom, rovnako ako pred vyneseníím rozsudku či rozhodnutia.

Porenutova jasná myseľ odhaľuje pravdu a to bez rozdielu, či je dobrá alebo zlá. Porenut je taktiež veľmi vynaliezavým a kreatívnym božstvom. Je obdarený darom slova, a tak s ľahkosťou dokáže predať a vysvetliť svoje nadobudnuté vedomosti.

Porenut je strážcom studne múdrosti, no zároveň aj učiteľom, ktorý vždy rád načrie do studne a dá sa napiť vedomosťami každému, kto je ochotný načúvať.

Bol uctievaný hlavne západnými Slovanmi. Z latinizovanej podoby jeho mena Porenutius sa odvodzuje, že šlo pravdepodobne o pôvodný tvar mena Perunič, čiže syn Perúnov.

Všetkých jeho päť tvárí sú zamyslené, ba niektoré až ľstivé. Málokedy sa zjavuje v brnení, no jeho pohľady smerujú dopredu, dozadu, aj do strán, čo znamená, že je ostražitý v každom okamihu. Piatu tvár ma na hrudi, tú si drží ľavou rukou dotýkajúc sa čela a pravou ju drží za bradu.

Gesto však symbolizuje aj to, že ak by Porenutovi stáli krk, jedna tvár mu predsa ostane. Túto tvár mu nemožno vziať, a tak Porenutovi vždy ostane jeho vlastný rozum a jasný úsudok.

Zo zvierat je mu zasvätený pstruh a jeho symbolom je studňa, z ktorej vyvierajú pramene múdrosti. Ako Perúnovmu synovi je mu zo stromov zasvätený dub.

Podobne ako jeho bratovi Rugevítovi a Porevítovi je mu zasvätený spln pred hromnicami. Taktiež bol vyzývaný spolu s Provem a Perplut pri zasadaniach, súdoch či bojových poradách.

V magických obradoch je privolávaný ako veľký radca a učiteľ.

Obety sa Porenutovi prinášali v podobe chleba, vajíčok, pirôh, lokší a rýb.

Porevít, syn Perúna, je večne mladým bohom krásy. Ako Rugevít a Porenut je tiež synom veľkého Perúna. No na rozdiel od svojich bratov nie je obdarený ani veľkou silou, či múdrom a jasným úsudkom. Porevít je však obdarený práve tým, čo jeho dvom bratom chýba, a to je krása a pôvabnosť.

Málokedy nosí zbraň, ale svojou krásou a vášňou dokáže všetkých očariť. Veľmi rád sa obklopuje všetkými krásami a pôžitkami. Nikdy nie je nasýteným pôžitkárom. Rád holduje tancu, spevu, umeniu, ale aj dobrému jedlu a v neposlednom rade sexu. Žiaden pôžitok mu nie je neznámy.

Porevítovi sa pripisuje magická sila nad vnímaním slastí a hovorievalo sa, že ak sa milenci milujú v jeho blízkosti, či blízkosti jeho obetiska, spoja sa tak silne, že ich je možné oddeliť až za hradbami mesta.

Porevít, vždy odetý do nádherných rúch, má päť tvárí. Prvá je veľmi jemných až ženských črt. Druhá je zrkadlovo súmerná. Tretia Porevítova tvár je stále usmiata a veselá, štvrtá je vrtošivá. Jeho piata tvár nie je o nič krajšia ako majú bratia, avšak tú si Porevít krásli líčidlami a šperkami.

Večne mladému a krásnemu Porevítovi je zasvätený srnec ako symbol mužskej ladnosti, krásy a zmyselnosti. Rovnako ako jeho bratom, aj jemu je zasvätený deň splnu pred hromnicami.

Porevítovi sa obetovali hlavne pochúťky - medovníky, koláče, ovocie, ale aj víno či medovina.

PROVE A PERPLUT

Ó Prove spravodlivý,
ty si veľkým sudcom a strážcom rovnováhy Všehomíra.

Ja načúvam tvojmu hlasu,
aby som rozpoznať Lož od Pravdy.

Prove, bože váhavý,
Ty nevidíš, preto spravodlivo súdiš nás.

Ó Prove spravodlivý,
daj mi znáť, kto sa neprávosti dopustil,
našepkaj mi, ako spravodlivo svár rozohnať.

A ty, preveľká bohyňa Perplut,
len ty si všetko pamätáš.

Prosím, daj, nech v pamäti mi ostane
to, čo k úžitku sa hodí
a to, čo moje srdce bolí,
nech zabudnutie pohltí.

Zruta

V hlbokom lese žila raz striga Zruta. Jedného dňa sa sama sebe sťažovala: „Sama som, muža by som si mala hľadať. Ale kde, keď sa v tomto lese len jelene a vlky po chodníčkoch prechádzajú...“

Nestihla ani domyslieť, keď ju z jej bedákania vytrhol štekot psov v diaľke. Rýchlo bežala do jaskyne pozrieť sa do čarovného zrkadla, čože sa to deje v jej lese. Zruta v zrkadle uvidela mladého vladyku na koni a niekoľko honcov so psami, ako prenasledujú jeleňa.

„Ale si rúči vladyka, mojím mužom budeš.“

Zruta sa zasmiala tak nahlas, že sa celou horou ozývalo. Keďže bola silnou čarodejkou, nebol to veľký problém začarovať les tak, aby kráľovič stratil svoju družinu a prišiel rovno pred jej jaskyňu.

- Vitaj vladyka, už dlho na teba čakám.- privítala vladyku Zruta premenená na mladú devu.
- Ktože si, víla, a či si tiež v tomto lese krásna deva poblúdila?- opýtal sa jej.
- Som Zruta – čarodejka a čakám tu na teba, vladyka, aby si sa mojím mužom stal.- odvetila mu pevne a sebaisto Zruta.
- Nehnevaj sa na mňa Zruta, ale ja už verenicu mám. Ukáž mi cestu z tohto lesa, nech sa za ňou ponáhľam. Zlatom ťa za to vyvážim a ženícha ti nájdem medzi mojimi druhmi.- odvetil jej.

„Ty červiak! Tak ty ma odmietaš!“- pomyslela si Zruta, no z tváre jej úsmev nezmizol. „Nevieš aká česť je to pre teba stať sa mojím mužom. A k môjmu blahobytu mi už len ty chýbaš. Nechceš po dobrotky, aj tak budeš môj.“-

- Dobre vladyka, cestu ti ukážem. No koňa ti treba napojiť a určite si aj ty vysmädol, tu máš, napi sa z tejto studne, hneď na únavu zabudneš- povedala s úsmevom Zruta a pomyslela si:

„ a na verenicu tiež.“

Prešlo niekoľko dní a vladyka sa domov stále nevracal. Smútila jeho verenica za ním o to viac, keď do zámku prišla zvesť, že na poľovačke zahynul.

Verona však tomu neverila, osedlala koňa a vybrala sa ho hľadať. Ako sa tak túlala po lesoch, zastala jej cestu starena nesúca otiepku dreva. Verona, statočné dievča, sa ponúkla, že starkej pomôže. O chvíľku prišli k chalúpke a Verona sa už aj chcela rozlúčiť, keď jej tu zrazu starká podala akúsi zelinku so slovami:

-Poznám ja tvoje želanie. Tvoj verenec žije, no väzní ho striga Zruta. Čarami ho o pamäť pripravila. Táto zelinka ti ho pomôže nájsť. - ako to starká dopovedala, zmizla a prekvapená Verona sa jej ani nestihla poďakovať.

Len čo potom vošla do začarovaného lesa, zbadala neďaleko svojho verenca. Rozutekala sa za ním, no on si snúbenicu nepoznal. Vladyka iba stál a nedôverčivo sa na Veronu díval, a potom sa bez slova pobral preč.

Zruta všetko videla vo svojom čarovnom zrkadle a tešila sa, že bude mať novú slúžku. Znovu načerpala do pohára vodu zabudnutia a čakala na Veronu.

Keď sa Verona stretla so Zrutou, tá ju privítala a s milými slovami jej podala pohár s vodou zabudnutia. Verona sa veru aj napila, no voda jej neuškodila, lebo ju ochránila čarovná zelinka, ktorú dostala od samej bohyne Perplut. Po tom, ako Verona pohár s vodou dopila, hora sa zatriasla a ozval sa hlas boha Proveho:

-Dovršila sa miera tvojej zloby, Zruta, buď naveky kameňom.-

Zruta sa zrazu premenila na vysoké kamenné bralo a les sa rozjasnil, pominulo sa kúzlo zlej strigy a aj vladyka precitol zo zabudnutia a spoznal svoju snúbenicu.

Prove, najmladší syn boha Roda, volaný aj Prav či len ako Spravodlivý, je len hlasom, ktorý spravodlivo rozhoduje o sporoch a svároch. Ľahko rozozná Lož od Pravdy, a keďže je jeho ženou bohyňa pamäti Perplut, vždy vie, ako a čo sa vlastne udialo.

Je stvorený, aby udržiaval rovnováhu vo Všehomíre. Prove všetko pozoruje, pozorne načúva a nakonci vždy vynesie spravodlivý súd. Často je privolaný Velesom a Kaščejom do podsvetia, aby rozhodol, či duša, ktorá príde do podsvetia prípadne Velesovi alebo Kaščejovi.

Prove je hluchý k prosbám či plaču a slepý k darom.

Mnohí hovoria, že je krutý, lebo jeho tresty za previnenia sú veľmi prísne. Nik sa neodváži prisahať na jeho meno bez obavy, že by nemohol splniť sľub a za krivú prísahu by bol Prove k nemu neľútostivý.

Meno Prove je pravdepodobne odvodené od „pravť“ (spravodlivý). Stretávame sa s ním vo Vagrii, kde mu podliehal výkon práva.

Prove ako jediný z bohov nedostal od praotca Roda telo, a tak sa prejavuje len ako hlas. No s obľubou sa vteľuje do rôznych bytostí i vecí.

Ako synovi boha Roda je Provemu zasvätený dubový háj s drevenou ohradou. Do takéhoto hája sa vstupovalo cez dve brány, no za tú druhú, vnútornú, smel vstúpiť iba kňaz. V hájoch sa každý pondelok konali súdy. Deň, ktorý mu je zasvätený, je preto pondelok.

Tieto svätoháje poskytovali aj azyl a nesmeli byť znesvätené ani krvou nepriateľa.

Proveho symbolom sú váhy, olovnica a všetky možné miery.

Keďže nemá význam Proveho žiadať a prosiť o naklonenie sa na tú či onú stranu, nemá preto žiadny vyhradený sviatok a ani obety.

Perplut je prastarou bohyňou pamäti, vedomostí a vývoja, dcérou Velesa a Mokoše. Perplut sa stala ženou boha Proveho, a teda aj jeho neodlúčiteľnou pomocníčkou pri vykonávaní práva.

Je úzko spätá s vodným živlom, ktorý je obrazom vývoja a napredovania na základe už získaných znalostí.

Ako sestre boha Usuda je jej dovolené nazrieť do kníh osudu, ale len do tých častí, ktoré už našli svoje naplnenie. No ako každá žena, aj ona je zvedavá, a tak občas nazrie aj na listy kníh, ktoré sa majú ešte len udiť. Potom majú ľudia pocit, že sa pamätajú na daný okamžik, ako keby sa už stal.

Meno Perplut je spomínané pomerne neskoro v Slove sv. Jána Zlatoustého avykladá sa rôzne: ako božstvo pamäti, ale aj ako démon, ktorého meno sa odvádza od slovesa pluti teda plynúť.

Jej symbolom je studňa ako nedozierná hĺbočina toho, čo sa stalo, ale aj hĺbočina vedomostí.

Ani Perpluti sa neprinášali žiadne obety a neslávili sa žiadne sviatky.

USUD A JEHO DCÉRY:

SERČA A NESERČA

Bohom rodným na slávu spievam,

obetu vo viere Usudovi

a jeho dcéram

Serči i Nesarči posielam.

Serča, Serča požehnaj mi šťastia a majetku.

Daj, nech sa mi všetko zdarí.

Nesarča, ty ma zďaleka obchádzaj,

svojich starcov a stareny ku mne nepúšťaj.

Zakliate vreteno

Bolo to dávno, keď panovala taká obyčaj, že sedliak či vladyka vyzýval tri sudičky, aby sa zjavili a len to dobré jeho dieťaťu veštili.

Najstaršia z nich bola samotná bohyňa zeme Mokoša a ďalšie dve boli sestry dvojičky, Usudove dcéry Serča a Naserča. Jedna krásna, druhá škaredá.

Raz sa bohatému vladykovi malo narodiť dieťa. Ešte predtým, ako začal pripravovať oslavu, obetoval a vyzýval on Mokošu aj Serču, aby prišli veštiť jeho dieťaťu. Škaredej Naserči obeť však nedal, ani ku slávnostnému stolu ju nepozval. Medzi čeláďou jej však dal miesto prichystať, ak by náhodou prišla.

Prípravy ešte neboli hotové, keď vladyku dali zavolať, že sa mu narodila dcérka. Ponáhľal sa on, aby ju mohol v náručí podržať a keď to urobil, zrazu sa nad kolískou zjavili dve ženy. Bola to Mokoša, ktorá jej veštila, že bude krásna a múdra. Nestihla to ani dopovedať, keď sa zjavila aj Naserča a vyriekla svoju veštbu.

- Zato, že si mi neobetoval, ani na slávnosť si ma nepozval, stane sa to, že sa tvoja dcéra, ktorá už bude súca na vydaj, pichne vretenom do ruky a padne ako mŕtva na zem.-

Po takejto veštbe vladyka strašne zbledol, ani čoby skamenel. Ku kolíske však pristúpila aj tretia sudička, Serča, svojou veštbou sa snažila napraviť to, čo jej škaredá sestra skazila.

- Neboj sa, vladyka, tvoja dcéra padne na zem ako mŕtva, no bude iba spať. Bozkom ju prebudí iba ten, čo mojej sestre donesie zlatú korunku hadieho kráľa, pero vtáka ohniváka a zlaté jablko.

Hostina bola krátka a po nej všetko služobníctvo po celom zámku vretená hľadalo, na nádvorí oheň nakládli a doň ich nahádzali.

Zo Zlatany vyrástla krásna a múdra deva súca na vydaj, tak ako Mokoša predpovedala. No nepodarilo sa veru vladykovi veštbu zmeniť. V deň jej narodenín sa Zlatana túlala po zámku a vyšla až na najvyššiu vežu, aby sa rozhliadla, či neuvidí nejakého pytača prichádzať. Namiesto pytača však v kúte veže našla niečo, čo ešte v živote nevidela. Začala to skúmať, od pavučín odmotávať, keď sa tým zvláštnym predmetom pichla do prsta.

Keď sa kvapka krvi zeme dotkla, padla Zlatana na zem ako mŕtva. O tom, či tam ešte stále spí, vraví ale už iná legenda.

Usud, syn Mokoše a Velesa, večný tkáč a pisateľ, je bohom osudu. On pozná, ako bolo a vie, ako bude. Tká z nití upradených bohyňou Mokošou a jeho dcérami Serčou a Naserčou tapisériu Všehomíra. Tapiséria je utkaná tak, že všetko čo je na nej, sa aj stane. Často sa však stáva, že Usudove dcéry a niekedy aj samotná Mokoša poprehadzujú nite osudu. A tak ani to, čo bolo vopred utkané sa stať vôbec nemusí.

Usud taktiež píše knihy osudu, ktoré sú odrazom jeho utkaných tapisérií.

Zjavuje sa ako starý sivovlasý muž s dlhou bielou bradou. Najčastejšie býva odetý do hnedozeleného rúcha a v rukách drží knihu.

V tejto knihe je zaznamenaný celý osud Všehomíra. A je to práve kniha, ktorá je jeho symbolom, rovnako ako člnok na tkanie.

Usud bol vzývaný počas obradov veštenia, ale jeho najväčším sviatkom je 24. november, kedy aj obyčajný smrteľník môže nazrieť do jeho kníh, či zbadať Usudom utkanú tapisériu.

Usudovi bol obetovaný chlieb, víno, nite, vlna, plátno, stužky a peniaze.

Jeho dcéry, Serča, volaná tiež Sreča, Striča či Dolia a Naserča, volaná aj Nesreča, Nestriča alebo Nedolia, sú spolu s pramatkou Mokošou bohyňami

osudu. Tieto tri bohyne spolu volané aj Rožanice majú vedomosť o tom, čo bolo, je a bude. Určujú osud človeka pri narodení, nadeľujú deťom vlastnosti a prorokujú im budúcnosť. Ony pradú niť každej bytosti, ony ju tiež odmeriavajú a strihajú.

Serča, dcéra Usudova, je krásne dievča v zlatých šatách pradúce zlatú niť osudu. Stará sa o svojho zverenca a jeho majetok. Serča určuje, čo je potrebné naučiť sa duši, ktorá sa opätovne vracia na zem. Je bohyňou šťastia, bohatstva, zdaru a úspechu.

Neserča, druhá dcéra Usudova, je škaredou starenou so škuľavými očami. Najlepšie by bolo čo najskôr sa jej zbaviť. Neserča prináša len nezdar a až po vyšľahaní prútom či korbáčom sa stáva užitočnou. Je bohyňou nešťastia, nezdaru, biedy a chorôb. Slúžia jej starci a stareny, jednooký Licho, Krivaja, Nelegkaja, ktorí predstavujú nárek, nešťastie, choroby, biedu a lenivosť. Keď títo zachvátia človeka, už mu niet pomoci.

Ich symbolmi je tkáčsky stav, vreteno, kolovrátok a kľbko nití. Pavúk je znamením Serče a Neserča sa rada premieňa na straku. Ich dňom je piatok a číslo trinásť. Ich zasväteným stromom je lieska.

Najväčším sviatkom je pre nich, podobne ako sviatok Usuda, 24. november. Mokoši, Serči a Neserči je zasvätené celé obdobie priadok, ktoré sa začína v polovici októbra a končí po fašiangoch.

Na sviatok Rožaníc dievčatá varia kašu, ktorú vynesú za prah domu a volajú: "Serča, Serča, pod' že ty k nám kašu jesť." Taktiež počas tohto sviatku sa sudičkám staval obetný stôl, čiže trapeza. Počas obdobia priadok sa im ako aj bohyni Mokoši spievali pesne. Pri každom pôrode sa pre nich pripravoval

prestretý stôl, na ktorom bolo jedlo a pitie. V čase pôrodu sa im obetoval kohút.

Podobne ako ich pramatke Mokoši, aj im sa obetoval chlieb, kaša, zrno, mlieko, vlna, nite, šatky, stužky, plátno, riad, víno a med. Sudičkám sa taktiež obetovali podstrihnuté vlasy detí.

POREBOG A PODAGA

Ó Porebog preveliký,
koleso Svarogove riad',
nech vieme, kedy máme spať
a kedy žať.

Nech vieme, kedy máme spievať bohom piesne oslavné.

A ty, Podaga vrtošivá,
neprekaz nám žnivá.

Dopraj nám slnka i vlahy,
aby nazmar nevyšli naše snahy.

Porebog - Planetník

Jašek bol valachom u veľmi zlého baču, keďže sa nemal kam podieť. Jedného dňa Jašek zbadal v skalách nad salašom starca s dlhou bielou bradou odetého do čierneho pláštá. Nedalo mu to, a tak sa prikradol k starcovi, aby videl čo robí. Starec malým kladivkom klopkal na skalú, občas ulomil kúsok skaly a prezeral si ho oproti slnku. „Divný človek,“ pomyslel si valach. Zvečerilo sa, a tak sa radšej Jašek vrátil k ovciam. Len čo zahnal ovce do košiara, zjavil sa starec, ktorého valach uvidel v skalách.

- Človek dobrý,- oslovil starec baču – neponúkli by ste ma trochu syrom?
- Prac sa mi z očí, žobrač akási! - oboril sa bača na starca.
- Darmožráč jeden, len sa po svete túlaš a za hotovým ruku naťahuješ. Nič ti nedám, iba ak palicou po chrbte, alebo psa na teba poštvem. - zastrájal sa bača.

Starec nič nepovedal, len sa otočil a ustatým krokom odchádzal. Jaškovi ho prišlo ľúto, rozbehol sa za ním, hoci sám toho veľa nemal, ponúkol mu syr, čo mu ešte ostal od obeda. Starec si vďačne zobral, a keď sa najedol, poďakoval sa a šeptom dodal:

- Dobre počúvaj, čo ti poviem. Keď zajtra zbadáš na oblohe tri mráčky podobné ovciam, nechaj všetko tak a utekaj do doliny. Veľká pohroma sa blíži. Hory sa pohnú a váš salaš zasypú.- Len čo to starec dopovedal, zmizol.

Vtedy Jaškovi svitlo, že bradatý starec nie je nik iný, ako Planetník, kráľ času, Porebog, ktorý riadi pohyb oblakov a hviezd.

Ráno sa Jašek vybral na pašu a za celý deň nespustil oči z oblohy. Len čo zbadal nad skaliskami tri obláčiky plávajúce po oblohe a pripomínajúce tri ovečky, zapískal na svojho verného psa a pustil sa dolu dolinou. Obzrel sa, až keď mal salaš ďaleko za sebou. Uvidel ohnivú guľu, ako narazila do

skalísk. Naraz sa zotmilo a do doliny sa začali valiť obrovské balvany. Všetko zahalil čierny dym. Ráno nebolo po doline a salaši ani pamiatky. Všetko zmizlo pod obrovskými skaliskami.

Porebog, syn Proveho a Perplut, volaný aj Časbogom, Planetníkom či Kráľom času. Časbog vládne Svarogovmu kolesu, bdie spolu so svojou ženou Podagou, aby Dažbog vyšiel na oblohu v správnom čase. Rovnako má na starosti hviezdy a planéty na oblohe, ako aj striedanie častí roka. To on predáva žezlo bohyniam Vesne, Žive, Oseni a Morene. Jeho pomocníkmi sú dvanásť mesačikovia, tí dozerajú a pomáhajú bohyniam pri ich vládne nad ročným cyklom.

Porebog je darcom kalendára, čísel a matematiky.

Meno tohto božstva sa často nachádza v ľudových rozprávkach, ale aj v diskutabilnej Velesovej knihe.

Zjavuje sa ako plešatý stavec s dlhou bradou, zahalený v čiernej kutni.

Porebogovým symbolom je koleso času a kalendár. Vtákom jemu zasväteným je lastovička.

Sviatky zasvätené Porebogovi sú úzko spojené s časťami roka a ich zmenami. Preto sú mu zasvätený spln po dni rovnodennosti. K jeho ďalším sviatkom je prilet, ale aj odlet lastovičiek.

Porebogovi sa prinášali obety - chlieb, zrno, šošovica, fazuľa, hrach.

Podaga, Dcéra Perúnová, volaná aj Perinbaba, je bohyňou počasia. Podaga je vtelením bohyně Živy. Keďže sa bohovia nikdy nevedeli dohodnúť, či má pršať a či slnko svietiť, Podage ako žene boha, ktorý vládne času, pripadla úloha riadiť počasie na zemi.

Z vysokého zámku, vysoko aj nad samotnou Iriou, privoláva na svet ľudí vetry a mraky, zosiela na zem dážď či sneh. Rovnako ako jej muž a jeho pomocníci bdie nad odovzdávaním žezla obdobi na zemi.

Jej meno je pravdepodobne odvodené od slova „pogoda“. Čo znamená počasie.

Zjavuje sa ako veselá starenka, ktorá si občas z ľudí robí žarty.

Jej symbolom je slnko spolu s mrakom, a podobne ako jej mužovi, aj jej je zasvätená lastovička.

A rovnako ako Porebogove aj Podagine sviatky sa slávia v čase slnovratov a rovnodenností.

Podage sa z obiet prinášal chlieb, syr a na stromy sa vešali stužky a zvončeky.

SVÄTOGOR A MAGURA

Ó Svätogor,
ty mocný pán hôr a zveri,
pod tebou sa trasie holá zem,
vďaka Ti za Tvoje dary lesa,
ktoré s dovolením tvojím užívame.

A ty, Magura,
mocná matka hôr,
vďaka ti za drevo
a všetkých lesných plodov hojnosti.

Svätogor na prechádzke

Vybral sa raz boh lesov a hôr na prechádzku, že si obzrie svoje panstvo. I veru nachodil sa Svätogor, kým pochodil čo i len polovicu. Už ho aj nohy rozboleli, keď tu stretne koňa.

-Počuj, kôň, môžem sa na tebe povoziť?

-Môžeš,- odpovedal kôň.

-Tak sa zohni, aby som ti mohol vyskočiť na chrbát .

Koňovi sa však nechcelo zhýnať, a tak iba zaerdžal:

- Ak sa chceš na mne povoziť, sám si vyskoč na chrbát!

Nahneval sa Svätogor, vyskočil na koňa a povoził sa. Keď si zajazdil a ďalší kus lesa obišiel, opýtal sa koňa:

-Čo si žiadaš za to, že si ma povožil?

Kôň dlho nerozmýšľal a odpovedal:

-Želám si, aby som sa pred nikým nemusel zohýnať. Ten, čo si chce na mne zajazdiť, nech si na môj chrbát vyskočí sám.

-Dobre, nech sa stane, ako žiadaš.

Ako si tak Svätogor pokračoval na prechádzke, znovu ho rozboleli nohy. Zrazu však stretol kravu. Nechcelo sa Svätogorovi ďalej pešky ísť, a tak aj krave prikázal, aby ho na svojom chrbte povožila. Tá súhlasila, dokonca, keď jej Svätogor prikázal, aby sa zohla, krava si klákla na predné nohy, a tak si Pán lesa poľahky vysadol na jej chrbát. No a keď už sa na jej chrbte za hodný kus cesty odviezol, spýtal sa jej, čo by si za to želala.

- Želám si, aby som už nikoho na chrbte nemusela nosiť.

-Nech sa tak stane.- povedal Svätogor a pokračoval na svojej prechádzke.

Po tom, čo celú svoju ríšu obišiel, vracal sa tou istou cestou späť. Ako tak šiel, začul hádku. To sa kôň s kravou hádali o tom, kto z nich lepšie obišiel. Pristavil sa pri nich Svätogor, aby ich spor rozsúdil.

- Ty, kôň, bol si lenivý, preto pôjdeš k ľuďom a budeš im slúžiť. Človek na teba bič zoberie, aby z teba lenivosť vyhnal. Zapriahne ťa do roboty a bude sa na tebe voziť. A za to, že si sa nechcel zohnúť, keď som si na teba chcel sadnúť, budeš spať po stojačky. A ty, krava, za to že si sa s koňom hádala, tiež pôjdeš k ľuďom a budeš im slúžiť. Budeš ľuďom užitočná a oni ťa budú mať radi pre mlieko, ktoré im budeš dávať.

S tým vyhnal Svätogor, boh lesa a zvierat, koňa a kravu z lesa a oni sa k ľuďom zatúlali a začali im slúžiť.

Svätogor, syn Mokoše a Velesa, je vyšší ako hora, hlavou podopiera oblaky a každý les je mu ako tráva na lúke. Jeho ženou sa stala matka hôr, Magura.

Je stelesnením zemskej tiaže, ktorú má schovnú vo svojej torbe.

Má rád v lese ticho a jeho porušenie kruto trestá, výnimkou sú iba tance jeho ženy a jej víl. Prebýva v stromoch a v skalách, rád jazdí a prechádza sa po horách.

Vie byť dobrý a milostivý, ale rovnako tak dokáže byť krutý a pomstychtivý. Vládne mnohým lesným démonom, ktorí sú duchmi stromov, rastlín a skál.

Svätogor je taktiež pánom zvierat a vládcom lovu. Ľuďom, ktorí si naklonia jeho priazeň, zjavuje tajomstvá lovu aj tajomstvá lesných bylín. Odvážnych mladíkov rád obdarúva svojou veľkou silou.

Vládu nad jednotlivými lesmi zveril démonom lesov, nazývaných Lesovikmi alebo aj Lešijmi.

Svätogor je schopný premieňať sa na stromy alebo na hocijaké zviera. Často sa však zjavuje aj ako muž s parožími odetý v koži.

Je mu zasvätený biely jeleň aj muflón, kamzík a kozorožec.

A tak jeho symbolom je parožie, ale aj strom či dubová ratolesť.

Sviatky Svätogora a sviatky lesných démonov sú úzko spojené s vegetačnými časťami roka, začatím lovu či so zberom lesných plodín a so začiatkom lesných prác. Za hlavný sviatok Svätogora môžeme považovať obdobie novu po prvom auguste.

Svätogorovi a lesným démonom sa prinášali obety - soľ, chlieb, víno, prvá ulovená zver alebo jej časť, prípadne jej krv.

Magura, dcéra boha Simarigla, je bohyňou hôr, hôľ, lúk, pasienkov. Je samotnou matkou hôr. Jej mužom sa stal Svätogor.

Je kráľovnou lesných víl a lesných duchov. Tak ako jej muž má v hore či na lúke na starosti všetkú zver, tak Magura vládne všetkým stromom, rastlinstvu, ich duchom či démonom.

Slovania boli vždy úzko spätí s horami a lesmi, a preto je prirodzené, že uctievali aj horských démonov. Správy o uctievaní horských a lesných bytostí sú veľmi staré, aj keď väčšinou hovoria o vyzývaní stromov, skál a hôr.

V skutočnosti nešlo o kult stromov a skál, ale o kult bytostí, ktoré v nich prebývali. Títo horskí démoni obývajú jednotlivé hory alebo jaskyne.

Pri stromoch sa môžeme stretnúť aj s duchom stromu Divom volaného tiež Sjena. Týmto duchom môže byť aj lesná víla. Aj pri rastlinách a dokonca hubách sa môžeme stretnúť s ich duchmi, v tomto prípade ide skôr o takzvaného druhového démona. Títo duchovia rastlín sú zväčša prívetiví k ľuďom a radi ich učia o vlastnostiach jednotlivých rastlín.

Jej meno pravdepodobne znamená - matka hôr.

Zjavuje sa ako prekrásna víla, je však odetá do omnoho zdobenejších šiat. Do jej hnedých vlasov má vpletený dijadém. Magura, ako aj väčšina lesných démonov, nie je vo vzťahu k ľuďom vždy prívetivá. Niekedy ľuďom zverí svoje najhlbšie tajomstvá, no inokedy si bez zaváhania berie ľudské životy.

Jej symbolom je tiež strom či dubový lístok, zo zvierat je jej zasvätený rys či divá mačka.

Svätenie jej sviatkov sa koná v tom istom čase ako v čase Svätogorovom. Aj ona je vyzývaná pri začatí lovu či pred zberom lesných plodín, alebo pred začiatkom lesných prác.

Magure sa prinášali obety - chlieb, syr, divina či časti z ulovenej zveri. Ako kráľovnú stromov ju vždy poteší ich ozdobenie rôznymi stužkami, roľničkami či zvončekmi.

KOVLAD A RUNA

Mocný Kovlad i ty krásna Runa,
nehnevajte sa na nás,
že hľadáme poklady vo vašom kráľovstve.
Chráňte nás
a nedajte nám v štôľňach zhynúť.
Dajte nám z vášho bohatstva okúsiť.

Kovlad, kráľ podzemného bohatstva

Kedysi dávno kráľ podzemných pokladov, Kovlad, spával klúdne, ale nič netrvá večne. Ľudia sa od bohov veľa naučili a prišli aj na to, že pod zemou sa skrýva mnoho pokladov. A tak začali rozrypávať zem, hľadať zlato a iné kovy. Tým začali Kovlada znepokojovať.

Kovlad si už ani zdriemnuť nemohol, lebo mu čakany baníkov pretrhávali sen. Odháňal a strašil ľudí, ako len vedel, no ľudia sa odplašiť nedali.

Napokon vyšiel sám medzi ľudí, aby sa s nimi dohodol.

- Čo hľadáte v mojej podzemnej ríši?
- To, čo v našej pozemskej nemáme! - odpovedali ľudia.
- Chcete teda zlato, striebro alebo železo?- opýtal sa ich Kovlad.
- Zlato chceme!- zakričali ľudia.
- Ak mi dáte pokoj pod zemou, dám vám ho toľko, že budete konečne spokojní. Dám vám tiež zlatej rosy na úsvite každého dňa, len si ju pozbierajte!-

Ľudia radi pristali na zlatú rosu, zaraz poodhadzovali banícke čakany, veď zlatú rosu bude treba iba zhŕňať zo zlatonosnej trávy. A Kovlad veru dodržal svoj sľub.

V ten večer, keď mu škriatkovia chystali zlatú večeru, rozkázal otvoriť komín. Hore komínom sa valila zlatá hmla. Kým bola teplá, vietor ju roznosil po celom okolí, a keď do rána schladla, zrazila sa ako zlatá rosa na zlatonosnej trávě. Ľudia vstávali na svitaní, oberali z trávy zlaté kvapky. Prestali dokonca orať, siať i žať, no predsa sa im dobre nevodilo.

S bohatstvom totiž rastie i lakomstvo. Ľudia sa neuspokojili ani so zlatou rosou. Vymysleli si, že nasadia stromy po celom okolí a keď stromy

vyrastú, viac zlatej rosy nasadá na ne ako na nízku trávku. Nasadili teda jedle. Jedle vyrástli, lenže zlatá hmla na jedliach neuschla. Ba čo bolo horšie, pod rozrastajúcimi sa jedľami začala kapať i zlatonosná tráva. Jedného dňa ľudia zbadali, že už zlatej kvapky ani za svet nemožno nájsť. Pohľadali zasa čakany a opäť začali rýpať zem.

No pod zemou nenašli veľa vzácneho kovu. A stalo sa tak všetko preto, lebo starého Kovlada, zlatého boha so striebornými vlasmi, omrzela veľká lakomosť ľudí. Poberal si raz svoje poklady a podzemnými cestami sa presťahoval ešte hlbšie pod zem, kde ho z driemot nik nemohol vyrušiť. Jeho vzácne poklady zmizli, a tak ľudia museli opäť začať orať, siať i žať.

Kovlad, syn Svätogora a Magury, volaný aj Zemetras, je vládcom podzemia. Jemu a jeho žene Rune sú podriadení všetci škriatkovia, trpaslíci a permoníci.

Kovlad stráži spolu so svojou ženou všetky poklady zeme. Je bohom z číreho zlata, len vlasy a bradu má zo striebra. On pozná všetky nosné žily zlata, striebra, medi i železa.

K ľuďom je často milostivý a vtedy im ukazuje, kde nájdu skryté poklady. Častými prostredníkmi medzi Kovladom a ľuďmi sú škriatkovia a trpaslíci, ktorí na jeho príkaz môžu ľuďom pomáhať, ale aj uškodiť. Kovlad nemá rád, keď je vyrušovaný, a ak sa nahnevá, často to pre baníkov dopadne zle.

Spolu s Runou sa rád prechádza po jaskyniach, ktoré sú ich kráľovskými dvoranami a práve v nich radi hodujú spolu s ich poddanými.

Bohyňa Runa, dcéra Kaščejeva, má večne mladú tvár, bledú a hladkú, bez jedinej vrásky. Spolu s Kovladom sú darcami bohatstva, ale nemajú radi chamtivosť a snáď práve preto má Runa jednu vlastnosť, vďaka ktorej svojim

dotykom môže čokoľvek premeniť na zlato. A tak beda chamtivcovi, ktorý prahne príliš po zlato, lebo Runa mu to zlato môže dať, ba dokonca ho samotného môže premeniť na zlato.

Tak ako Svätogor, aj Kovlad a Runa patria do skupiny horských démonov a božstiev. Všetky tieto predstavy už patria k novodobému kultúrnemu prejavu.

Vo väčšine prípadov majú lokálne zafarbenie, v ktorom sa prejavujú často aj cudzie vplyvy. V každom prípade sú dozvukom starých kultov hôr, skál a podzemia.

Hmotnými svedkami starých kultov sú obetné kamene s vyhlbeninami, ktoré majú podobu misiek rôznych tvarov. Tieto obetné kamene sa nachádzajú na európskom kontinente od Veľkej Británie až po Rusko a z veľkej časti pochádzajú pravdepodobne až z praveku. Úcta ku kameňom a s obeťami na ne prinášanými je doložená až do novoveku.

Kovladovi aj Rune sú zasvätené všetky drahé kamene a kovy.

Svätenie božstiev Kovlada a Runy nemá presne určené obdobie, ale obrady spojené s ich vyzývaním sú úzko späté s ťažbou a dolovaním pokladov z podzemia. Obety sú im prinášané na znak vďaky za nájdené nosné žily, ale aj ako prosby o ochranu pri práci.

Kovladovi, Rune a ich poddaným škriatkom a permoníkom sa prinášali obety - soľ, chlieb, víno, nástroje na dobíjanie pokladov, a tiež výrobky vyrobené z ich darov.

VODAN A DIVA

Vodan preveliký,

boh vôd a obchodu.

Ochraňuj nás na cestách.

Daj, aby sme dostatku vody mali,
no aby sa rieky z korýt nevyliievali.

Daj, nech sa nám v obchode darí.

Na tvoju počesť prinášame ti dary.

Sadko vo vodnej ríši

Mladý husliar Sadko bol vychýreným hudobníkom v širokom ďalekom okolí. Často ho pozývali hrať na hostinu aj tí najbohatší vladykovia a kupci.

Raz Sadko hral na jednej bohatej hostine. Hostia sa najedli, napili a začali sa vzájomne vystatovať, kto má viac peňazí a majetku. Sadka ich škriepky omrzeli, prestal hrať a povedal:

-Ech, vy ľudia bohatí, prečo stále sedíte doma? Ja byť bohatý, vyplával by som na šíre moria.

Keď to hostia počuli, nahnevali sa na Sadka a vyhodili ho von. Prešiel deň, ba i týždeň a Sadka nikto nevolal na hostinu zahrať na husliach. Jedného dňa Sadko prišiel k rieke, sadol si na jej breh a začal hrať hádam tú najkrajšiu pieseň, akú poznal a za ňou hneď druhú, tretiu....

Tak vyhrával pri rieke aj celý deň. Na sklonku večera, keď celá rieka sčervenela, v jase zapadajúceho slnka sa zrazu len zodvihla hladina rieky, privalili sa obrovské vlny a tu z rieky výstúpil Vodan, sám morský cár a takto oslovil husliara:

-Vďaka ti husliar, potešil si ma svojou hrou, a preto by som ťa chcel obdarovať. Vráť sa ty domov a zajtra ráno ťa prídu pozvať na hostinu k vladykovi. Keď sa všetci najedia a napijú, začnú sa vystatovať svojimi pokladmi, palácmi a koňmi. Ty im len povedz, že vieš, kde sa dá uloviť zlatá ryba. Všetci sa ti budú vysmievať, no ty si to nevšímaj a stav sa s nimi. Oni nech len vložia svoje bohatstvo a ty svoju hlavu. Ak budú súhlasiť, prived' ich sem ja im do siete zlatú rybku naženiem.

Sadko sa potešil, poďakoval sa bohu vôd a ponáhľal sa domov. Nasledujúci deň naozaj prišli husliara zavolať na hostinu k vladykovi. A bolo tak, ako Vodan povedal. Len čo sa hostia napili, začali sa škriepiť. Došla rada aj na Sadka, a keď im povedal o zlatej rybke, nik mu nechcel veriť. Všetci sa s ním napokon stavili.

Ledva sieť vhodili do vody, hladina sa rozčerila a všetci videli, ako zlatá rybka vplávala do siete. Keď sieť vytiahli, trepotala sa v nej rybka celá zo zlata.

A tak sa z chudobného husliara stal bohatý kupec, ktorý doma nesedel, ale nakúpil lode a plavil sa do zámorských krajín. Ale ani ako boháč nikdy nezabudol, komu vďačí za svoje šťastie a mnohokrát na svojich plavbách vyhrával na husliach bohu vôd, cárovi Vodanovi.

Vodan, syn Velesov, volaný aj cárom morí a vôd. Jeho ženou je bohyňa Diva.

Vodan je bohom všetkých vodných tokov, riek, jazier a morí. Je taktiež božstvom, ktorému je zasvätený obchod. Vládu nad morom prevzal po svojom otcovi Velesovi, ktorý po tom, ako stvoril spolu s Perúnom pevninu, stal sa vládcom poľnohospodárstva a neskôr podsvetia. Vodan vládne mocou premeniť kvapku vody v rozbúrenú rieku. Všetky plavidlá sú v jeho moci, a tak mu je potrebné pred cestou obetovať, aby si nevzal cele plavidlo. Vodan vládne najmä v mori, vládu nad riekami a jazerami prenechal svojim vladykom volaných vodníci.

Vodan sa zjavuje ako holohlavý bradatý stavec, často s korunou na hlave a trojzubcom v rukách. Dokáže sa taktiež premieňať na zvieratá, najmä vodné.

Na breh vychádza na sklonku dňa a v noci, kedy sa veľmi rád prizerá tancom vodných víl na čele s jeho krásnou ženou Divou.

Diva, dcéra bohyne Chors, je žena Vodanova, cárovná vôd. Prevzala vládu nad vodnými vílami a rusalkami po jej matke Chors, bohyni mesiaca.

Diva, tak ako aj ostatné vodné bytosti, má schopnosť sa meniť najčastejšie na vodné zvieratá ale aj na labute a husi. Dive je okrem vôd zasvätené aj liečiteľské umenie. Často je obklopená svojimi družkami, vílami, rusalkami a beregyňami.

Diva je často priaznivo naklonená ľuďom, najmä k mladým, statným mužom, ktorým jej družky venujú lásku a pomoc v živote i v boji s nepriateľom.

Avšak Diva a jej družky môžu činiť aj zlo. Mstia sa za urážky, neupočúvnutie ich rád aj za vyrušenie pri ich stretnutiach.

Bohyňa vôd sa zjavuje v bielych šatách, s dlhými zlatými alebo ryšavými vlasmi.

Vodanovi je zasvätený čierny kôň a takisto aj sumec. Jeho symbolom je trojzubec. Jeho číslom je sedem.

Dive je zasvätená štika alebo pstruh.

U Slovanov bol kult vodných duchov veľmi rozšírený, je bohato doložený už od najstarších dob až do novoveku. Úcta k jazerám a riekam sa podľa svedectva Helmodovej kroniky, prirodzene vyvinula v meklenburskej krajine, bohatej na vodné plochy. V Čechách sa podľa Kosmasa konali obety studniam ešte v 11. storočí. Úcta k riekam sa odráža aj v ruských bylinách, v ktorých je rieka Dneper nazývaná oteckom a rieka Volga matičkou.

Bytosti prebývajúce vo vodách prameňov, riek, jazier a morí majú prevažne ženskú podobu vodných víl, rusaliiek beregyň a na čele s ich kráľovnou Divou, bohyňou vôd. Tieto vodné bytosti rovnako ako Morský cár či vodníci sa udržali v povedomí ľudí až do dnešných čias, a to najmä v ľudovej kultúre skrz ľudové rozprávky, povesti a legendy.

Na jar ľudia prinášali obety k prameňom, na brehy riek a jazier. Často bolo obetovanie spojené s úpravou a čistením studničiek a prameňov.

Najväčší sviatok vodných božstiev je spojený so sviatkom Živy v prvých májových dňoch a druhým sviatkom vodných bytostí je sviatok v polovičke júla volaný rusalia. Vodanovi sa prinášali obety - čierny kôň (často len jeho hlava), čierna sviňa, kohút, husi, kačky, no niekedy postačil aj chlieb, maslo a víno. Tieto obety sa prinášali na brehy morí, riek a jazier.

Dive ako aj vodným démonom sa na brehy prinášali obety v podobe koláčov, lesných plodov a ovocia. Diva taktiež obľubuje kvety a páči sa jej, keď sú stromy pri vode ozdobené pestrofarebnými stužkami.

Božstvám vody sa obetovalo tektiež zlato, striebro a peniaze vhodným do vody.

SMRŤ

Preveľký Smrti,

ty vieš,

ako dlho bude horieť plameň môj.

Veď ma na ceste životom,

nech môj plameň nadarmo nehorí.

Krcho a Smrť

Jedného dňa prišiel vladyka Utoriš za najvyšším žrecom, aby vykonal obeť. Vladyka bol opatrný muž, a tak obetoval dobytok, ktorý mu už nebol užitočný.

Keď to videl jeho najmladší syn Krcho, pristúpil k otcovi a spýtal sa ho:

-Som tvojím synom, komu dáš mňa?- Sprvu mu otec neodpovedal, ale keď Krcho naliehal, tak ho otec odbil slovami:

-Smrti ťa dám, Smrti.

-Dobre otče, - súhlasil mladý Krcho s otcovým rozhodnutím -vydám sa za pánom Smrti.

Utoriš sa márne snažil odhovoriť syna, ten však už bol rozhodnutý.

Poučený radami najvyššieho žreca sa teda vydal Krcho k obydlia pána Smrti. No keď dorazil k jeho zámku, služobníctvo mu oznámilo, že Smrť nie je doma, a tak Krcho musel čakať na jeho príchod. Po troch dňoch sa Smrť vrátil domov a privítal hosta so slovami:

-Tri noci si strávil na prahu mojich dverí a nedostalo sa ti môjho pohostenia. Povedz si želania, jedno za každú noc.

-Najprv by som ťa chcel požiadať,- začal trochu bojzливо Krcho - aby sa môj otec o mňa nestrachoval, aby ho prešla zlosť, a aby ma prijal späť do svojho domu.-

-Nech sa tak stane- súhlasil pán Smrti- a aké bude tvoje druhé želanie?

-V Irii,- začal znovu opatrne Krcho – tam nikto nepozná strach zo smrti, ba ani len myšlienka na starnutie tam nikoho nedesí. Ó Smrti, ty poznáš obeť, ktorá privádza človeka do neba. Nauč ma túto obeť. Toto je moje druhé želanie.

Kráľ smrti súhlasil a po tri dni učil mladého Krcha vykonávať správne žertvu a všetky rituály a obrady. Siedmeho dňa sa Smrť spýtal na tretie Krchove želanie. Krcho sa zamyslel, až sa nakoniec opýtal:

-Keď človek zomrie, nastávajú pochybnosti. Niektorí vravia, že človek žije aj naďalej. Iní zas, že potom je už len večná tma. Prosím ťa teda, vysvetli mi to, aby som spoznal pravdu. To je moje tretie želanie.

Smrť nechcel prezradiť toto tajomstvo a nabádal Krcha, aby si želal niečo iné. Krcho však nemal iné želanie, ktoré by sa tomuto vyrovnalo, a tak opäť žiadal Smrť, aby mu objasnil toto tajomstvo.

- V skutku aj bohovia boli kedysi udivení týmto tajomstvom a je len ťažko pochopiteľné. Želaj si niečo iné. Želaj si synov a vnukov, čo sa dožijú sto rokov.- skúšal Smrť Krcha. -Žiadaj si dobytok, bohatstvo či celé kráľovstvo. Krcho, želaj si čo chceš, ale na tajomstvo smrti sa ma nepýtaj.

Krcho však odolal všetkým ponukám. A do tretice požiadal o tajomstvo smrti.

- Hovoríš, že aj bohovia boli udivení týmto tajomstvom, a že je len ťažko pochopiteľné. No určite neexistuje lepší učiteľ, ktorý by mi ho vysvetlil lepšie ako ty. Všetko, čo si mi ponúkol, nemá večného trvania, a preto ťa žiadam, vysvetli mi najväčšie tajomstvo, ktoré necháva ľudí v neistote. Žiadne iné želanie nemám.

Smrť spokojný s Krchovými slovami prezradil a vysvetlil mu tajomstvo života a prepustil ho domov so slovami:

- Všetko sa točí a aj človek dozrieva ako zrno, a potom padá k zemi. Tak ako zrno znovu vykličí.

Smrť volaný aj Vij či Smert', syn bohyně Morgany a boha podsvetnej krajiny Nav Kaščeja - Černoboga. Smrť je vládcom nad smrťou. To jemu Morgana zverila moc nad sviecami či lampášmi ľudí a všetkého živého. Keď dohorieva plameň života, posieľa Morena syna, aby piviedol dušu do podsvetia.

Smrť spolu s bohom Provem rozhoduje o tom, či duša človeka pôjde do podsvetia, v ktorom vládne Veles spolu s Mokošou (krajina Jav), alebo do časti, kde vládne Kaščeja a Morena (krajina Nav).

Smrťovi je podriadených mnoho démonov, ktorí spôsobujú choroby a strasti. Môže byť však aj veľmi dobrým radcom a učiteľom, keďže pozná osudy všetkých živých bytostí.

Postava Smrti ako bytosti je v dejinách ľudstva známa od pradávna. Často je smrť zobrazovaná aj ako žena v bielych šatách so sviečkou či lampášom v rukách. Táto postava ženy je v slovanskej mytológii úzko spätá s bohynou Morenou, ktorá je ako bohyná zimy a smrti zobrazovaná ako žena v bielom.

Táto žena je často zobrazovaná na jednej strane ako veľmi krásna a mladá dievčina, no na druhej strane ako stará zošuverená babizňa – Zubatá.

So smrťou sa však na druhej strane môžeme stretnúť aj v mužskej podstate, a to zobrazovaného ako kostlivec. Tento kostlivec je najčastejšie odetý do čiernej kutne. Vykonáva úlohu prievozníka alebo kosca života.

Smrťovi je zasvätený plameň sviečky či lampy. Tento plameň je symbolom ducha a vedomia. Keďže Smrť je často prirovnávaný ku koscovi, je mu tiež zasvätený kosák alebo kosa. Zo zvierat je to kuvik, ohlasujúci Smrťov príchod. Hlavným sviatkom zasväteným Smrťovi je 2. november, kedy si spomíname na našich predkov, ktorým už dohorel plameň života.

V čase svätenia sa mu zapalovali ohne na hroboch predkov.

POLEVIK A KURENT

Polevik zlatovlasý,
daj, nech sú ťažké naše klasy,
nech sa dobytok množí,
aby sme mali dostatok mlieka i koží.

Premúdry Kurent,
dovoľ sa nám potešiť
a ovlažiť našu myseľ nápojmi,
čo si nás naučil pripraviť.

Velesovi synovia

Jedného dňa sa Veles veľmi potešil, keď sa mu narodili synovia Kurent a Polevik.

Konečne sa bude môcť niekto starať o jeho šírne polia zlatých klasov a jeho dobytok pasúci sa na lúkach pred bránami do podsvetia.

Z Kurenta vyrástol šibal, ktorému však práca na poli veľmi nevoňala a ani ako pastier nevynikal.

Zato Polevik vždy rád otcovi pomohol pri prácach na poli i s jeho stádami. A tak sa nikto nemohol diviť, že správu nad poliami a lúkami nakoniec Veles zveril Polevikovi.

Dlho hútal Veles, akú úlohu zverí Kurentovi, a tak si ho raz zavolať a spýtal sa ho:

-Kurent, syn môj, tvojmu bratovi som zveril do opatery polia a lúky, povedz mi, čo mám zveriť do opatery tebe?

-Viem otec, že si myslíš, že mi práca nevoní, - usmial sa Kurent šibalsky popod nos, -aby som Ti však dokázal, že aj ja som k niečomu súci, zver mi teda do opatery ovocné stromy, vinič, zopár rastlín z tvojích lúk a včely.-

-Dobre teda, nech je tak, súhlasil Veles prekvapený Kurentovou ochotou starať sa o niečo.

Pravdaže ani tentokrát Kurent nemienil pracovať, ale zabávať sa. Nechcel sa samozrejme zabávať sám. Najprv boli jeho spoločníkmi bohovia, ktorí radi navštevovali jeho dom a záhrady.

A keďže to bol práve Kurent, ktorý mohol za to, že sa ľudia stali slabými a smrteľnými, dal aj ľuďom okúsiť dar vína, piva, medoviny, a dokonca niektorým prezradil aj čo- to o moci niektorých čarovných bylín.

Ľudia totiž boli stvorení na obraz bohov, v dávnych dobách boli silní skoro ako bohovia, ba niektorí aj silnejší. V tej dobe dávnej mali ľudia všetko.

Na najvyššej hore sedel božský kohút, ktorý ľuďom vravel, čo majú robiť. No ľuďom sa nepáčilo jeho každodenné kikiríkanie a tak jedného dňa, keď už skoro nik z ľudí nedbal na božie prikázania, kohúta zabili.

Nahneval sa Rod na ľudí a spustil stavidlá nebeských vôd a zatopil celú zem.

Len jeden človek sa zachránil pred stúpajúcou vodou. Volal sa Krajac a bol nesmiene silný. Zachránil sa tak, že utekal na najvyššiu horu a tam sa škriabal stále hore po výhonku viniča.

Tým výhonkom bola palica boha Kurenta, boha vína a opojenia. Kurent sa náramne potešil, že to bude on, kto zachráni ľudský rod. Tak privítal Krajca na svojom zámku v Irii.

Krajac bol dobrým spoločníkom, bol veľmi mocným, vládol súperiť s Kurentom v pití aj iných zábavkách.

Keď už raz voda opadla, pozreli sa Kurent a Krajac na zem a rozhodli sa, že budú súťažiť o to, kto sa stane pánom zeme.

Prvá súťaž bola zameraná na to, kto silnejšie dupne nohou. Keď dupol Kurent, zem popraskala a otvorila sa v nej hlboká priepasť. No keď dupol Krajac, zem sa rozštiepila až po samý spodok, kde tečie rieka čistého zlata.

Druhou súťažou bolo, kto preskočí šíre more. Keď skákal Kurent, noc predtým asi veľa vypil, pretože si jednu nohu trochu zmáčal. Krajac opäť vyhral, prešiel totiž cez more suchou nohou.

Do tretice súťažili Kurent s Krajacom o to, kto vystrelí vyššie šíp z luku.

Keď vystrelil Kurent, šíp sa vrátil až o sedem dní, no keď vystrelil Krajac, šíp dopadol na zem až na deviaty deň.

Kurent prehral, no jednoducho mu vrátilo v hlave, ako by Išťou nakoniec zvíťazil.

Hneď po súťaži, keď Krajac vysmädol, ponúkol ho Kurent silným vínom.

Do vína však primiešal šťavy z čemerice, rastliny, ktorá múti myseľ. Do vína primiešal aj trochu z vlastnej figliarskej krvi.

Keď sa Krajac napil, hneď sa mu zatemnila myseľ, začal nahlas spievať a vykrikovať po celej Irii, čo nahnevalo samotného Perúna.

Nahnevaný Perún schytil Krajca za opasok a zhodil ho z Irie do hlbokej priepasti. Dlhú dobu tam ležal Krajac domliaždený a dobitý. Keď sa nakoniec uzdravil, už nebol mocný ani veľký, nevládal on viac prekročiť more, ani sa vyškriabať do neba.

Víno človeka zachránilo, ale i zradilo. No napriek všetkému, čo človek stratil, získal jednu veľkú vlastnosť, prefikanosť. Tak sa stal človek nie najsilnejším, no najmúdrejším tvorom na zemi, a tak sa začala tretia éra, éra dnešného človeka.

Polevik, syn Velesov, volaný aj Polevoj. Jemu Boh Veles zveril správu nad úrodou a dobytkom, čím sa Polevik stal bohom polí a pasienkov. Jemu sú podriadení všetci poľní duchovia a poľné víly, ktoré tancujú v obilí, kde zanechávajú po sebe stopy v podobe kruhov a iných útvarov.

Polevik sa zjavuje na poli a pasienkoch, jeho výška je rovnaká ako výška klasov na poli. Jeho vlasy majú farbu dozretého obilia a často je zobrazovaný s malými rožkami, keďže je synom boha Velesa. Oblečený je do kabáta z ovčej

kože a nosí pastiersku palicu. Pri strážení dobytká ale aj obilia mu je na pomoci trojhlavý pes, ktorý taktiež stráži vchod do podsvetia.

Polevikovi sú zasvätené polia, lúky a pasienky. Jeho zvieratkom je pes a symbolom sú klasy obilia.

Polevikove sviatky sú úzko spojené s agrárnou činnosťou, ako prvá orba, siatie obilia, alebo aj jeho žatva. Teda jeho najväčšie sviatky sa oslavovali práve v tomto období. Sviatkom jemu vyhradeným bol deň počas splnu pred 1. augustom.

Polevikovi sa prinášali obety - chlieb, kaša, zrno, mlieko, vlna, a kože.

Kurent, syn boha Velesa, prešibaný boh vína a opojenia, ale aj inšpirácie a múdrosti a liečenia. Z ľudí ale aj z bohov si rád robí žarty, ale často aj pomôže dobrou radou.

Kurent si vybral starostlivosť o ovocné stromy, vinič, chmeľ a iné rastliny

prinášajúce opojenie ale aj uzdravenie. Zo zvierat si Kurent vybral včely.

Bol to práve boh Kurent, ktorý zachránil človeka pri potope sveta. Ale bol to práve on, kto zapríčinil, že človek už nie je silný a dlhoveký, ale dal človeku veľký dar, vďaka ktorému je človek najmúdrejšou bytosťou na zemi.

Kurent kráča po zemi ako vysoká a elegantná postava s krátkymi čiernymi vlasmi, odetý do zelenohnedého pláštá s kapucňou. V rukách má palicu z viniča. Občas je zobrazovaný s rožkami, keďže je taktiež Velesovým synom.

Kurentovi sú zasvätené včely a rastlinou jemu zasvätenou je vinič, konope a chmeľ.

Rovnako ako sviatky Polevika, aj sviatky Kurenta sú spojené s vinobraním a dožinkami. Avšak jeho hlavným sviatkom je novolunný deň pred sviatkom Kupala.

Kurentovi sa prinášali obety - ovocie, víno a med a medovina a kvety.

ÉRA TRETIA:

Éra démonov

DOMÁCI DÉMONI

V neposlednej rade naši predkovia okrem božstiev vyzývali rôzne démonické bytosti, čo sa do istej miery prenieslo až do dnešnej kultúry.

Medzi jednou z predstáv o démonických bytostí je predstava ochrancu domu. Je ťažké sa rozhodnúť, či tieto bytosti majú súvis s uctievaním predkov alebo s oživujúcim vcítením sa do vecí a dejov obklopujúcich človeka v jeho bežnom živote. Hádám je to ich zmes, ktorá vytvorila pestrú paletu démonov a duchov, nie len ako ochrancov domácností, ale aj ako vysvetľovania si javov či prírodných živlov.

Svätenie domácich démonov je známe na celom území osídleného Slovanmi. Pravdaže, od miesta k miestu sa líšia ich formy a pomenovania. V zásade ide o vyzývanie predkov na jednej strane a vyzývanie bytostí majúce za úlohu ochraňovať nielen hospodára a jeho rodinu, ale aj jeho majetok na strane druhej.

Domácim duchom sa zväčša stavali malé rodinné oltáriky, na ktorých boli umiestnené sošky predstavujúce určitého ochrancu domu alebo niektorého z predkov. Na teno oltár boli prinášané obety, najmä miska s mliekom, kašou či kúsky chleba.

Ak sa týmto duchom domova neprejavuje patričná úcta, môže sa bytosť ochraňujúca dom či hospodárstvo rozhnevať a spôsobovať škody.

Takéhoto rozhnevaného predka si treba uzmierniť obetami. Taktiež sa môže stať, že domáca ochranná bytosť podľahne v boji s cudzím ochrancom hospodárstva, ktorý sa potom stáva škodcom rodiny. Takýto škodca sa musí magickými obradmi vyhnať.

Domovník

Bol raz jeden bohatý gazda a ten mal dvoch synov. A hoci boli dvojčatmi, ako by ani bratmi neboli. Radan bol prešibaný a panovačný, pričom Vilec viac pracovitý ako zhovorčivý. No nikto nevedel, ktorý z nich je starší, a teda nikto nevedel povedať, kto sa stane novým gazdom.

Jedného dňa sa gazdovi splašil kôň a dodrúzgal sa tak, že ho už len na smrteľnú posteľ položili. Dal si teda zavolať oboch synov k posteli. Z posledných síl Vilecovi i Radanovi vyrozprával rodinné tajomstvo. A skôr ako naposledy vydýchol, rozhodol o tom, že ten, kto sa skôr ožení, stane sa novým gazdom.

Len čo otca pochovali, Radan začal chystať svadbu a vôbec nedbal na prikázaný smútok. Do mesiaca bola svadba a ešte sa ani poriadne neskončila, keď Radan vyhnal brata z domu.

Tri roky sa Vilec túlal svetom, kým sa vrátil do vlastného chotára ešte chudobnejší, ako keď odtiaľ odchádzal. No na kraji chotára, na čistine v lese, objavil opustený dom. Keď doň vstúpil, pozdravil sa:

-Dobrý deň tomu, kto je v tomto dome.

-Čo si želaš?- ozval sa domovník spoza pece.

-Ach, ja chudobný nemám ani dvora, ani krova.- žaloval sa Vilec. Porozprával domovníkovi všetko čo, sa mu prihodilo, odkedy ho vlastný brat vyhnal z domu.

-Ostaň teda u mňa.- poradil Vilecovi domovník.

Vilec s radosťou prijal domovníkovu ponuku a hneď na druhý deň sa dal do upratovania a opravy opusteného domu. Nakoniec vyčistil pec a pod prach domu zakopal kúsok chleba a mincu. Len čo Vilec prvýkrát zakúril, zjavil sa na peci domovník.

-Ej Vilec, ale si sa pekne o dom postaral- pochválil domovník Vileca. -Aj pec si pekne vymazal, za to ti budem pomáhať a chrániť tvoj dom. Tu máš kotlík, nech sa ti začne dariť.

Len čo to domovník dopovedal, zmizol a na peci sa zrazu objavil medený kotlík. Vilec sa za dar pekne poďakoval a nazrel do kotlíka. Aké bolo jeho prekvapenie, keď zistil, že kotlík je plný peňazí. Odvtedy sa Vilcovmu domu Naserča vyhýbala....

DID A BABA, duchovia predkov, sediaci každému človeku na pleciah. Títo duchovia sú duchmi najsilnejších predkov, ktorí nás ochraňujú a je možné ich žiadať o pomoc a radu. Zjavujú sa zväčša vo svojej ľudskej podobe, buď ako tvár v jasnom svetle alebo ako celá postava.

STOPJAN je duchom konkrétneho predka, ktorý sa zjavuje svojmu potomkovi, keď je požiadaný o pomoc či radu. Podobne ako Did či Baba sa Stopjan(ka) zjavuje svojej ľudskej podobe ako tvár v jasnom svetle, alebo ako celá postava.

DOMOVNÍK a KIKIMORA, duchovia domova a hospodárstva, ochraňujúci dom, v ktorom sa usídlili, ak je o nich dobre postarané. Domovník sa zjavuje ako malý chlpatý škriatok, ktorý sa často ukazuje aj v podobe kocúra. Kikimora sa ukazuje v podobe kurčaťa či sliepky, občas však aj ako malá postava na kuracích nohách.

KORGORUŠA je pomocníčka Domovníka a tiež sa zjavuje v mačacej podobe.

HADOVIK je taktiež pomocníkom Domovníka, jeho úlohou je však zabezpečovať rodine blahobyť. Hadovik v podobe hada sídli pod prahom alebo pecou.

CHLIEVNIK, bytosť podobná Domovníkovi či Kikimore sa usídľuje v stajniach a chlievoch. Ak je oňho dobre postarané, ochraňuje

statok, odháňa od neho strigy či iných démonov, ktorí by chceli gazdovmu statku ublížiť.

HUMNÍK je rovnako ako Domovník či Chlevník duchom strážiaci hospodárstvo a gazdu, ktorý sa o neho stará. Humník sa usídľuje v sýpkach a pivniciach, ktoré potom stráži a chráni.

BANIK je duchom horúcich kúpeľov a sauny, duchom masáže a liečenia. Je podobný Domovníkovi, no nie je však taký chlpatý a občas sa premieňa na salamandru.

ŠOTEK, malý škriatok podobný Domovníkovi, vyzerá skôr ako chlapča s pazúrkami na rukách i nohách. Jeho úlohou je chrániť stádo vyhnané na pasienky. Občas však rád stvára ľuďom rôzne šibalstvá.

PIKULÍK a VINCÚRIK sú bytosti maličké ako palec s podobnými vlastnosťami ako Šotek.

LUDKOVIA a KRASNOLUDCI, malé chlpaté bytosti s veľkými ušami, trochu podobné ľuďom. Ludkovia žijú v lesoch a na lúkach. Niektoré rodiny ludkov sa radi spriazňujú s určitou rodinou, a potom spriatelenej rodine pomáhajú pri prácach na poli i v lese a zabezpečujú jej blahobyť a šťastie.

DÉMONI ČASU

Démoni času majú úzky súvis s vegetačnými cyklami a s rytmom času ako takého. Veľký význam okrem slnovratov a rovnodeností majú aj striedania fáz mesiaca, ale aj časové úseky dňa, ako je poludnie a polnoc.

Pravdaže, nesmieme zabudnúť ani na samotné striedanie dňa a noci. Mnoho z bytostí, ktorým je zverená starostlivosť o dané cykly, je zachytených v rozprávkach všetkých slovanských národov.

Niektorí démoni času majú na starosti striedanie týchto časových cyklov, ale v slovanskej demonológii sa môžeme stretnúť aj s bytosťami, ktoré chránia posvätnosť určitého obdobia či hodiny, napríklad dopoludňajšej hodiny, kedy slnko vystupuje na nebeský vrchol a začína sa skláňať k obzoru. Ďalšou významnou časťou dňa je polnoc, ktorá je považovaná za hodinu duchov.

Dvaja bratia

Boli raz dvaja bratia, lakomý Nimiga a popolvár Kocel'. A hoci boli synovia jednej matere i jedného otca, nevyzeralo to medzi nimi ako medzi bratmi. Nimiga patril medzi najväčších boháčov v chotári. Zato Kocel' aj to málo, čo mal, rozsypalo sa mu pod rukami. Raz šiel Kocel' poprosiť staršieho brata o pomoc. Nechcel veľa, len sa trochu najesť a zohriať pri peci.

Nimiga však Kocel'a ani cez prach domu nevpustil a hneď sa naň na priedomí osopil, ani ako by mu bratom nebol.

-Oj- skríkol- nebudem ja veru darebákov živiť, prac sa mi z dvora.

Kocel' sa neodvážil už o nič prosiť, smutne sklonil hlavu a pobral sa do hory, že si nejaké korienky pohľadá a raždia nanosí. Ako sa tak tmolil po lese, našiel uprostred čistinky jabloň a pod ňou napadané plánky. Veľmi sa potešil a nedbal ani na to, že plánky boli také kyslé, že mu až jazyk stápol. Najedol sa ich do sýtosti, ľahol si pod jabloň a zaspal. A ako tak spal, prisnil sa mu sen, že ho ľavá ruka svrbí, a že vo svojej chalupe vidí oheň a na stole kopu jedla.

No keď sa prebudil, zmrákalo sa a v bruchu mu opäť hudci hrali.

Od zimy sa Kocel' triasol ako osika a takto premýšľal:

„Kdeže sa ja zohrejem, brat ma k sebe nepusí, ani dreva som nenazbieral a z plánok mám už stápnuté celé ústa. Pôjdem teda na sklený vrch. Ľudia vravia, že tam naveky oheň horieva.“ A veruže to bola pravda, už z ďaleka videl na sklenom vrchu oheň blčať a okolo neho sedieť dvanástich divných ľudí. Keď k ním podišiel, uklonil sa a začal prosiť:

-Ach, dobrí ľudia, zmilujte sa nado mnou. Premrzol som v hore a doma dreva ani ohňa nemám. Dovoľte sa mi pri vás zohriať.

Všetci dvanásti sa na neho pozreli a ten, čo práve v akomsi kresle sedel a palicu v ruke držal, vstal a preriekol:

-Len si sadni medzi nás a zohrej sa.

Kocel' si teda tichúčko sadol k ohňu, a keďže nikto z nich nič nehovoril, ani on slovka nepreriekol, iba sa díval, ako sa tí dvanásti rad-radom na stolci striedajú.

A tu zrazu, len čo všetci opäť sedeli na svojom mieste, z plameňa vystúpil starý človek s bradou až do pása a plešivou hlavou. Kocel' v ňom hneď rozpoznal boha Planetníka, kráľa času. Uklonil sa, a ani vtedy, keď Časbog na neho prehovoril, nezodvihol oči zo zeme. A kráľ času sa mu takto prihovril:

-Človeče, netrať tu času podaromnici, usiluj sa a statočne spravuj dar, ktorý ti dám. Naber si z nášho uhlia.

Dvanásti hneď povstávali, nasypali uhlia do veľkého vreca a podali ho ustráchanému Kocel'ovi. Ten sa im pekne poďakoval i pobral sa domov rád, že sa v jeho peci znova oheň rozhorí. A ako sa len prekvapil, keď začal uhlie pred pec vysypávať a namiesto uhlia sa zlaté dukáty začali sypať.

Tu padol Kocel' na kolená a ďakoval Časbogu i jeho dvanástim pomocníkom, že ho takým spôsobom požehnali a biede – Naserči z rúk vytrhli.

VEČERNICA, prekrásna víla zjavujúca sa za súmraku, sprevádzajúca svoju staršiu sestru Chors. Na nočnej oblohe sa zjavuje ako prvá hviezda.

RANNICA je najmladšou dcérou boha noci Dija, oznamujúca čoskorý príchod Svantovíta, ako aj príchod samotného Dažboga.

POLNOČNICA, taktiež Dijova dcéra, stala sa ženou Smerťa. Polnočnica sa zjavuje o polnoci a svojím príchodom oznamuje smrť.

POLUDNICA je krutou samovílou napriek tomu, že je dcérou samotného Dažboga. Poludnica vyháňa ľudí z polí a stráži posvätnosť

poludňajšej hodiny. Previnilcov kruto trestá, niekedy dokonca aj smrťou. Najčastejšie sa zjavuje ako starena či žobráčka.

POLUDNÍČOK je pomocníkom Poludnice, aj on trestá poludňajšiu prácu a škodcov na poli. Zjavuje sa v podobe chlapca odetom v bielej košeli.

DVANÁŠŤ MESIACOV, starci sediaci pri ohni, ktorí sa menia na tróne, čím zabezpečujú cyklus striedania sa mesiacov a ročných období.

TRAJA JAZDCI - prvý z nich je strážcom úsvitu a jazdí na bielom koni (Svantovít), druhý je strážcom dňa a ten jazdí na zlatom koni (Dažbog) a tretí jazdieva na koni čiernom a má na starosti noc (Dij).

DÉMONI VETRA

Úcta k démonom vetra, ako aj k zjavom na oblohe, je všeobecne rozšírená, a to nielen u slovanských kmeňov, ale na celom svete a siaha do najstarších dôb. Niektoré predstavy majú nepochybne starú tradíciu, ktorá je zachytená v ľudovej kultúre.

Veterní démoni sú síce divokí, no nedá sa povedať, že sú vyslovene zlí. Dokonca sa stáva, že spôsobenú škodu nahrádzajú. Démonický charakter má hlavne Víchor, ktorý sa prejavuje ničivou silou. Priazeň veterných démonov sa dá získať obeťami kúskov chleba položenými za oknom, alebo rozsypávaním múky do vetra. Proti hnevu vetrov sa ľudia odveky chránia rôznymi roľničkami a zvončekmi zavesenými vo vetre.

Démoni vetra okrem toho, že sa môžu prejaviť ničivou silou, majú aj možnosť nazrieť do všetkých kútov Všehomíra, čím získavajú preveľkú múdrosť, a tak často môžu poskytnúť dobrú radu. Taktiež majú moc vyčistiť vzduch od nemocí, či dokonca prebúdzajú milostnú túžbu.

Výrazne negatívnou vzdušnou bytosťou je oblakyňa Baba Jaga. Baba Jaga je stelesnenou búrkou v podobe zlej stareny, ktorá lieta na metle. Jaga je

však aj veľkou čarodejnicou žijúcou hlboko v lese, kde má dom na stračej nôžke. Plot okolo jej domu je z ľudských kostí, živí sa totiž ľudským mäsom a ich dušami. Je stelesnením rozpútaných živlov, ktoré prinášajú človeku skazu.

Baba Jaga

Bol raz jeden švárny bohatier menom Rastislav. Odišiel z domu na potulky svetom, aby si našiel ženu. No napriek tomu, že bol silný i múdry, bol veľmi pyšný na svoju krásu. A práve pre tú jeho pýchu ho žiadna deva nechcela za muža.

A takto odvrhnutý Rastislav sa túlal svetom a šiel, kam ho oči viedli. Jedného dňa prišiel na krížne cesty, kde stretol dvoch pútnikov, Gorana a Rodana. A keďže nemal inej cesty, rozhodol sa, že sa k nim pridá. Ako tak šli spolu lesom, cesta sa zrazu stratila. Už aj tma zahalila všetko navôkol, keď tu Rastislav zbadal v diaľke svetielko. Pobrali sa teda všetci traja za ním, a keď prišli bližšie, uvideli tam chalútku na kuracích nohách.

Pútnici teda vstúpili do domu, a keďže dom našli prázdny, ostali na noc. Ráno sa Rastislav a Rodan rozhodli ísť do lesa na lov a v dome nechali strážiť Gorana.

Zrazu sa nebo zatemnilo, zaduli silný vietor, dúbravy zašumeli a v ohnivom stĺpe priletela Baba Jaga. Poľahky Jaga očarila Gorana, premohla ho a zjedla na obed. Skôr ako sa Rastislav s Rodanom vrátili z lovu, Jaga vysadla na svoju metlu a znovu kamsi odletela. Rastislav s Rodanom našli opäť prázdnu chalupu.

Na druhý deň nechal Rastislav gazdovať v dome Rodana a sám sa vybral na lov. No i s ním sa rovnaká situácia zopakovala, a keď sa Rastislav vrátil, našiel chalútku zasa prázdnu. Nakoniec ostal v dome Rastislav sám a zaumienil si, že počká do nasledujúceho dňa, aby zistil, kam sa podeli jeho spoločníci.

Na tretí deň priletela Jaga s veľkým hukotom a začala zápasiť s Rastislavom. No Rastislav bol iný oriešok, a tak premohol Babu Jagu, aj keď naňho skúšala rôzne čary. Porazená Jaga navrhla Rastislavovi, že sa stane jeho ženou. No Rastislav nechcel o tom ani počuť, veď on bol ešte taký mladý a švárny a Jaga taká stará a škaredá.

Jaga sa nahnevala, premenila sa na krásavicu a Rastislavovu pýchu potrestala tak, že ho zakliala na človeka s medved'ou hlavou. Pyšný Rastislav tak musel blúdiť svetom, kým sa nenájde prekrásna deva, čo by sa doň zaľúbila.

VETERNICA, matka všetkých démonov vetra. Stala sa ženou boha Striboga po tom, čo ju Stribog zachránil pred Nijom Skyper zverom. Zjavuje sa ako krásna pani v bielych šatách, s vencom bielych kvetov na hlave.

VÁNOK, najmladší syn Veternice a Striboga. Je duchom jemného vetra prichádzajúceho z východu. Zjavuje sa ako jazdec so žltým plášťom na bielom koni.

VETRÍK, volaný aj Oblačníkom, je tretí syn Striboga a Veternice. Je mu zverená južná svetová strana, jeho poryv preto prináša teplo. Zjavuje sa tiež ako jazdec na bielom koni, ale jeho plášť je farby červenej. Aj jemu bola zverená úloha pastiera oblakov na oblohe.

VIETOR, druhý najstarší syn Stribogov a Veternice. Prichádza zo západu a nesie so sebou dážď, tiež jazdí na bielom koni a jeho plášť je zelenej farby.

VÍCHOR - SMRŠŤ je najmocnejším a najstarším synom Striboga a Veternice. Prichádza zo severu a nesie so sebou zimu a chlad. Jeho kôň je biely ako sneh a plášť je modrej farby.

OBLAKYNE sú štyri dcéry Striboga a Veternice. Ich mená sú: BURJA, oblakyňa východu, VJUGA, oblakyňa juhu, JAGA, oblakyňa západu, METELICA, oblakyňa severu prinášajúca sneh a chlad.

Oblakyne však na rozdiel od krásnych nevlastných sestier Vesny a Osene neboli obdarené veľkou krásou, ale stali sa veľkými čarodejkami.

MELUZÍNA a MRÁZ su dvojčatami Víchoru. Meluzína sa prejavuje pískavým a chladným vetrom. Mráz je studeným vetrom, ktorý svojím dychom premieňa všetko na ľad.

DÉMONI OHŇA

Bytosti ohňa sa rovnako ako väčšina démonov prejavujú ako dobrí, ale aj zlí. Náklonnosť bytostí ohňa si je možné zabezpečiť magickými obetami ohňa, a to zväčša vhadzovaním žertvy do plameňov posvätného ohňa.

Živý oheň či posvätný oheň sa v zvykoch Slovanov zapáľuje trením drievok prípadne sa zapáli kresadlom.

Zvláštnej úcte sa tešil oheň v príbytku. Hospodyňa mala za úlohu pred zapálením ohňa pec zamiesiť, a potom udržiavať oheň, aby nevyhasol. Oheň mal veľký význam aj pri svadobných obradoch a bola mu prisúdená liečivá moc.

Démoni ohňa na jednej strane prinášajú blahobyt do domova, no môžu ho rovnako aj ničiť. Rôzne ohňové bytosti, ako napríklad salamandre, sú účelovo privolané bytosti v podobe malých dráčikov slúžiace ich pánovi, zvyčajne čarodejovi.

Podobnou bytosťou je takzvaný slovanský fénix - vták ohnivák, ktorý tomu, kto ho chytil, alebo mu vytrhol pierko z chvosta, dal večné zdravie a bohatstvo.

Dva ohne

Počas sviatku Kupala šiel raz sedliak v noci odkiaľsi domov. Ako si tak vykračuje po tme lesom, príde na čistinku neďaleko rodnej dediny a tu zbadá dve jasné svetlá.

Potichučky sa prikradol, aby zistil, čo sú to za svetlá. Keď podišiel bližšie, zbadal, že jedno z tých svetiel je plameň chudý a tenký, to druhé svetlo bolo plameňom silným a veľkým ako Kupalova vatra.

Sedliak poznal, že sú to ohne domáce, lebo počul, ako sa ten chudý plameň sťažuje tomu tučnému:

-Ja sa ti braček mám veľmi zle. Moja gazdiná o mňa nedbá. Keď ma zapáľuje, len nadáva, ba ani žiadnu žertvu mi neobetuje, keď ma zapáli.

-Ej bratku,- odpovedal na to tučný plameň -tá moja gazdiná, tá sa o mňa veru pekne stará.

Predtým ako ma zapáli, pekne pec vymetie, popol vyčistí, a keď ma zapáľuje, odrieka trikrát modlitbu. No a keď ma zapáli, k pecu pohár s vodou položí, ba do mojich plameňov i štipku soli vhodí. A keď ma uhasiť ide, dá mi prv chleba, poďakuje sa mi za službu, až potom ma uhasí.

-To ti teda závidím. Ved' počkaj, ja sa jej pomstím, vypálím jej dom.- zastrájal sa chudý plameň.

-Počuj braček,- povedal tučný -tvoja gazdiná ma na povale povraz od mojej gazdiny, nie žeby si aj ten spálil!

-O to sa ty neboj.- odvetil so smiechom chudý plameň tučnému.

A skutočne, na druhý deň v dedine horelo, jeden dom zhorel do tla, len v kôpke tlejúceho popola sa našiel ohňom nedotknutý povraz.

BLUDIČKY sú ohníčky duší, ktorým nebolo dovolené vstúpiť do podsvetia z dôvodu ich násilnej smrti. Takéto bludičky sa potom za svoju smrť často mstia tým, že lákajú ľudí na nebezpečné miesta. Iné zase práve naopak, pomáhajú nájsť správnu cestu stratenému.

ZMOK volaný aj RARACH, na jednej strane prináša bohatstvo svojmu hospodárovi, no na druhej strane sa neskôr zmocňuje jeho duše. Rarach sa zjavuje ako malý ohnivý mužíček, ktorý sa zvykne premieňať na sokolovitého vtáka rároha.

PLEVNÍK je druh Zmoka, ktorý sa na rozdiel Raracha nemení do zvieracej podoby, ale prejavuje sa ako ohnivá guľa.

SALAMANDER, malý ohnivý dráčik alebo had. Je to elementárna bytosť stvorená pomocou mágie. Tvorcom môžu byť bohovia alebo ľudskí čarodeji. Účel salamandra je prinášať bohatstvo, blahobyt, na rozdiel od zmokov je ovládaný mocou tvorcu.

OHNIVÝ ŠKRIATOK je bytosť stelesňujúca oheň. Čím je o takúto bytosť lepšie postarané, tá rastie a ochraňuje ohnisko.

VTÁK OHNIVÁK, čarovný vták, stelesnenie boha ohňa Simarigla, niekedy zobrazovaný aj ako zlatý alebo medený kohút. Vták ohnivák zabezpečuje bohatstvo a zdravie. Zomiera tak, že zhorí, no opäť sa z popola rodí.

VODNÍ DÉMONI

Snáď sa nenájde jazero či riečka, ktorá by nemala svojho vodníka či nejakú vodnú vílu. Slovania mali vždy vo veľkej úcte pramene, rieky, jazerá a moria spolu s bytosťami v nich prebývajúcimi. Zvláštnej úcte sa tešili veľtoky, ako napríklad otec Dneper a matička Volga, tiež Dunaj a Visla.

Bytosti prebývajúce v prameňoch, studničkách, potôčikoch, ale aj v riekach, jazerách a moriach majú prevažne ženskú podobu víl, samovíl, rusaliiek, morských panien a žienok. Rovnako ako mužské bytosti môžu ľuďom škodiť, ale aj pomáhať. V ľudovej slovesnosti sa zachovalo bezpočetne veľa príbehov o tancujúcich vílach pri splne na brehoch jazier a riek.

Víly sú popisované na celom území výskytu Slovanov, a nielen tam, ako okúzľujúco krásne devy s priesvitným telom v bielych šatách, so zlatými či ryšavými vlasmi. Vo väčšine majú kladný vzťah k ľuďom, najmä k mladým mužom, ktorým venujú svoju lásku, ale i pomoc v živote.

Zlých skutkov sa dopúšťajú najmä čierne vodné víly - beregyne a rusalky.

Aby si ľudia naklonili vodné bytosti, prinášajú im na brehy vodných tokov obety, hlavne koláče, chlieb, maslo, syr, poľné a lesné plody a kvety. Na stromoch sa pri riekach a jazerách rozvesujú pestré stužky.

Mužskou bytosťou vody je vodník, či už bol popisovaný ako zelený chlapík, ktorému kvapká voda z kabáta alebo ako vodník, celý obrastený machom, vlastnosti majú rovnaké. Vodník sa vie premieňať na rôzne zvieratá. Vo dne skrývajú hlboko pod hladinou, no so západom slnka radi vyliezajú na breh, kde radi odpočívajú a češú si vlasy. Vodníci ľuďom pomáhajú, len keď sú v dobrej nálade.

Častejšie ich topia a ich duše väznia v hrnčekoch schovaných v hĺbinách svojich príbytkov. Všetky vodné bytosti sú svojím zjavom veľmi podobné ľuďom.

Vodníkova kmotra

Žitava bola vdovou, muža jej už dávno v hore privalilo. Ostali jej tri deti, a hoci Žitava musela ťažko robiť, aby ich uživila, bola rada, že ich má.

Jedného dňa sa deti šli hrať k neďalekej rieke a už sa nevrátili. Márne ich matka hľadala, kričala za nimi, deti už nenašla.

Smutne žila Žitava, iba čo na poli drela, aby zabudla na svoj bôľ. Vybrala sa raz k rieke prať, a keď doprala, zbadala ropuchu. Zľakla sa Žitava žaby, pobrala rýchlo vypraté veci a hybaj domov. Ale žaba za ňou volá:

-Žitava, prídi mi za kmotru!- Žitava sa preľakla ešte viac a od veľkého prekvapenia žabe len prikývla, ba i hej povedala. Keď to ropucha začula, skočila do rieky a už jej nebolo.

Na tretí deň jej niekto zaklopal na oblok. Chlapík to bol veru čudný, vlasy zelené, oči lesklé, premoknuté šaty.

-Čoby ste radi človeče? -opýtala sa ho nedôverčivo Žitava- hádam usušiť by ste sa rád...?

-Prišiel som po teba. Sľúbila si sa mojej žene, že jej prídeš za kmotru. Pod', už je čas.

Čo mala biedna robiť? Bála sa mu protirečiť, a tak sa len pobrala za ním.

Keď prišli na breh rieky, vodník vybral z vrecka prútik a udrel ním po vode.

Voda sa rozostúpila a objavila sa tam cestička. Po cestičke prišli k jagavému palácu, aký ani vladykovia v širokom ďalekom okolí nemali.

A ako vošla do prekrásnej dvorany, privítala ju vodníkova žena s dieťaťom v náručí.

-Vďaka ti , že si prišla, dom nám treba popratať. Ale smeti nevyhadzuj, len si ich pekne zober so sebou, keď pôjdeš domov.- nakázala vodníkova žena Žitave.

-A čo najprísnejšie ti zakazujem v trinástej komnate hrnčeky otáčať! -doložila.

Robota Žitave šla od ruky, ani sa nenazdala a už bola v poslednej trinástej izbe, kde na policiach rad radom kryštálové hrnčeky hore dnom stáli. Keďže boli celé zaprášené, chcela ich utrieť. No len čo prvý hrnček nadvihla, vyletela spod neho biela holubička, ktorá len zaštebotala – Vďaka ti – a uletela preč.

„Ej, akú budú mať dušičky radosť, keď ich všetky povypúšťam,“ pomyslela si Žitava a začala hrnčeky po jednom otáčať. Tu prišla aj k jednému väčšiemu a keď ho otočila, vyleteli spod neho tri dušičky, v ktorých hneď spoznala svoje tri utopené deti.

Chytró ich chytila a strčila pod hrnček a ten schovala do smetí. Keď doupratovala, smeti aj s hrnčekom zabalila do zástery a rýchlo sa dala na odchod, aby si nikto nič nevšimol. Vodník opäť švihol prútikom a Žitava sa tak suchou nohou dostala na breh. Len čo sa vody za ňou zatvorili, celá nedočkavá rozprestrela zásteru na zemi a aké veľké bolo jej prekvapenie, keď namiesto smetí mala v zástere samé zlaté a strieborné mince. Rýchlo otočila kryštálovú nádobu, z ktorej vyleteli dušičky jej detí a spojili sa s telami, ktoré v tej chvíli rieka na breh vyhodila. A tak spolu, šťastní a bohatí vrátili sa domov a už nikdy deti samé k rieke nepustila.

MORSKÉ VÍLY sú často zobrazované ako napol ženy s rybím chvostom. Podobne ako iné víly, aj tie vyplávajú na hladinu po západe slnka alebo vtedy, keď sú chránené hmlou nad hladinou. Často zvädzajú námorníkov svojím zjavom aj spevom.

VODNÉ VÍLY, bytosti prebývajúce v prameňoch, riekach a jazerách, zjavujúce sa na ich brehoch ako devy v bielych šatách so zlatými alebo červenými vlasmi.

JUDY a BEREGYNE sú temné zlé bytosti prebývajúce rovnako ako víly v prameňoch, riekach a jazerách, škodiace ľuďom.

RUSALKY, víly zrodené z duší predčasne zomretých, utopených dievčat, ako aj dievčat, ktoré si samy vzali život.

VODNÍK, mužský predstaviteľ vodných bytostí. Vodníci sú poverení bohom Vodanom starať sa o vodné toky a nádrže.

BOLOTNIK, vyslovene zlá varianta vodníka, žijúca v bažinách.

RÁKOSNÍK, taktiež zlý vodný démon žijúci v močiaroch a rákosí.

PREMEŇ je pomenovanie pre strážcu prameňa či studne. Zvyčajne sa zjavuje ako dlhovlasý starec.

DÉMONI LESNÍ A POĽNÍ

Ďalšou skupinou prírodných bytostí sú démoni starajúci sa o živočíchy i rastliny. V zásade môžeme tieto bytosti rozdeliť na skupinu strážiacu les a skupinu strážiacu polia a lúky.

Správy o uctievaní lesných aj poľných bytostí sú veľmi staré. Sú zaznamenané v popisoch adorácii stromov a hájov. V skutočnosti nejde ani tak o uctievanie samotných stromov či rastlín, ale o uctievanie bytostí v nich prebývajúcich.

Každý strom či rastlina má svojho Sejnu či vílu, ktorá je jej duchom. Podobne ako vo vode sa nachádzajú víly vodné, v lese môžeme stretnúť víly lesné, žijúce v dutinách stromov a ich korunách. Na poli za mesačných nocí môžeme uvidieť tancujúce poľné víly, vytvarajúce obrazce v obilí.

Každý les má svojho vládcu, ktorý sa zjavuje v podobe chlpatého obra s pazúrami namiesto nechtov. Títo vládcovia jednotlivých lesov sa však vedia premeniť na strom či hocijaké zviera. Ľuďom sa často zjavujú, rovnako ako ich kráľ boh Svätogor, ako muž s parožími. Chránia lesnú zver, rastliny v lese, na poliach a lúkach. Ich prítomnosť a pohyb po lese zvestuje náhle šumenie lesu alebo obilia.

Škodoradostný Džvirník

Kde bolo, tam bolo, bola raz jedna hora a v tej hore žil lesný duch Lesovik - Džvirník.

Veru, nemal Džvirník ľudí rád, keď mohol, stváral im kadejaké škaredé kúsky. Najväčšiu radosť mal vtedy, keď mohol ľudí nastrašiť a škodiť im. Nie jeden za jeho zlobu zaplatil životom.

Za jedného letného dňa, keď nemala Zorka čo na práci, vybrala sa s krčiaztekom na jahody na čistinku do lesa. Netrvalo dlho a krčiaztek bol plný sladkých jahôd. Keďže bolo horúco, ľahla si Zorka do tieňa, že si nachvíľku oddýchne.

Džvirník sa len tak podaromnici potuloval po svojom lese, keď tu zbadal na čistinke utešenú Zorku. Hneď sa potešil, ako ju nastraší. Ukryl sa v neďalekom kroví a počkal, kým sa trochu zvečerí. Len čo sa slnko dotklo obzoru, zajačal Džvirník z krovia na Zorku :

-Hej, vstávaj a utekaj, ak ti je život milý! Utekaj, lebo ťa zjem!-

Zorka celá vyľakaná vyskočila a zazrela v kroví Džvirníka, ako sa na ňu šklábí. Nečakala teda, kým lesný duch splní, čo povedal, schytila krčah s jahodami a dala sa na útek. Bežala len čo jej nohy stačili. Džvirník so škrekotom a smiechom sa však rozutekal za ňou. Zorku pot zalieval a ani s dychom už nestačila, a čo bolo najhoršie, bola taká preľaknutá, že aj cestu domov stratila.

Ako tak utekala, zošerilo sa a Džvirník ju stále prenasledoval. Zorka si ani nevšimla, že dobehla až k tamojšiemu močiaru, kde aj za dňa je

nebezpečné kráčať. Posledné, čo počula, bol Džvirnikov škodoradostný smiech, močiar Zorku pohltil.

Na mieste, kde sa Zorka utopila, vyrástla šašina a o jej šuštaní ľudia vraveli, že sú to jej nešťastné vzdychy.

LESOVIKovia sú veľké chlpaté bytosti, ktorým Svätogor zveril vládu nad jednotlivými lesmi. Vedia sa premeniť na akékoľvek zviera či strom. Môžu byť k ľuďom dobrotiví, no rovnako aj veľmi nebezpeční.

SEJNA je pomenovanie pre ducha stromu, ale aj rastliny či huby mužskej podstaty. Sejnovia sú veľmi vysoké a štíhle bytosti podobné ľuďom.

LESNÉ VÍLY, volané aj Samogorky, sú duchmi stromov, rastlín a húb ženskej podstaty. Sú podobné vodným či poľným vílam, ale sú rovnako ako sejnovia omnoho vyššie.

GRGALICA je zlá divožienka s veľkými prsiami. Láka deti ako aj mládencov do hlbokých zákutí, kde ich vraždí a požiera.

MAMUNA je lesná starena, ktorá rada pomáha dobrým ľuďom v núdzi. Pozná všetky čarovné bilinky a ich moc. Jej mužom je GORIANIN, horský duch, ktorý dokáže liečiť všetky choroby.

MAVEKYNE sú poľné a lúčne víly, ktoré sú len o trošku vyššie ako obilné klasy. Ako všetky víly, aj ony rady tancujú. Svojím tancom v obilí často vytvárajú rôzne obrazce.

BELOŇ volaný aj SPORIŠOM je duch zjavujúci sa ako mládenec v bielej košeli, zvyčajne je priateľský k ľuďom a pomáha pri žatve a obdarováva tých, čo sa s ním spriatelili. Svojím príchodom prináša dobrú úrodu.

SERPOĽNICA, poľné strašidlo ženskej podstaty s kosákom na usekávanie hláv.

DÉMONI PODZEMIA A HÔR

Hora bola pre Slovanov odveky miestom bohov, rovnako ako podzemie.

Vždy predstavovala element pevnej hmoty a nedosažiteľnosťou svojho vrcholu

sa stala miestom, kde je možné stretnúť sa s bohmi alebo aspoň s duchmi hôr, skál a jaskýň.

Obety prinášané pri posvätných miestach neboli obetami kameňom či stromom, ale bytostiam v nich prebývajúcich či nejako spojených.

V prípade výšin, ako aj hlbok podzemia to nie je ináč. V slovanských horách a jaskyniach môžeme stretnúť neskutočne veľa horských duchov, škriatkov a iných bytostí strážiacich božské tajomstvá hôr a podzemia.

Snád' každá hora má nejakého lokálneho horského ducha, ktorý často trestá zlých a odmeňuje statočných. Nesmieme zabudnúť ani na celé národy rôznych škriatkov, permoníkov či trpaslíkov strážiacich poklady skryté v hĺbinách hôr.

Práve škriatkom, permoníkom a trpaslíkom sa pripisujú neskutočné vedomosti týkajúce sa spracovania kovov a iných nerastných bohatstiev.

Prečo sa stratili škriatkovia z hôr

Pred dávnymi vekmi vládli v horách horskí duchovia a dlho do nich ľudská noha nevstročila. No netrvalo dlho a ľudia sa od bohov naučili mnohým z ich tajomstiev. Začali totiž prichádzať aj na také miesta, kam sa dlho neodvážili. A tak sa ľudia nasťahovali aj do hôr či na ich okraje, aby tam hľadali obživu.

Horskí duchovia vládli vo svojom kráľovstve rôznym škriatkom a trpaslíkom - na piad' chlap, na lakeť brada. V jednej ruke krompáč či kladivko a v druhej kahanček.

Trpaslíci spočiatku ľuďom pomáhali a učili ich, kde bohatstvo hôr nájsť a ako ho spracovať. No ľuďom nestačilo to, čo im permoníci chceli dať a sami začali podzemnú drážavu prerývať, kopať stále hlbšie a hlbšie.

Keď sa ľudia v horách stávali čoraz väčšími bezohľadnejší a chamtivejší, vybrali sa škriatkovia, permoníci aj trpaslíci za svojimi kráľmi hôr. A takto sa im sťažovali:

- Vševládni vladykovia, na ľudí žalujeme, v usilovnej robote nám prekážajú. Už im nestačí, čo pre nich nadolujeme, ale už sa sami v zemi vrtajú a bezohľadne vytrhávajú poklady z hĺbky hôr. Už sa votreli do hôrného mocnárstva.

- Nijaké novoty nám nezvestujete.- odpovedal im najstarší horský duch. - Dobre my vieme, že ľudia si celé osady vystavali, ale vieme i to, ako sa im ťažko žije. Nevidíme v ich skutkoch nijakú zlobu, kým to všetko robia z potreby. Hádám sa stiahnite hlbšie do útrob hôr, nech nie ste rušení.

A tak sa všetci škriatkovia začali sťahovať stále hlbšie do útrob hôr. Človek však neprestal vo svojom hľadaní, v horách neutíchol buchot, cvengot sekier, krompáčov a dlát.

PERMONÍCI, škriatkovia podzemia a jaskýň. Výzorom veľmi podobní ľuďom, sú však o niečo nižší a zavalitejší. Permoníci sú veľmi zruční kováči a baníci.

TRPASILÍCI, vzrastom väčší ako škriatkovia starajúci sa a strážiaci ložiská drahých kovov.

BORUTA je pomenovanie pre jaskynnú vílu. Boruty majú na starosti všetky jaskyne, kde rady usporiadávajú prekrásne slávnosti pre všetky podzemné bytosti.

LABUS, zlý škriatok, ktorý láka ľudí a najmä deti do hlbín podzemia, kde ich necháva zablúdiť a zhynúť.

KRAKONOŠ - lokálny horský duch

LAKTIBRADA - syn Kowlada a Runy

BELIČ, DIMEK a LABER sú mená konkrétnych škriatkov podzemia, ktorí radi prezrádzajú ľuďom rudonosné žily, a kde môžu nájsť bohatstvo či skrytý poklad.

PSÔŇ, bytosť podobná koňovi, no vzrastom nižšia, slúži škriatkom podobne ako ľuďom kôň.

ĽUDSKÍ DÉMONI A DÉMONI CHORÔB

Tak ako Slovania poznali celý rad démonov, ktoré im boli nápomocné, poznali aj mnoho škodiacich démonov, zosobňujúcich rôzne choroby a nešťastia. Stretnutie s bytosťou ako Hostec, má pre človeka vždy neblahé následky na jeho zdraví.

Medzi démonov zla možno priradiť aj bytosti ľudskej, ktoré sú obdarené nadprirodzenými silami – strigy a bosorky, koldunovia a temní čarodeji. Alebo aj bytosti, ktoré sa dokážu premieňať na zvieratá, čiže vlkodlaci – ľudia so zvieracím srdcom.

Človek sa môže stať vlkodlakom, keď sa napije z vlčej či medvedej stopy.

Veľmi známymi temnými bytosťami sú upíri, ktorí sa po smrti vracajú na tento svet ako bytosti živiace sa krvou. Upíri aj Vlkodlaci sú okrem vlastnosti premeny na rôzne zvieratá obdarené aj veľkou silou či rýchlosťou v pohyboch.

Na to, aby bytosť upíra, vlkodlaka či strigy mohla byť zneškodnená, sú potrebné rôzne prostriedky. Ak napríklad existuje podozrenie, že sa stal niekto po smrti upírom, je potrebné vykopať jeho mŕtvolu a jeho srdce preraziť lipovým kolom.

Majstrová je Striga

Bol raz jeden majster kováč a mal dvoch tovarišov. Rugoslav bol chlap mocný ako buk, no Volk zas chudý ako kosť. Nedalo Rugoslavovi, prečo je jeho kamarát taký slabý, a tak sa ho spýtal:

-Hej bratku, prečože si taký chudý a zoslabnutý? Ved' robotu spolu robíme i jeme spolu...

-Ja ti poviem, čo mi je... alebo si radšej ľahni v noci na moje miesto v stodole a ja si ľahnem na to tvoje. Ved' sám uvidíš...! Len si pozor daj, keď majstrová príde za tebou v noci s kantárom.

A veru sa i tak stalo. V noci si tovariši vymenili miesta a ešte ani polnoc neodbila, keď prišla majstrová a hodila kantár na Rugoslava. Tak premenila majstrová tovariša na koňa, vysadla na neho a odcválala. Zastavili sa až na jednej čistine ukrytej v hlbokom lese.

Tam majstrová zoskočila z Rugoslava premeneného na koňa, priviazala ho o jedľu a pobrala sa na bosorácke zhromaždenie. Premenený tovariš nelenil a začal šúčať hlavou o strom, až kým nezhodil zo seba kantár. A vtedy sa opäť stal človekom.

Pochopil už Rugoslav, čože sa to deje s jeho kamarátom. Schoval sa on v neďalekom kroví a vyčkal, až sa majstrová vráti a začne hľadať koňa. Len čo sa majstrová ukázala, Rugoslav na ňu hodil kantár a v tej chvíli sa z nej stala kobyľa. Ej, veruže ju Rugoslav nešetril, poháňal ju, aby bol už čímškôr doma.

Len čo prišiel, kobyľu k vyhni priviazal a Volka zobudil, aby mu šiel pomôcť podkuť kobyľu. Rýchlo nakládli oheň, aby sa majster nestihol zobudiť, narobili podkovy a žeravé ich popribíjali kobyľe na kopytá. Keď to bolo hotové, sňali kantár z kobyly a pustili ju.

Ráno majster spolu s tovarišmi márne čakali na raňajky. Namrzený majster šiel teda ženu zobudiť, keď v tom...

Vošiel do izby a majstrovú uvidel ležať. Strhol z nej perinu a zbadal podkovy na rukách i nohách. Len vtedy sa presvedčil, že majstrová je striga...

STRIGA a ZNACHAR je pomenovanie pre čarodejnicu a čarodeja.

MATOHA a BABIAK sú blúdiaci duchovia mŕtvych ľudí, ktorým nebolo dovolené vstúpiť do podsvetia, kým nebudú vyslobodení z určitej kliatby, ktorá bola ešte za ich života na nich uvrhnutá.

STRAŠIDLO - duch človeka prejavujúceho sa aj po smrti.

MORA - duša živého človeka napadajúca ľudí v spánku.

UPÍR - bytosť živiaca sa krvou a energiou živých bytostí.

VLKODLAK - bytosť premieňajúca sa na zviera, zväčša na vlka či medveďa. Rovnako ako upíri, aj vlkodlaci sa živia ľudským mäsom a krvou.

HOSTEC - mladší brat Smertá. Hostec je rozsievateľ chorôb a nešťastí.

ČUMA - príšera prinášajúca choroby, je dcérou Kaščeja a Moreny.

LICHORADKA - taktiež dcéra Kaščeja a Moreny. Jej príchod spôsobuje triašku a zimnicu.

ČORT je pomenovanie pre démonov z temného podsvetia Nav.

PRISTRIT - červený démon horúčky.

LICHO - stretnutie s ním zvestuje úraz končatín.

OBRI A DRACI

Okrem spomínaných démonov sú ešte skupiny bytostí, na ktoré nemožno zabudnúť. Sú to obri a draci.

Predstava o obroch je stará snád' ako ľudstvo samo a je rozšírená nielen medzi slovanskými kmeňmi, ale po celom svete. V mnohých legendách sa práve od nich odvádza vznik niektorých pohorí a hôr, ba dokonca aj vznik celého sveta.

Je mnoho druhov obrov. Jedni sú veľmi podobní človeku, len sú omnoho mocnejší a väčší, iní sa skôr ponášajú na stromy. Tak, ako medzi ľuďmi, aj medzi nimi sa nájdu dobrí i zlí. A vlastne, podľa legiend aj ľudia boli kedysi omnoho mocnejší, podobní skôr obrom ako dnešnému človeku. Obri často zápasia s bohmi, ale aj s človekom.

Čo sa týka drakov, hádam sa nenájde človek, čo by o nejakom drakovi nepočul, či nečítal v nejakej rozprávke. Draci sú bytosti žijúce väčšinou utiahnuté v podzemí alebo v hlbokých jazerách, kde strážia poklady. Často majú aj niekoľko hláv, dokážu lietať, ale rovnako dobre aj plávať.

Viacerí z nich sú schopní chrliť z papulí oheň a dym. Vlasne, aj jedno z vtelení Černoboga je drakom – Skyper zver. No draci nemusia byť iba zlými bytosťami, skôr len nemajú radi, ak sú rušení vo svojom spánku.

Obor a kamenár

Za večera kamenár Rodan rád sedával na priedomí a odpočíval po ťažkej robote.

V jeden takýto večer začul lomoz za domom. Preľakol sa, keď sa zrazu pred neho postavil vysoký chlap. Čožeby chlap, bol to samotný obor.

-Dobrý večer, majster kamenár,- zahučal obor- odpočívaš?

-Dobrý večer- šepol ustráchané Rodan, keď videl, že mu návštevník ide chalupu prevrátiť a chytro dodal- Ej veru, ja nič proti hostóm, ale chalupu by si mi nemusel vyvrátiť...-

-No, no, ja radšej urobím pár krokov do zadu.-

-Dobre, a to si len tak na kus reči prišiel, či hľadáš službu?-

-Horkýže službu, ja som obor Žulák a počul som, že si nielen kamenár, ale že do kameňa aj sochu dokážeš vytesať.-

-Kadečo viem, - prikývol Rodan.

-Tak teda, prišiel som za tebou, aby si moju podobu vysekal hen, do tamtej skaly na vrchu hory.-

-Ale...- pokúsil sa odporovať Rodan, no Žulák mu nedal dopovedať.

-Keď nechceš, nemusíš, ale zaraz ti chalupu rozhádzem a v robote ti najväčší kameň spadne na nohy- vyhrážal sa obor a potmehútsky sa usmieval.

-Dobre, dobre, ale ako sa tam dostanem? Ved' je to napol dňa cesty.- chtiac nechtiac súhlasil Rodan.

-Nič sa ty neboj, o pol noci výjdi pred dom a daj sa po bielych kameňoch, ktoré budú v tme svietiť. Tie ťa až na vrch donesú- len čo to Žulák dopovedal, stratil sa s rovnakým lomozom, ako sa objavil.

A tak sa aj stalo. O pol noci si Rodan pozbiel svoje náradie a vyšiel pred chalupu. Predo dvermi už svietil biely kameň. Len čo naň stúpil, hneď sa zjavil druhý a ani sa nenazdal, a už stál na vrchole hory.

-Ej, už som si myslel, že ti pôjdem chalupu zrucať- privítal obor Rodana.

-No to mi je privítanie, keby si mi radšej plácu sľúbil...-zabedákal Rodan.

- A veru, že sľúbim.- zaškeril sa popod rozplacnutý nos Žulák,- Plácu dostaneš koncom každého mesiaca. Keď budem s robotou spokojný, dostaneš hrudu zlata a ak nie, časť tvojho tela skamenie. A teraz sa ber do roboty, noc sa ti kráti –

Každú noc vysekával Rodan obrovu podobu do kameňa a cez deň s ostatnými kamenármi lámal skalú v kameňolome. Od ťažkej roboty tak zoslabol, že ho nohy ledva niesli.

Prešiel mesiac a na kameni ani obrovu podobu nebolo vidieť. A tak za trest, namiesto hrudy zlata, skameneli Rodanovi pri práci vždy nohy po členky.

Jedného dňa na poludnie bol taký ukonaný, že si ľahol k studničke a tuho zaspal. Keď sa prebudil, slnko zapadalo za horu. Nahol sa Rodan nad studničku, že sa napije a poberie sa obrovu sochu sekať, keď tu vo vode vidí tvár krásnej devy.

- Neľakaj sa, tvoj bôľ ma privola- prihovorila sa mu -povedz mi, čo ťa to trápi, možno ti budem vedieť poradiť.-

-Ej, nešťastie sa privalilo na moju hlavu- postážoval sa Rodan víle a všetko jej vyzprával. Víla ho pozorne vypočula, a potom mu povedala:

-Na tej hore, kde Žulákovu podobu sekáš, rastie dub. Keď sa palicou z toho duba trikrát Žuláka dotkneš, na skutku skamenie.- poradila víla Rodanovi . I potešil sa Rodan rade, poďakoval sa víle a ponáhľal sa domov. Nemohol sa dočkať,

kedy sa pred jeho domom kamene na bielo rozsvietia, aby ho k Žulákovi priviedli.

Len čo obra zbadal, zavola:

-Hej Žulak, odlom mi palicu z toho duba, potrebujem ti mieru vziať.-

-Aká miera, keď si doteraz bez nej robil.- namietal obor.

-Doteraz hej, ale ďalej nemôžem.-

-No dobre- zahundral si obor -ja ti tu palicu odlomím, isto sa ty len z roboty chceš vykrútiť.-

Len čo Rodan dostal palicu do ruky, na nič nečakal, len sa rýchlo dal do merania a keď tretíkrát priložil mierku k Žulákovi, celou horou to zatriaslo a obor sa premenil na kameň.

Tu sa zjavil horský duch so slovami:

-Vidím, že úlohu si splnil, patrí ti za ňu odmena.- a podal Rodanovy kotlík plný zlata.

ZÁVER

Niekoľko raz povedal: „Sila stromu je v jeho koreňoch.“ A ja by som dodal, že sila človeka je v jeho viere.

Ako som už v úvode spomínal, táto kniha nemala byť náučnou literatúrou, no napriek tomu ju mnohí ortodoxní slovanisti možno aj odsúdia ako len nejaký výmysel „pošetilého“ slovanských bohov neznalého „škrabáka“.

Ale táto kniha je prejavom mojich slovanských koreňov a mojej viery. Tieto korene vháňali živiny do mojich myšlienok už od mala a vlastne oni ma viedli k napísaniu tejto knihy.

Starí bohovia slovanskí ma prebudili a vtiahli do ich sveta, za čo im ďakujem.

Dlho som hľadal mená pre bohov ktorí ku mne hovorili. Chvíľu mi trvalo, kým som pochopil, čo sa mi to sníva a s kým sa to stretávam v mojich „videniach“.

Samotné zozbieranie materiálov a napísanie tejto knihy mi trvalo vyše troch rokov.

Počas rokov hľadania, ako aj počas písania tejto knihy, som stretol mnohých, ktorí mi veľmi pomohli a podporili ma, za čo im vrelo ďakujem.

Sláva Rodným Bohom, nech prebudia sa v nás naše korene.

BIBLIOGRAFIA

•Hudec, I.:

„BÁJE A MÝTY STARÝCH SLOVANOV ; SLOVART 1994

•

„BOHATIERI Z RUSKÝCH BYLÍN A POVESTÍ ; OTTOVO NAK. 1998

•Zamarovský, V:

„BOHOVIA AHRDINOVIA ANTICKÝCH BÁJÍ“; MLADÉ LETÁ 1980

•Máchal, H .:

„Bájesloví Slovanské“ ; 1907

•Švický, M.:

„ČARO PRÍRODY“ ; Švický, M. 1999

•Michel, P.:

„ČAROVNÝ AKVAMARÍN“ ; GROF&GRUBER 1985

•Tvrdíková, M.:

„DCERA SLUNCE“ ; ALBATROS 1976

•Eliade, M.:

„DEJINY NÁBOŽENSKÝCH PREDSTÁV A IDEÍ / I“ ; AGORA 1995

•Eliade, M.:

„DEJINY NÁBOŽENSKÝCH PREDSTÁV A IDEÍ / II“ ; AGORA 1995

•Eliade, M.:

„DEJINY NÁBOŽENSKÝCH PREDSTÁV A IDEÍ / III“ ; AGORA 1995

•Bogatyrev, P.G.:

„EPOS SLOVJANSKYCH NARODOV“ ; 1959

•Profantová, N a Profant M.:

„ENCYKLOPEDIÉ SLOVANSKÝCH BOHU A MÝTU“ ; LIBRI2002

•Philip, N.:

„ILUSTROVANÁ KNIHA MÝTOV“ ; IKAR 1996

•Konwayová, D.C.:

„KELTSKÁ MAGIE“ ; IVO ŽELEZNÝ 1996

•Matthews, J.:

„KELTSKÝ ŠAMAN“ ; ALTERNATIVA 1995

•Brückner, A.:

„Mitologia polska“ 1924

•Román, J.:

„MÝTY STARÉHO SVETA“ ; OBZOR 1966

•Švický, M.:

„NÁVRAT SLOVENOV“ ; Švický, M. 1997

•Ferko, M.:

NOVÉ POVESTI SLOVENSKÉ“ ; MLADÉ LETÁ 1994

•Niederle, L.:

„RUKOVĚŤ SLOVANSKÝCH STAROŽITNOSTÍ“ ; NČAV 1953

•Eisner, J.:

„RUKOVĚŤ SLOVANSKÉ MITOLOGIE“ ; 1966

•Emília Horváthová

„ROK VO ZVYKOCH NÁŠHO ĽUDU“ ; Tatran 1986

•Beranová, M.:

„SOLVANÉ“ ; Praha 1988

•Karika, J.:

„SLOVANSKÁ MAGIE“ ; VODNÁŘ 2003

•

„SLOVENSKÉ BÁJE“ ; MLADÉ LETÁ 1973

•Dobšinský, P.:

„SLOVENSKÉ OBYČAJE, POVERY A ČARY“ ; PRAMENE 1993

•Horák, J.:

„SLOVENSKÉ POVESTI“ ; MLADÉ LETÁ 2002

•Dobšinský, P.:

„SLOVENSKÉ ROZPRÁVKY I “ ; CESTY 1999

•Dobšinský, P.:

„SLOVENSKÉ ROZPRÁVKY “ ; MLADÉ LETÁ 1990

•Dobšinský, P.:

„SLOVENSKÉ ROZPRÁVKY 2“ ; MLADÉ LETÁ 1972

•Ferko, M.:

„STARÉ POVESTI SLOVENSKÉ“ ; MLADÉ LETÁ 1990

•Němcová, B.:

„STRIEBORNÁ KNIHA ROZPRÁVOK“ ; PRAVDA 1972

•

„SLOVO O PLUKU IGOROVOM“

•Puhvel, J.:

„SROVNAVACÍ MYTOLOGIE“ ; LIDOVÉ NOVINY 1997

•

„STARORUSKÉ BYLINY“

•Váňa, Z.:

„SVĚT SLOVANSKÝCH BOHŮ A DÉMONŮ“ ; PANORAMA 1990

•Váňa, Z.:

„SVĚT DÁVNÝCH SLOVANŮ“

•Eliade, M.:

„ŠAMANISMUS A ARCHAICKÉ TECHNIKY EXTÁZE“ ; ARGO1997

•

„UPANIŠADY“ ; INSPIRACE 1990

•Asov, A.:

„VELESOVA KNIHA“ ;

•Kováč, M.:

„VÖLUSPÁ“ ; CHRONOS 1994

•Hronský, J.C.

„ZAKOPANÝ MEČ“, 1935

•Marec, A.:

„ZLATO POD KRIVÁŇOM“ ; MLADÉ LETÁ 1991

Zdroj: <http://baka.weblahko.sk/BOHOVIA-STARYCH-SLOVANOV.html>